

Ode tsame

Lengua zoque
Ocotepec, Chiapas

Cuarto grado

NOMBRE DEL ALUMNO (A)	
ESCUELA	GRUPO
POBLACIÓN	
ENTIDAD FEDERATIVA	

Este libro de texto ha sido elaborado por el Gobierno de la República y se entrega en forma gratuita a los niños de las escuelas primarias del país.

Los juicios y opiniones de los maestros, de los padres y de los alumnos son muy importantes para mejorar la calidad de este libro. Sus comentarios pueden ser enviados a la siguiente dirección:

COMISIÓN NACIONAL DE LIBROS DE TEXTO GRATUITOS

Rafael Checa núm. 2 col. Huerta del Carmen
C.P. 01000, México, D.F.

Las obras de arte que ilustran las cubiertas de los libros de texto gratuitos son representativas de las grandes etapas del arte mexicano. Constituyen un valioso respaldo educativo y son motivo de orgullo nacional.

SEP

Libro de texto en lengua zoque de Ocoatepec, Chiapas.

Elaborado en la Dirección General de Educación Indígena de la Subsecretaría de Educación Básica de la Secretaría de Educación Pública

Autores

Aniseto Ramírez Cruz y Refugio Farelo Domínguez

Diseño, Ilustración y Fotografía

José A. Bernechea Iturriaga

Ilustración de Portada

“El huapango”, 4.04 x 5.79 m.

Pintado por los niños huastecos de la comunidad Tanute, Aquismón, San Luis Potosí.

Valentín Martínez Santos, Susana Cruz Cipriano, Cecilia Martínez Santos, Martha Priciliano Echeverría, Edgar E. de la Rosa Feliciano, Valeriano Pérez Cesárea, Margarita Lorenzo Modesto, Rosalino Santiago Bernardino, Jeremías Santos Rosendo, Guadalupe Gabino Epifanía, Margarita Alberto Martínez, Gaudencio Venecio Alvarado, Ana Lidia Martínez Cruz, Cidronio Santiago Santos, Aurora Martínez Alberto, Lorenzo Modesto Carmelo y Gabriela Gabino Santiago.

D.R. © **Colorín colorado.El arte de los niños indios. México, 1993**

Reproducción autorizada por el Fideicomiso para la Salud de los Niños Indígenas de México, A.C.

D.R. © Secretaría de Educación Pública, 1995

Argentina No. 28
Col. Centro, C.P. 06029
México, D.F.

ISBN 978-968-29-7869-2

Primera edición 1995

Décima segunda reimpresión 2013

Impreso en México

La Patria (1962),
Jorge González Camarena.

Esta obra ilustró la portada de los primeros libros de texto. Hoy la reproducimos aquí para que tengas presente que lo que entonces era una aspiración: que los libros de texto estuvieran entre los legados que la Patria deje a sus hijas y a sus hijos, es hoy una meta cumplida.

A seis décadas del inicio de la gran campaña alfabetizadora y de la puesta en marcha del proyecto de los libros de texto gratuitos, ideados e impulsados por Jaime Torres Bodet, el Estado mexicano, a través de la Secretaría de Educación Pública, se enorgullece de haber consolidado el principio de la gratuidad de la educación básica, consagrada en el Artículo Tercero de nuestra Constitución, y distribuir a todos los niños en edad escolar los libros de texto y materiales complementarios que cada asignatura y grado de educación básica requieren.

Los libros de texto gratuito son uno de los pilares fundamentales sobre los cuales descansa el sistema educativo de nuestro país, ya que mediante estos instrumentos de difusión del conocimiento se han forjado en la infancia los valores y la identidad nacional. Su importancia radica en que a través de ellos el Estado ha logrado, en el pasado, acercar el conocimiento a millones de mexicanos que vivían marginados de los servicios educativos y, en el presente, hacer del libro un entrañable referente gráfico, literario, de conocimiento formal, cultura nacional y universal para todos los alumnos. Así, cada día se intensifica el trabajo para garantizar que los niños de las comunidades indígenas de nuestro país, de las ciudades, los niños que tienen baja visión o ceguera, o quienes tienen condiciones especiales, dispongan de un libro de texto acorde con sus necesidades. Como materiales educativos y auxiliares de la labor docente, los libros que publica la Secretaría de Educación Pública para el sistema de Educación Básica representan un instrumento valioso que apoya a los maestros de todo el país, del campo a la ciudad y de las montañas a los litorales, en el ejercicio diario de la enseñanza.

De esta forma, el libro ha sido, y sigue siendo, un recurso tan noble como efectivo para que México garantice el Derecho a la Educación de sus niños y jóvenes.

Ode tsame

Lengua zoque
Ocotepec, Chiapas

Cuarto grado

PRESENTACIÓN

Este libro de texto está dirigido a las niñas y los niños indígenas que cursan la educación primaria, tiene el propósito de favorecer el aprendizaje de la lectura y la escritura de la lengua indígena que se habla en su comunidad.

Se espera que este libro sea utilizado en forma creativa, tanto por el profesorado como por las niñas y los niños, en este ciclo escolar y los subsecuentes, para dar respuesta a los problemas particulares que se presenten en el desarrollo de la expresión escrita y la comprensión lectora.

En el libro se encuentran diferentes textos, algunos hablan del entorno físico de los alumnos, objetos y cosas que hay en la comunidad, y otros se refieren al entorno social y cultural, pues relatan las costumbres, fiestas y leyendas de la región.

Su elaboración estuvo a cargo de profesores indígenas bilingües con experiencia en la enseñanza de su lengua materna así como con profundo conocimiento de la cultura de sus comunidades. Para la redacción, los autores consideran el enfoque comunicativo propuesto en el *Plan y Programas de Estudio para la Educación Primaria 1993*.

Este libro de texto podrá ser enriquecido a partir de las observaciones y consideraciones que profesores, padres de familia, comunidades y organizaciones civiles indígenas realicen acerca del lenguaje utilizado, los contenidos, las ilustraciones, el formato y la presentación.

Yø' todo jaye kyø'wejayajpa jaya' uneda'm y
yo'm uneda'm ode tsabyajpabø' nø kyøtyajubø'is
myetsa'omobø' amekoda' metsang angmakyukyoda',
wa'ande shuñ angmayaju jaye tu'ngu'y y jakyu'y ode
chabyajpabø' ñe' kyupku'yomo.

Mujspa yajk tsøjkme'tsku yojsa yø'ame'om
oda'mbø'une'ista'm y angma'yoye'ista'm
u kyøtyajubø'ista'm wa' mujsu tiyø chøjkya judø
tso'yajpamø' tumndumøbø'ista'm nø ijsangsaj'yajumø'
jaye y nøjkyøyajku'y todo tu'ngu'y.

Yø' todo jaye'omo ijtu sone ku kenebø' jaye,
weneda'mbø'is chabyajpa tiyø ijtu che' kupku'yomo
eyada'mbø'is chabyajpa tsøki tsøkida'm, søkta'm y peka
tsamedam.

Chøkyaju angma'yoyajpabø' ode pønda'mis oyajubø'ijsa
iangma'yo'yijshe' ode te' todo jaye'omo ijtubø', te'sedike
tsøki tsøki'omobø' mujsokyu'y che'kupku'yomo'ijshñe'
chabyajpamø' te' ode. Todo' jomeke'ista'm kyí'pshaju wa'
'ijsangsaju odeda'm chøjkijsubø' angmakyubyø' Plan y
Programa'omo wi'nabø' angmakyukyoda' 1993 sijshñe'

Te' todo jaye mujspa myøja tsøjka'ng'øya tyu'ñajpa y
ñøjki'pshajpashe'ng'omo angma'yoye'ista'm, tata'ista'm,
che' kupku'yista'm y ode pønda'm tu'mi'isya'm, tibø ode
yajk yojsaju, jyoj, chøki, wiyiyung ji'bi y kyene.

GOLFO DE MÉXICO

TABASCO

VERACRUZ

Juárez

Pobajkmo

Amo

Kuyatemo

Kubimo

Yoktojkmo

Kono'mo

Ojkjamo

Pokyo'mo

Bochil

OAXACA

Pikumo

Santa María Chimalapa

Kowatojkmo (Tuxtla Gutiérrez)

San Miguel Chimalapa

Acala

CHIAPAS

GOLFO DE TEHUANTEPEC

OCÉANO PACÍFICO

CAMPESHE

INDICE

lección	título	página
1	Tuj sawa	12
2	Ngyajka'babø'is tsa'ma kobøn.	20
3	Ji' wiyungebø	28
4	Te' kayu y te' ñchibu.	36
5	Te' cho'ngoya'is cha'ajku'y	44
6	Te' wane'is tyu'mgu'y.	52
7	Kajshi une ko'skobøjkobyabø.	60
8	Jamasøjku'y.	68
9	Te' tukudujta køng'ubø pøt.	76
10	Te' tandan.	84
11	Te' sa'shapø pop mø'a.	92

12	Makabø tuki.	100
13	Te' kak y te' pøt.	108
14	Metsabø tuk.	116
15	Mumude yojstamba.	124
16	Yojshajpa ne' ndsejkangjo.	132
17	Najs tuk.	140
18	Te' ianguma'køyajubø.	148
19	Nøwa yomo.	156
20	Ji'nde 'jambøtyo'yebø.	164
21	'ljspøjku jomedambø tsame.	172
22	Ndsingdsingonida'm.	180
23	Suñ ijtku'y.	188
24	Manokyu'y.	196

1

Tuj sawa

Tumnaka oyu keke' tuj mets poya ne'
'ijtku'yomoda'm ja jyeya ni tum jama, te nø'dam
pømyaju y jøkyaju møchøki.

Pokyø'møbø kupku'yomo ijtu tumø møjja nø'
akapoya'omo, te' møjja aju, ñømaku wøwø tøj
yajkshu yakshu chajkyaju pønda'm yempe iyø
na'tse'is pyøjkyaju tøjkyøyu'k nø' tyøjkomoda'm.
Yø'ki jene oyu iijstøyi toya, ja' iidø ku'tku'y nitiyø ja'
iidø mya'øyajpabø ma'aomo, jene yaj'yaju tukta'm,
ji'na'm na'ajk mujsi ñøkøtya tsømi; te'sedike jaj'yaju
mumuda'mbø nibida'm yø'seda'mbø: kama, søjk
kama y eyada'mbø nibida'm.

Ja'idø na'ajk tiyø wa'de ngø'su ta'nøbø, maya'yaju
mumu ida'm, kyo'møyaju ke makabø'ngnde yaye
najasakobajk ji' na'ajk iishe angkø yø'sedambø tiyø.

Ne' `ijtku'yomoda'm kejku tuj ji'
kyejkangjeyesheng'omo, te'koda te' pønda'm
na'chaju; emøjkangndam y ne' iijtku'yomo te'se dike
ñømaku wakastam ijtyajubø na'ajk køtpamø jojpajk
nø'. Kejknitsøjku'k tuj nø' møja ayyaju ni'ijs ja kyi'psø uka
makabø idi pømibø tuj sawa. Pijkøpyoyaomo ujshangdi
ijtyajpabø nø'da'm ijtu tøjstujkyajpabø.
Oyusheng'omo kødi toya Pokyø'mø, pø'nistam
chøjkyaju tsa' nejkse nø' akpoya, chøjkyajke'du tøng
jake yeng'ubø, wa' kyøtyaju ijtyajubø kodadam nø'is
tyu'mang, te'sedike ijtu tøngjake wa' myakyaju u
myityaju Ojksamobø te'sede yøti angke iidø pømibø
tuj u myøja'a te' nø' ji'nam ña'tsnømi kyotsokpa'a
tsa'nejkse'is te' pokya'kupku'y, tseng'eba tøngutyam
køtyajpa'a møja tøngjakekøjsi, mujspam ñøbujtya
tøpta'm wa' mya'øyaju, yo'sedambø: china, kajwel,
kakawa, nguiniya y mumutibø.

Kejkpa'k wəwə tuj ngyajkstsəjkpa najsakobajk y
mumu tibə nibi.

Te' une'is yajk aktsowa tiyə nə kyə'angwa'ku.

1.- ¿Judə ñəmaku wəwə təjk te' nə'is?

2.- ¿Jujche poya'm kejkə tuj?

3.- ¿Tiyə ja iidə te' poya omo?

Todo jaye'is kyomi'is yajk tsəkə nə' jəkubə y nə
ñəmakubə təjk.

Te une'is yajk tsəkə peka tsame jyakyu tyodo' omo.

Witpø øn 'angma'yotyøjk

Ojkjamø wi'na oyajpa na'ajk angma'yoye ujshangdi, nimeke na'ajk mujsoyajpa, minida'mde na'ajk emø tsung'yajpabø, te'da'mde na'ajk obya yojshe wa'iangmayaju uneda'm. Te'che'kupku'yomo ja'itnøømø na'ajk mujspabø'is tyu'ña todo.

Witpø angma'yotyøjk chøjkyajubø ñøyi'si'yaju "JOSE ANISETO VAZQUEZ" ja kyøkajkpø'jaya'a ñøyi, te'di ñø'ijtu yøtisheng'omo. Witpø yojsnitsøjkyaju ne'abø y tejshabø tøjkomo, ujshtya'm ujshtya'm anguimyajpabø'is chøjkang'øyaju wødambø angmakyutyøjk møja'ajushe'ng'omo.

Kø'angwa'kø juts chøjkyaju witpø 'iangmabyamø, ijs chøjku, juts na'ajk, jayø mjakyu tyodo'omo

Kubimø, Chiapas; septiembre

Nguang Lopez Díaz

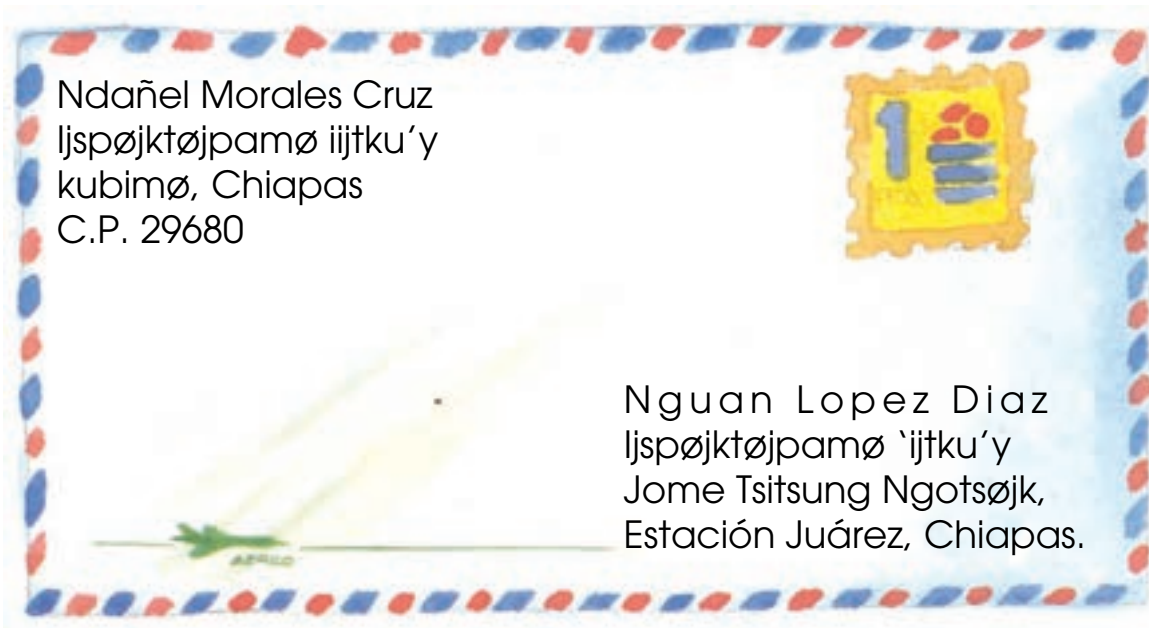
Jene'tsi ya'yi ijtu, te'koda nø't mgøwejayu yø' todojaye wa' ñu'ku mgø'omo y te'se wa' mujsu ke wødi'tsi ijtu te'se't sutke'tpa mijtsida'm suñi wa' `ijta.

Nø't m'onøyu wa't ndsamjaya ke ijtu nimeke øn `yojsku'y, ji'nøjt ngoba'de øn ndumgø'yi, yøti jønjø'nø me'tsjatsi ijudibø midabøsjtsi nøyoyse wa'møjt `yajudi'a; te'se nu'kpa'tsi jø'nø.

Tsamjaya ndødam ke wødi'tsi pu, jene'møjt nø `jamyaju. Ndsapwøtsøjkjabya't wa'tsi mgø'wejayu nø't ngue'ubø.

Ndañel Morales Cruz

Motpabø'omode ndodo ngo'wejpa'kte

Todo jaye

Te' une'is yajk ko'ki'kpsø tumø jaye kødusebø, yajk tsøjkja myondøjk ngø'wejpabøomode.

Ijtyaju tsamedá'm u nõyida'm chambabø'is tumø ku kenebø tijudiyø, ijtyajke'du chabyajpabø'is metsa u tuka ku kene. Kø'yisedá'mbø, kø'sa.

Mi'shu Kobøn ijtpabø tøjkomo kyø'spabø'is tsujk.

Mi'shu Tønguy yojspabø wa' kyuktenu
tseng'eyajpabø tøngu'y,

Poya Søngmbabø tsukøjsi tsajpomo.

Poya Makyu'y ñø'ij tubø i'ps ko majk jama

Jama Søngmbabø jamoji tsajpamo.

Jama Nojabyade te'se søngnømba'kma.

Jøyø Wo'mbabø ta'nø'is wyi'nomo
maka'k idi tyøp u angke jana iidø tyøp.

Jøyø Ijudibø'iste nøjabya'k wa jøyu.

**Te' une'is maka chøki tyodo jayekøjsi y jyakyu
tyodo'omo tumdum jaye sone ij tubø'is
cha'mangwajku'y.**

Ngyajka'babø'is tsa'ma kobøn

Ijtu na'ajk tumø pøt ngyaka'babø'is tsa'ma kobøn. Tumø jama maku mye'tske'di møjja tsa'momo, mujspa na'ajk tyujoya na ñømidadi tijudibø obyak widi. Tumø jama maku mye'tse tiyø pya'tpa, nøma wyijtu'k tsa'momo midu iijsi nø akpoya ijtyajubø tuka'y tsabas jamuda'm nø ñojpsnadøjubø ñe'køomodam maka'kamungde tyuji tumø'k iijstondchøjku'ung pama to'kpø'yajubø tsa'køjsi, pyiktendchung'u tumø kejkubø, kendon widuba'mung ja'ijtya'mung ni tumø'k, yomong ijtu nø'kø'mø, kyø'angwa'køyu'ung:

- Tiyam nø mdsøjku te'yi.
 - Ja'idø øn mbama ji'nøjtsi mujsi pudø.
 - Jo'ka chøtyø'k, maka't mbøjkje mbama.
- Te'sedi nø ñøjayu'k wayi widu'u te' yomo, ñøjayu te' tujobyabø:
- Ma'yade øn ndøjkomo, jo'kpa jo'kpa't mnømaka, øjtsi maka'tsi kukyøjsi mijtsi wijtpa myaka.

Te'ste'se makyaju møjja pø'nis tyøjkomo, nu'kyaju'ka
tujobyabø'is ijsu ke te'yi ijtyasaju metsa
pabiñomoda'm, midu ijsi te' midubøji'ng yomo
widu'ke'du'a y suñing ketpa te' yomo. Pujtu'ung pøt,
ñøjayu'ung te'is:

-Yø'ki nø m'ijshaju tuka'y pabiñomoda'm,
øjte øn `unedam yøti maka mgo'se judibø'is ñøsjkpa,
te'jing maka ngyo'døjke.

Wyi'nangndøjki ñø'ijtyaju tyukakyø'yi, te' nømidubø'is
te'isung ñøsjku. Nøbu'ung tyata:

-Yø'øn `unejing maka ngo'døjke.

Teyi ngyom une'ng ñøjakye'du:

-Koyojspabø pøt maka mbøki, wøbø pama tsi'ø wa'
ngyabu, makabø mjaya'e.

Prinsesangde makabø ngyomo'e, suñi'ngde
ketpabø. Te'seng ko'døjka ju te' kobøn me'tspab pøt,
te'sheng'omo ja chøkø'mung wi'nabø ngyojsku'y,
te'yi wø'ung ijtu tsame pø'naju sheng'omo. Te'se
yaju te' tsame.

Te' uneda'mis yajk windøng ndu'ña kødubø, te' jaye ngajka'babø'is tsa'ma kobøn.

Mdunda'ka kødubø jaye aktsowa jayebi'ktike kyø'angwa'kpabø kø'yi; te'yi tsamjatyamø mdøda'm myañajpasheng'omo ijtpø'yajub'is juts m'aktsokta tumdum mbø'nis.

¿Tiyø ijsu te' pø'nis nø'omo?

¿Jujche'm tsabas jamudam ijsu te' pø'nis?

¿Tiyam chøjku te' pø'nis?

¿Jutsam ñøjayu te' yomo'is nø'kø'mø ijtu' k?

¿Judøm ñømaku te' pøt pabiñomo'is?

Jing'øa ¿Jujchem ijsu pabiñomo'?

Tsapsapnetyamø mdøjingnda'm tumdum køangwa'kekøjsi u pøyibø jayekøjsi ij tubø kø'yi.

-¿Wiyungsede u ko'ki'pside?

-Uka mijtsi ngyøtjabya kyøtjayujse te' pøt ¿Tiyam mdsøjkpa?

-Tsaptamø uka suñi tujku u chøjkyaju te' jaye.

-Tikoda'ma'shø ja kyøjtjaya jujche ijtyaju iuneda'm ko'døjkisñe'da'm.

Jaye'omo wa' wyeweneyaju 'ijspøjkpade jø'nø. Uka mgo'su suñi onitsøjkpa'k tumø ijtū che' ji'bi (-), te'yi onitsøjke'tpa'k eyabas ijtke'du jyi'bi. Ijtpa'k chøki pønda'm u kobønda'm weweneyajpabø eyadide, kø'yi ijtuse.

'Wangjamba'sho
mijt ke te'
tsabas jumu'
yomo widu'u;

Øjtsi nømba'tsi ke
wiyungsede, øn
ndata'is chamba
ke ijtyaju te'sebø
tiyø

'Wangjamba'shø
ko'døjkajubø
te' pøt yomoji'ng,

Jø'ø øn
ndatawelu'is
chamba ke te'sede peka
tsame, ji'nde
wiyungseada'mbø.

Tsøkø tsøkibø weweneyu'y ijtujse køjasmøjk.

Mjakyu tyodo'omo tsøkø jaye nø wyeweneyajumø pøndam u kobønda'm.

Ne' ndøjkomo u ndjingdam ndøsa ptambade tijudibø u wewenetyamade yempe juts,mujspabø wø' ioña eyadi u suni chabyajpa yempe juts ndsaptambabøde.

Yempe jutspø ongu'y

Nani tsi'øtsi ane.
Mi'na ma'yadi'a yojse.
Achø tsi'ø'tsi yojsku'y.
Ndi'yøjk ma'ya pajchøki'.
Ma'ya kupku'yomo wa'tsi
mnødung'aju.

Wø wa' ndsabu

- Nani ja'idø'shø ane wa'tsi mdsi'u.
- Tsøni uka nityø ji' nø mdsjøku ma'ya'di'a yojse.
- Atsi ja'idø'shø yojsku'y wa'tsi mdsi'u.
- Tøj uka msutpa ma'ya pajchøki'.
- Silu' ji'nashø'tsi suni ma mnødung'a, nø'tsi mangdyo'yu kupku'yomo.

Te' une'is maka chøki jutste' rumba u ndsamba tijudibø yø' tyodo jaye' omo; te'yi yajk tsøkø jyakyu tyodo omo jutste' wø wa' ndsabu

Ne' 'ijtku'yomo ijtyaju wəwədambø tidam: kujtya'm ta'nødam y kobønda'm yajk yojstambabøde wa' ndso'yøyu yempe tibø ka'ku'y.

Ta'nødam ka'kukyoda

Luta: yojspa kenekoda.
Økpa ta'nø: yajk økpa ya' une jene jøbyabø.
Ajshujs: yojspa me'nøkyukoda.
Tsabas jøyø: tobya'k ngøñ shudu.
Toka tsajsa: pijkøkyoda.
Otsi: wøbøde wi'ksøkoda.
Tsi'ngdumø: wøbøde to'tkoda.
Tsu' jøyø: ko'bijkøkyoda yojspa.

Kobønda'm ka'kukyoda

Tsujk: wøbøde jø'kpa ejukoda.
Ølywi: yojspa une kodadike wa' iøku.
Ju'ki nø'bin: tu'byab ka'kukyoda.
nøjts: tsikin nga'kukyoda.

Te' une'is yajk køme'tsa tibø ta'nø, kujy u kobøn yojshajpabø ka'kukyoda y yajk jayø jyakyu tyodo'omo.

Te' une'da'mis maka chabye uka wø te' jaye
chøjkyajubø ñe'køda'mis kødubø ma'yokyu'y todo
køjsi, tu'mdamø metsa'k y tumø jatyamø kye'bajse.

1.-Wøbøjade mjabatyabø. ¿Tikoda?

2.-Tsamø juts oyu mgøme'tse.

3

Ji' wiyungsebø

Tumø tuwi mumu jamana'ajk mabashøbya u kyi'pspa tida'm. Ngo'mbyade ka nøde shujtsubø' wyø'angjamba na'ajk ñe' myabashø. Kupku'yomo'k tokoyubøjse u ja'idøbøjse na'ajk kyi'psokyu'y witpa'mo. Mø' mshijkpa na'ajk, wøjpa na'ajk, tøjpa kimba na'ajk y jøbyana'ajk, ñe' kyene'omo. Ijsna'ajk iijspøjkpa kyombya uka sawa'omode nø wyijtubø y wøbøde na'ajk mumuikøbø, suñibødena'ajk iijtku'y, ni'iste na'ajk ji ngyatsi kotsøki. iwø! Nømba na'ajk:
- Møja ka'møjtsi maka'tsi ki'mi tsajpomo; maka't niwide najsa kobajkijs tyøda'm kyowi'duyajpabø'is jama te'yi maka'tsi rrmatsamøda'm.

Ñe'kødi chaptsingmba wyit; wejtemba y jajk søngmba wyidøng; mumu ñikødøbyabø'is myanmba na'ajk nø chabubø y ñe'kø'is ji' chøjkje kuenta. Jønjø'nøna'ajk kyøkajpø'ba kyi'psokyu'yomo, tide'e u tibø yojskutye maka chøjktyo'ye møjja'ka, mandamø juts na'ajk nømba:

- Jene suñi wa'de mujsu nønawø sidi'yajpabø tida'm, suñi'shøde keye'uk køjsidi køtpa, te'de wøbø øjchkoda wa't nømaku sidijtpa tøngujy, te'øjt maka ndsøki.

Tsøbya'ma u ijtuma yempe tiyø sutpabø chøkø sutpang najš angui'mø, tso'yøyoya u kyokibø sidijtpabø tøngu'y ijs sutpa angkø ñøpoya. Te'se na'ajk kyi'psnitsøjke'tpa eyaku tiyø. Te'ste'se mabashøyu'k u kyi'pskokødu ameda'm.

Møja aju te' tuwi nitiyø ja myujsø chøkø kyi'psubø wi'na u kyi'psokokødusheng'omo ame. Wa' mujsu chøkø tidam, wi'na iangmayu na'ajk jing'øma na'ajk chabu y chaptšing'u wyit, ñe'kø'is yajk tokoyu sone ame ji' wyødambø ki'psokyu'yomo.

Tødam, wøbøde wa' mabashøyu u ngui'psu tidam, utye najškøjsidi ngojtu ngojsø, yajk wøkta'mide jojmo sheng'omo.

Yø'kødubø jaye'is tsamjabyade ke juts na'ajk ijtu mabashøomose tumø tuwi, kyi'pspabø' is wa' myøja chøjku wyit, nijudibø tuwi'is ja chøkødise y nitibø pø'nis ja chøjkedabødi, mumu jama ki'pskokødu.

Te' une' yajk weweneya tyøji'ngnda'm u yajk tsamja iangmabyabø'is tide yajk sutpa tsøkø yø' ode'omobø todo jaye'is.

¿Tiyande yajk nøjkyøbya? Te' jaye'is chamba ke ji wyø wa'de ngui'pskokdu mumu tiyø, wøbøde wa'de ngui'psu tijudibø makabø ndsøki te'yi ndsøjkpade ji'nde ma ngui'psibø mumutiyø, tumdyidide tijudibø uka mujspade ndsøkø.

Ijtke'du todo jayeda'm chabyajpabø'is tiyø nø kyødu, tyujku, u nø iijtu eyabø ijtku'yomo u kupku'yomo, tsamjakyè'tpade jutspøde tijudibø, yo'ki iijtu tumø.

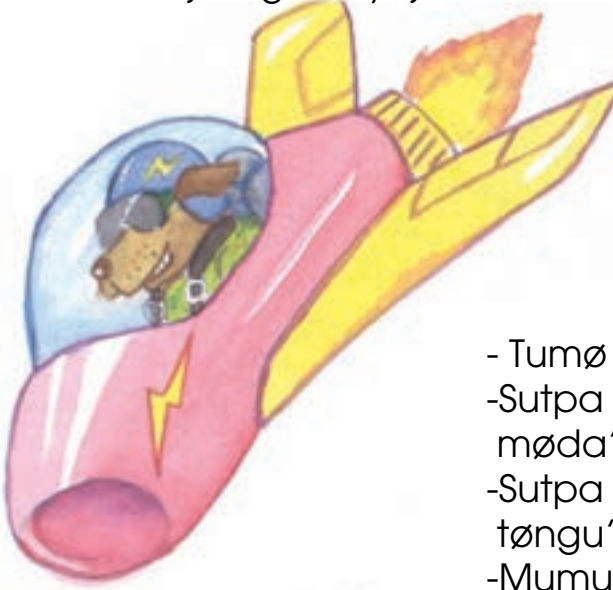
Te' kupkubyø'nista'm sutpa mye'cha iyø maka angui'mi kyupku'yomoda'm, te'ista'm ji'na'm shutñe wa' ñømøjtsøyadøju eyadambø amese, ñe'kø'ista'm sutpa kyojtya makabø angui'mi iijtku'yomodam. Te'sedike mumu che' kupkuyomoda'm n sutnu chøjkya, ji'na'm nø pyøjkischokyaju ji' shutñebø te'yi,

Yøti todo jaye'is kyomi'is yajk tsøkø jutspøde tijudibø yajk kojtpøja myumu tiyø.

**Yø' todo jaye wøbøde wa'de ndsøjku, te'se
mujspade tide maka ndsame y jinde muisi 'jambø'ø.**

Yø'ki maka idi tide mujspabø yajk ijsha ndøda'm, tiyø maka ñø'idi ne' `yojsku'yis, mujspade ndsøkø todo jayeomo tsøkida'm u jayeda'm makabøde yajk yojse y suñi ijsangnsi'øyajju makabøde `angmaye.

- Tumø tuwi mabahø'omose ijtu.
- Sutpa na'ajk nu'kø matsa møda'm.
- Sutpa na'ajk ñømawø sidi'ba tøngu'y.
- Mumu tiyø na'ajk shutpa chøkø y ja chøkø nityø, te'se kødu ame.

Mujsø mujsobyabyø

Ja'idø ñityiyø jame'k
ji'bu yojsu'ka.

Yojspa wa' jyaju
y ji' kyipsoye.

Søng'yajpa tsukøjsi
økyajpa ijtuk o'na y
jamoji.

Køtyajpa yempe judø
ji' mumu iyø yajk yojsø
wyit, tumø wijtyajpa.

Ja'idø iomomgø'y ioma y kyøng'i,
ja'idø'k mumu iyøtoyabøjkpa.

Mjabde, ijtpa iaknaka
wene widng'yaju ijtujse-ñøjk ijtyaju.

Noko'stambade møjik,
te'yi ngø'stambade ne'kø.

Chejkomo
yumba yajk
yo' ktøjtsanjejpab' iste.

Nøyida'm y tide ngojtpa wa' jana ndsabu ne' nøyi.

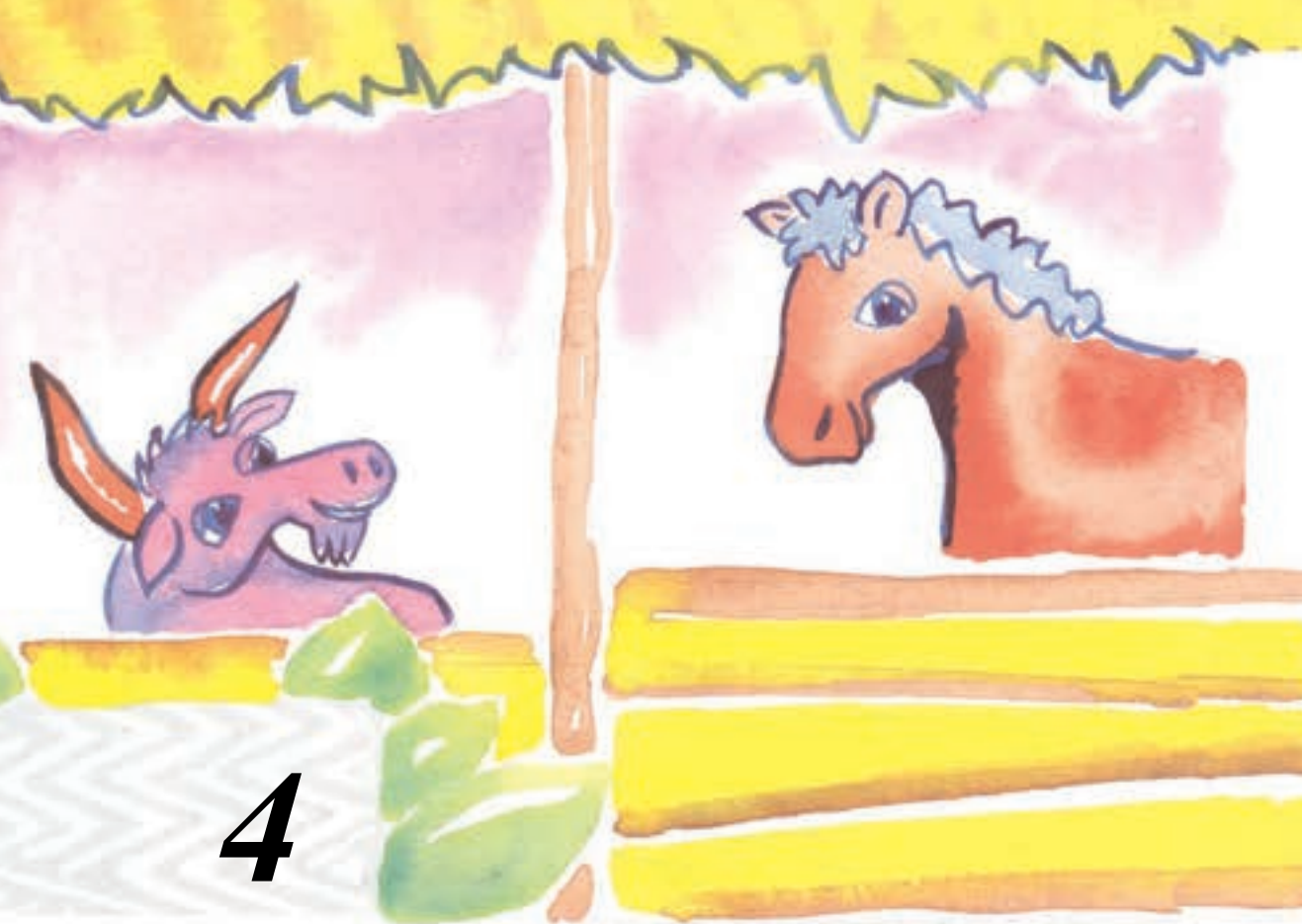
Wa'de jana ngojtu ne' nøyida'm mujspade yajk yojsha eyaku tsame u jaye, te'is ji'nande pyena wa' jønjø'nø ndsamjayu ijudibø'is ñøyi u ne', te'sedike jaye'omo. Yø'ki kø'yi ijtu judida'mbøde yojspabø te'køjsi.

øjne	øjt	mijne	mijt	ñe'
ne'kø	te'is	ne'da'm	ne'køda'm	mijne'da'm
mijta'm	ñe'da'm	te'ista'm		

Tsøkø pøyida'mbø jaye judø yajk yojspamø che' jayeda'm angusho'møyajubø, ijskubøkø witpø ijfusebø.

Ñe'kødam powyenwe'neyaju midu'k tuj.

Te' kayu y te' nchibu

Tumø wakajsis tyøjkomo, ijtyaju na' ajk kayu y nchibu. Te' witpø ijtubø ñøbujtyajpa napsu tsa' momo wa' maku kyø'si wøbø mu'k y te' nchibu ji' nung chi' ye te' sebø ku' tku'y, ñømakyajpang u obyang chajkpø' ye judø ja' idømø wøbø mu'k.

Te' kayu' is chapki' shka' ba' un te' nchibu juts ijtyajpa angkø, nøjabya' ung:

- Øjt ji' nøjt ngø'si te' sebø ku' tku'y nchi' yajpajsebø mijtsi yajk yøwinmba'tsi te' is; øjtsi kayu' tside sutñajpa'tsi nimeke, mijtsi nchibudide.

Te' kobø' nis nijujche' ng ji' iaktsowe. Te' ying tsø' bya iijspa tiyø køtpa u tujkpa jøjsi' kadam.

Tumø jama kyojtyaju' kung wakas tyøjkomoda' m y teyingndike chajkyajke' du kayu une', te' da' mamung suñi pyø' nøyadjøke' tpa, suñing kyoketñadøjpa.

Te' kayu'is maku pya'de te' nchibu wa' iijtyaju te'ji'ng,
wa'di kyø'ske'du kyø'spab tyø'is, wi'na myøjsubø
te'is, angkema ja shunjo'ya.

-Ñøbuke ji'nøjt mujsi ngø'sø te'sedambø ta'nø.

¿Tiyam nø mdsøjk yø'ki? Yø'ki maka mgø'si kop, kujy
u eyaku tiyø.

- Jene'tsi nø ojsu.

Nøbu te' pe'ngmba kayu, te' tyø'is pyaki
nøjabya'ung:

- Ñøbubøde ji'nøjt ngø'si te'sedambø ta'nø,
ñchi'yajpa'angkø na'ajk wøbø ku'tku'y, yø ti kø'sø
kujy, tsa' u eyaku tiyø ji' yø' ta'nøbø.

Tødam, u ñøpta: "yø' nø' ji'nøjt ma ndøng'e", ji' wyøj
te'se wa' nøbu, mujspade køtja kyøtjayujse ngayu
kanang.

Te' kə'angwa'ku'y yajk yojspade wa'de mujsu tide sutpa, te'se mujspade tiyø kyi'psa tumdum mbø'nis, yø'dambø tiyø maka ñømawe mgø'angwa'ke'omo: Jama, poya y ame.

Judø chøjkyaju.

Tide sutpa ngøba'dø u mboyang'ø.

Ibø pønde maka ngø'amgwa'ke.

Tikoda'nde sutpa ndsøkø te' yojsku'y.

Ñøyi ijs chøjkal te' yojsku'y.

Te' une'ista'm maka ijshe jutste ndsøjkpa te' kə'angwa'ke.

Kə'angwa'ktamø wa' ñdchamjatya 'iangmatyambabø'is tida'm ñøma'ng'øbya kə'angwa'ke'omo.

Te' une'is yajk tsøkø tumø kø'angwa'ku'y, tumø u wøwø pønji'ngnda'm jyakyu tyodo'omo.

'langmatyambabø'is yajk tsøjke'da kø'angwa'ku'y. Mdsøjkpøda'ka tsamjatyamø mdødam wa ñu'kshchi'da te'ista'm y mijt tsi'ya wa' iisjayaju juts mdsøjkta. Te'yi pøjkatyamø tumø'k kyø'angwa'ke mdø'isñe'da'm y iangmatyambabø'isñe wa' mdumø'tsøjkta.

Me'tsa eyabø mdø u mdøda'm wa' mdsøjkta kø'angwa'ku'y, witpø yajk kø'angwa'kø eyabø'is u mijt, ja kyø'angwa'købø'is yajk jayø juts nø iaktsong'oyu kyø'angwa'køyajpabø. Te'yi eyabø'isangué yajk kø'agwa'køkye'da. Tu'mdamø eyada'mbø mdøji'ngnda'm tsaptamø juts m'ijsta u mdsøjkta ngø'angwa'køtya'k.

Te'yi, eyada mbø mdøji'ngnda'm tsøjkatyamø kø'angwa'ke judi: judibø angma'yobyabø m'angma'yotyøjkomo, tsamjatyamø iangmatyambabø'is wa' ñødung'ajta.

Tu'ngubyø jaye.

Yø' tumgubyø jaye ndumø tsøjkyajpade tyijudibøkøjsi.

kø'skukyobønda'm: tsiku, tsuki, cho'ngoya, mø'a,
junjøyø, tsa'ma yoya,
nøjts, tsu yomo, tø'ki, `wilyo.

saba'yajpabø kobønda'm: katsi, wøku, ejkeñe,
jamu, tsa'ma pe'chu, tse', wayi,
ujshkumbu, kiye.

Yøti tsøjkta'nø mijt kø'yibø jaye.

Jøyødam:

_____ : tsabas, tsujtsi, pu'chø, pobø, yøjk,
kachu, jo'ma.

Pamadam:

_____ : ta'nø tsejtstøjk, møja kutyøngndøjk,
najs tajtøjk, wøjktøjk.

Te' une'is yajk tsøkø tungubyø jaye, maka mye'tse kø'yi pya'du'ka maka kyode ji'bikøjsi, judidambøde makyajpabø wi'nada'mbø, metsaomoda'mbø y tyuka'yomoda'mbø ji'bikøjsi.

kupku'y	kø'	owi
tunajs	najs	tatsøjk
kobajk	yadi	ijtku'y

Te' une mōchi'ktam mujspade ndsøkø pamabø, todobø, kujpyø y eyaku tidambø, mujspade nømøjtsø wa'de jama si'ñchøyjayu u ña'ktsøyjayu kyø' y kyojso suñide mujspa nømøtsø, 'ijspa'kte ngo'møbyade uka nøde wyijtubø. Mujspade ndsøjke'da kobøn ndsøkibø.

Yøbi'k mujspade ndsøjkø u mujspade ndsamø eyadi tijudibø. Ijtu mø'chøki ja jyayøbø yø'ki.

maya'
pama
tsøtsø
makoko
jetsete
na'ajk
tsijki bori
yumu
ñe'køkodade

witkotsøjk
tuku
ngojsø
tsu'ni
te'sede
inøk
najk
dam
ñe'køkotoyate

Te' une'is'maka jyatya'ne, køjsmsøbø che' jayebi'kta'm pøyiba jaye'is jyi'bikøjsi, judibøde ñømaka mit mnøjabyajse, ijsø juts ijtu witpø. Uka ji' te'se mdsamemijt yø' pøyibø jaye, tsøksa mjakyu tyodo'omo juts mnøjabya.

1. Jomema na ajk øn mbama ndøkpo'ubø''

2. Te' _____ sidi'ba.

3. Tø'øjk ja'idøma _____ni'iyø øn ndøjkomo.

4. - _____ janøwø maka tsø'yi te' yojskutya

5. - Øn muki'is ñujku tumø _____

6. Te' pøn _____ jene yojs hajpa wa' mujsu iijtya, iyø sutpabø yojs ha te'se _____

5

Te' cho'ngoya'si cha'ajku'y

Ijtu na'ajk tumø chongoya unebøma, tyø'istam ijspøjkyajpa na'aj ñøyikøjsi. Tidamna'ajk kyí'psa ñe' wyitkøjsi kyombya uka janøwøbbøde wyit. Ijstamø tiyø kødu.

- Øjtsidi'tside møjshkubyø yø' tsa'momo, metsa øn ngojsø ngøwønmbabø't te'isøtsi janøwø nøke'ng'nan'øgbya.

Jønjø'nøng na'ajk chamba.

Ji'ne cho'ngoya'une, nitiyø't ji' mujsi mnøja ji' wyøbbø, nitiyø ja mñø'idø møjshkubyø.

Ñøjayu tø'ki'is.

Jøø maka't 'ijspøki øn wyit suñi'k.

Nøbu te' chongoya. I'nu'ka kyí'psø nøbunde:

Ngo'mbya't uka ji'nam ma yajk tøjkyoyi mgojsø

eyada'mbø jamase ¿Tikøda mgui'pspa ke ji' wyø.

Yøti jø'ø nøjabya't yøjskodoya yajk yeng'ubø'isøjtsi,

Nøbu chongoya.

- Te'se eyaku jama, mujspa'mna'ajk ke makade ngøba'de eyaku ijtku'y y mumu te' tyødam jene na'ajk jyo'kyajpa wa' mujsu yajk jøkø'ya. Tumø jama nø chøjkjayaju'k une'is shøk, te'yi na'ajk ijtu te' chongoya, Ja myusø juts tong'u wøwo te'yi yaju cha'ajku'y. Te'yi suni chøjku wyit tyøjse y ñe'kø ijsu wyit ke ji' myjoshku'y ni suñi, køduka te' søk ji'namung shuni ñøyi mujspamung idø mumu tibø kobønse, ji'namun.g na'ajk cha'øyi. Tumø no'tku'yis yajk tokoyu y chajkjayu wøbø tiyø. Jo'ka ujshang tødam, u maku ñdyo'ng'e, tiyøjt ndsamba te'koda nombade ijtu jutste' mujspade tong'a ujshang ji' wyøwø. Jøjsika nømbade juts nade mujspa ukø, ji'nde suni wa'de nø'ijtu maya'ku'y ne' ndsoko'yomo.

Wa'de mujsu yach wi'nabø ijtku'y juts na'ajk na iijshadøjpa.

Chabyajpa ne' 'ode tø'ista'm wi'na jeneng ma'ajk ijtyaju yach pønda'm kobajk tsoka'ayajpabø, nimenkeng na'ajk ña'chadøjpa kup'ku'yomoda'mbø pø'nista'm, nøbyajpa midang na'ajk ijtumø ka'ebø wa' ngyajkstsøjkang'øyu, ne'kø'is ji'nung na'ajk jyame; jøsi'ka maka'ung te' kobajk tsoka mæng'u'k.

Te' une'is maka kyø'angwa'ke tiyø kødu, tujku, ijt judø'aje y yajk jayø yø'ki.

Wa'de 'onøyu ijudibø emø u ya'yi ijtubø todo jayebi'k, y wa' myujsu jø'nø te' eyabø'is, muspade ndsøkø, ñøyi ngajsña ode'omo ñøjayajpa telegrama. Ijtum yø'is tyøjk ngø'wejpamøde, te'yide ngue'ba jyatyøjk wa'de 'jayu tide sutpa ndsamø.

Yø'ki maka keye jutste' ngø'wejpa ode te'sebø jaye onøtyøjkomo. Ndsambadi'møjt, yø'ki ijtum ne 'ode'omo jutste ndsøjkpa, makamøde ngo'weye ngajshña ode'omode midabø y 'jabyabø, ni tumnakade ji' ma mba'de ne 'ode'omo jayubø' ni ji ñøjkyøyajke'di.

JAYØ KA'KUBØ JI'BIB'K TIBØDE MSUTPA

JI' JYØ'NØBØ JØ'NØBØ AKTSOKPABØ KOYOJKU'Y

TSUNGMBAMØ POKYØ'MØ A 10 DE MAYO 19 95

ÑU'KJABYABØ Luwish Mberes TSAPT _____
IJKU'YIS ÑØYI 4 Sur ote. Pobajkmø.

NU'KPAMØ Pobajkmø, chis

TSANE Tsamja ndata ma'ø wakas sutpa't tumin ngoyowe
ngu'tku'y 'juyi nmbama.

KYØ'WEJPABØ'IS Ncheno Mberes

IJKU'YIS ÑØYI 1a. sur y/m kubim

TSAPTSAPNEBYABØOMODE KYØ' JAYE _____

Uka tijudibøde maka ndsame ji' mujsi kyøtkokøde majka che' jayesheng'omo, uka køtpa ngoyoja'ngndajspade.

Te' une'is yajk jayø, makabøjse kyø'weje tijudibø
tsame tyøj ij tubø emø.

JAYO KA'KUBSÓ~ JI'BIBØ TIBØ MSUTPA

JI'JYØNØSBØ JØ'NØBØ AKTSOKPA KOYOJKU'Y

TSU'NGMBAMØ _____ A DE _____ DE 19__

ÑU'KJABYABØ _____ TSAPTSAP _____

IJTKU'YIS ÑØYI _____

NU'KPAMØ _____

TSAME

KYØ'WEJPABØ'IS _____

IJTKU'YIS ÑØYI _____

TSAPTSAPNEBYABØOMODE _____ KYØ'JAVE _____

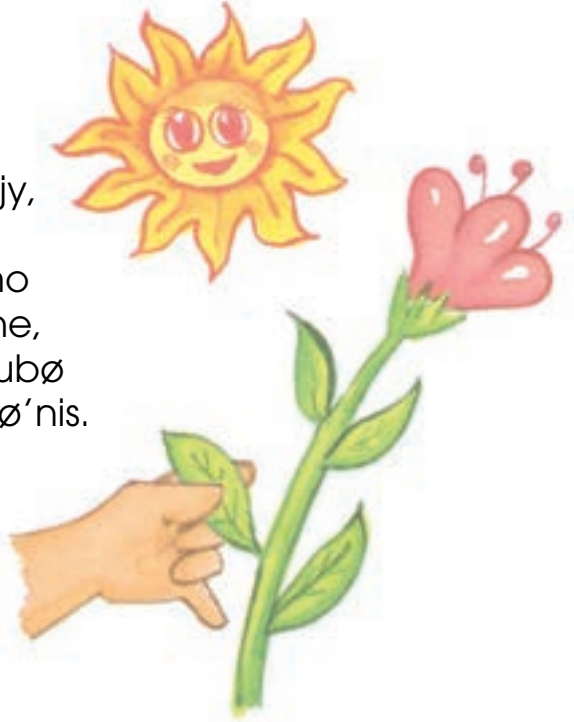
Ki'psi

Yø' todo jaye'omo mujspade ndsamø tide kyí'pspa ne' ndsoko'yis, tsi'ngmbø'ku'y, maya'ku'y u eyaku tiyø, ne' 'ode'omo mujspade 'jakye'da.

Yø'ki ijtu metsa wa' ngo'su suñi'k.

Maka'a te' jama
nø myidu tumø wane
nø't majku tumø o'na
y nø't ndujkpo'u jøyo'is iajy,

Øjt 'ijsu't tumø tøngu'yomo
nø jyeju tumø nchiluku' une,
kyo 'spa ño'se jene shutnubø
tsa'momo ñømangjayu pø'nis.

Me'tsa eyada'mbø todo jayekøjsi, te'yi tsøjwøtsøkø m'ode'omo y jayø mjakyu tyodo'omo.

Te' ki'psi mujspade ndsøkø majkshku'y mojsa'y u
tujta'y jilabø, jujchebøde sutpa mdsøkø ne'kø'.

Te' une'is yajk tsøjkijšø ki'psi, uka ja ñøjkyødi yajk
kø'angwa'kø nø iangmayubø'is.

Yø' todo jayeksajsi mujspade angui'mø, te'sedike mujspade 'wa'kø tide sutpabsa. Ijsø suñi'k.

1. Wøtsøkø yojsku'y.
2. Yajk kødø te' købi.
3. Peda y suñi'k søka tøjkomo.
4. Nu'kchi'tsi mngayu yøjkpø.

Te' jaye angui'mgubyø, te'ande køjsi ijtubø. Yøti une'is maka jyaye ji'bikøjsi te'seda'mbø jayeda'm tijudibø nø kyi'pshajubø une' tsøki'ista'm..

- 1.- _____
- 2.- _____
- 3.- _____

- 1.- _____
- 2.- _____
- 3.- _____

Te' wane'is tyuømguy

Tumø jama tu'myaju sone kobøndam te' kupku'yomo, wa' chøjkyaju wane'is tyumgu'y. Te' punu une'is, najk une'is, tsuyomo une'is, tsawi une'is y te' mi'shu une'is yajk tsing'yajpana'ajk wane, te'istam pyøjkyaju tumdumø wane pi'køtjka'm wa' pyi'kyaju: punu une'is pyøjku mbateriya; najk une'is, mu'døjk pyøjku; tsu yomo une'is kyone'aju pyanu; te' tsawi une'is akordiong kyone'aju wa' pyi'ku y mi'shu une'is pyøjku jejtstøjk.

Nø wyatnitsøjkyaju'k, tumøbø'is sutpana'ajk tyøkmø'nø ijtubø tøjkomo. Te' tyø'ista'm kyø'shajpang juts wyef'ñajpa limeta punu une'is tyøjkomo; te'yi, nø iangmayajumø yomøjk temøjk tsø'yaju ijtyajubø na'aj tyøjkomo.

Te' anguimbabø'is tyøjkomo tajshaju mumuda'mbø ijtku'yomodambø tyøjingnda'm wa' chamjayaju tiyø nø chøjkjayadøju, myanu'ka tikodade oyu tyu'nishe, te'ijsande ñøjayaju te'dam ke te' kupku'yomo ji' wyø wa' chøjkyaju wane'is tyumgu'y.

-Yø se jø'ø, uka ñøptamba ke mujspa 'yojstamø,
ndsamba't ke maka me'tstame mne' mdøjktam ya'yi
u kupku'yis iakapoya'omo, wa' te'yi mujsu mbi'ktamø
y wyandam msundambabø.

-Wø, te'se't maka ndsøjkye.

Nøbyaju wane tu'mida'm, ji'nam na'ajk tiyø chabye'.
Ñøbujtyaju yempe tidambø y wødambø wanedam
mujspabøde maña, shutñadøjpa na'ajk nø
wyatñaju'k, yempe'is na'aj sutpa pyi'kijsa. Ijtu'ka
jyama u iame yojsnitsøjkyaju'ka, chøjkyaju u
wyøtsøjkyaju wøbø wane'is tyumgu'y, te'yi na'ajk
møja kupku'yomo ijtyajpa, oyajpa na'ajk yempe
judø wa' wyatñaju.

Tøda'm, sutpabøde ndsøjktamø mujspade ndsøkø y
møja ndsøjkpade 'wit uka sutpade, te'sede ndsamba
ijs sutpa chøkø tijudibø, wøbøde wa' chøjku angke
iidø tsøkindyujkøbyabø'iste.

Te' tsaptsapenekyu'y wøbøde wa'de mujsu ndsamø
wøda'mbø tiyø y ji' wyøbø tiyø tijudibøkøjsi u jutste'
sutpa ona ne'kø', tu'nø suñi'k kø'yibø.

¿Wø wa' iijtu watku'y?

- Wyø mø'byabø'is
- a) Ujshtya'm wø.
 - b) Judø ja'idømø tibi'ke manmba wane.
- Ji' wyø møyibø'is
- a) Wøwø wane jene ji' wyø.
 - b) Uka mujspa wyanø, wanø.
- wyø mø'byabø'is
- a) Yø' kupku'yomo wø wa' iijtu watñajpabø.
 - b) Te'se mujspade ndsøkø søk.
- Ji' wyø møyibø'is
- a) Kupku'yis kyujkmø ji' wyø jene ang'øbya pømi.
 - b) Tsukøjsi ji'nde yajk øwi.
 - c) Wøbøde wa' iijtu kupku'yiakapoya'omo.

Te' une'is yajk tsøkø tumø tsaptsapnekyu'y tiyø
pya'tpa jaye'omo.

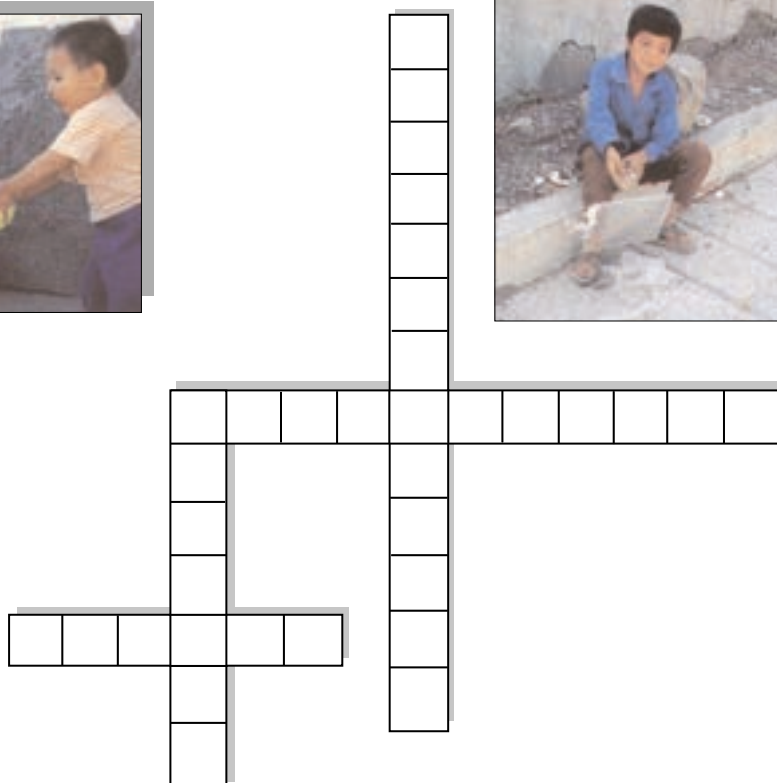

Wa'de mujsu tiyø ñø'ijtu te' todo jaye'is, shutpa, wa' ndsøjku eyabø jaye'omo, tikoda chøjkyaju te' todo jaye, tidama ñø'ijtu jojmo y jutste' maka yajk yojse. Witpø jaye'omo chamba juts chøjkyaju y te'yi mujspa uka msutpa u ji'ne.

Te' une'is maka mye'tse kø'yibø jaye'omo tiyø maka kyode te' møjtsøkyu'y jaye'omo.

1. Jyayubø'is todo jaye.
2. Chøjkjayadøjubø todo jaye wa' tyu'ñaju.
3. Tibi'kte jabya.
4. Ijsangdsi'byab'is uneda'm.

Mujspade ndsøjkø tumdum tiyø sutpabøde y
mujske'tpadide ndu'nø tumdumø.

Chøjkpabø'is tøjlk, chøjkpa møjada'mbø y
che'da'mbø.

Ngyajka'babø'is wakas, ngyajka'u tumø møjja wakas.

Tsa'momo yojspabø'is ñijpa, søjk, mojk, sapne,
kajwel, kakawa, pijsi y mumu tiyø.

Te' une'is maka chøki eyada'mbø pøyina jaye
køjsi ijtyajuse; wi'na yajk ko'sa te' tsøki, te'yi yajk
jayø'nde.

Yo'ki mujspade 'ijsø tiyø chøjkpa tumdumøbø pø'nis, købø'nis u eyaku tis, emø m'ijske'dubønde yøti makasebø m'angmaye yø'ki. Te' ijudibø makabøde 'jayøyi mujspade 'jayja tibøde, jutspøde, kyøng'i, kyene y mumu tiyø ja ngyojtja'ktide makabø chøki u te'sedi ndumø jabya.

Øn ndøis jyuyu kø'kuma,

Te' pu'chøbø y yeng'ubø n 'atsi'is iune'is ñø' ijtu kayu Jikis ñøpoyu møtsi'k.

Te' une'is maka kyojta'ne tumdumø pøyina jaye'omo, yajk me'tsa judibøde ñømaka.

kayu'is

yomo'is

une

ndojk

mi'shu'is

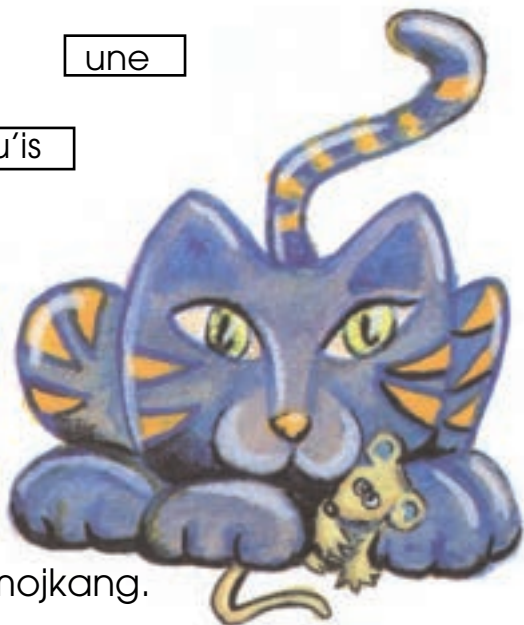
Te' _____ jene jøbya

Te' _____ chømba købi.

Te' _____ ñujpa tsujk.

Te' _____ chøjkpa ane.

Øn _____ møjabøde jojmojkang.

Jayø yø'ki tumø'k pøyina jaye, tsøjkja møcøhki'k tibøde u jutspøde nø mja'yøyubø.

Te' une'is maka chøjkta'ne tumdumø pøyina jaye, ja ñø'idøbø u yajk kojtang'øyja.

_____ chømba møjk

_____ ñijpa søjk

_____ kyø'spa pajk.

_____ mojko une.

_____ jene møjja

_____ jomebø.

_____ kyø'spa so'k,

_____ jene nø pyiju.

_____ møjtpa wøwø

_____ wyi'kpa tsujk

_____ suñi søngmba tsukøjsi,

7

Te' kajshi une' ko'skobøjkobyabø

Tumo kajshi une ji' na' ajk suni iangmayø, myujspa na' ajk, shutpa chøkø tiyø chamjayajpa tyø' ista' m; nøjayajpa na' ajk. ¿Tikoda maka 'jyama tokoye wa' iangmayu y wa' mdsøjku myosku'y? Jomi, tungu'yomo, jabyøjkja mdø' isñe' da' m ngyojskutya' m y maka mnøbudi wøda' mbø ji' bi y te' se ji' 'yojse nimeke. ¿Ijsø jutste wyøbø mijtsi? Te' kajshi une' kis myanoyjayajpa na' ajk ñøjyajpabø' ista' m nityø u mdsøjku, ji' na' akj chøki ngyojsku'y, ji' na' ajk tyu' ni tyodo jene na' ajk møjtsbya.

Te' angmaye' omo mumu tiyø na' ajk chøjkpabø, jø' nø na' ak chøjpø' ba te' kajshi une' is. Jene na' ajk myujspa, jø' nø iiskobøjkpa tyøkøjsi tida' m. Ñøbujtpa na' ajk wøda' mbø ji' bi chajkpa' angkø wøbø yojsku'y, ñe' kø' is myujspa' m na' ajk ide mujsobyabø nimeke tyunmba' angk tyodo y ji' tyu' ñebø' is.

Te' angma' yobyabø ponis pya' du metsa yojsku tumguketñajpabø. Kyipsu y nøbu, ijsama' shø

chøjkpa te yojsku'y, ijshama'shø ijiskobøjkpa tyøkøjsi. Ja myawø wøwø jama, nikeju, ke te' kajshi une'sñe ijtu kyowa, y chøjku wi'nabø angmaye'omo, tumø eyabø yojsku'y.

Kyojtjayu'k eyabø yojsku'y, te' angmayobyabø'is yajk po'ksu te' kajshi une eyabø tyøjing, y kyojtjayu tide makabø chøjkye, jutste' makabø chøjkye, te' kajshi une'is tyøj jañitsøjkcho'tsu y kyojtu tida'm ji' chamebø'is nitiyø. Te' kajshi une ji' na'ajk ijsi tiyø nø chøjku te'se jayujse tyø. Te' angma'yobyabø'is kyojtjayu kajshi une'is tyodo jaye ji'bubø angmayotyøkø'yis jangndungmø, wa' iijshaju mumu istam. ¡Møjabø tsa'ajku'y ñøkødu kajshi' une'is! Te' jama ijsu ke ji' wyø wa'de 'ijiskobøjku ndøkøjsi tiyø nø chøjku, yøti jø'ø kyí'pspa ke ji' wyø wa' ndsøjku ndøjse.

U mdsøjkta øjt ndsøjkubø't.

Yø' todo ndsøjkpade wa'de jana 'jambø'u tide sutpa ndsamø, u tide maka 'angmaye eyadambøjing.

Yø' wø wa' ñø'ijtu yø'sedambø tiyø:

- Konoajku'j wa'de nøjkyøyu.
- Mujstpabøde ndsamø ne' ndsamebi'k.
- Ngojtu tide sutpa ndsamø.

Te' une'is maka kyo'se juts nø jyaju tsøki'omo y maka tyu'ni tyodo kødumø'a.

Te' une'is maka chøki jaye, tiyø chøjku kajshi' une'is y maka jyaye kø'yi tiyø pya'tpa. Te'yi maka mye'tse jyaye'omo chambamø kajshi une'is iiskobøjkjabya'k tyø'is ngyojsku'y y maka chamjaye tyødam.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

Yø'sebø yojsku'y wa' ñche' tsøjku jaye wobøde
wa'de ngojtu judibø'iste chamba wøbø tsame,
mujspade ndsøko ndumgø'yi u tumgu'yomo.

Wa'de chøtyøpø ndsøjku te' jaye, wø wa'de me'tsu
judibøde wøbø wa' 'jayu,

- Jaye'is nøyi,
- Tiye shutpa myujsø.
- Tumdumø tiye.

Te' une'is yajk tsøkø tumø che'bø jaye witpø
jaye'omobo ñøyibø'is "Te' kajshi une'is iiskobøjkpa
tyøkojsi".

Tø'tsø'bya tajts

Te' tø'tsø'bya tojts, tungyutye' y ji'nde mujsi ndsamø suñi'k.

Te' tsawi'is chi'u tsuma tsa'bik
chaku tsuma tsawi'is chønangmbi'k
chønangmbi'k chi'u tima tsa'wi'is.

Pegru'is pya'du peka pyeke
peka pyeke pyi'ku pegru'is
peka peke pya'du Pikumø.
Pikumø pye'ku y pya'du peke Pegru'is.

Tø'øjk tøjkyu tø'ki tøjkomo
tøjkomo tøjkyu tø'øjk tø'ki,
tøjp ki'mu tø'ki tøjkomo tyøji'ng.

Te' une'is yajk tsøkø eyabø tø'ts'øbya tojts. ljsø jutspøde, ndsøjkpa'kte tijudibøde tsamjabya u chamba, juts champnitsøjkpa tumøbø tsame'is te'sedike eyadambø'is, uka ji' mujsi mdsøkø kø'angwa'ke wa' n̄chamjayu nø 'iagmayubø'is.

Yø'ki makade 'ijsi jutste' mujspa ndsamø tumdumø
tiyø yøtibø'omo y kødubø'omo.

yojspa'tsi
ujkpa
shijkpa
potyambade
'jyøtyamba
jøyajpa

'yojsu
ujku
shijku
potyade
'jyøtya
ejchaju

Te' une'is maka kyojtye ji'bi'køjsi tumdum 'che'
tsame' kødubø'omo, te ijtubø akña'omo te'bøde
maka jyaye.

kejku

ejtspa

makyaju

mbung'u't

jyayaju

ngo'stade

mdøjpkimda

manu't

8

Jamsøjku'y

Te' tsabas kak ji'nam na'ajk iangui'mi møjja
tsa'ma'omo, jemem na'ajk kanang. Maku tyøjkomo,
mumuda'mbø pyeka tøj'omoda'm chajku
jamsøjku'y, eyabø sokabø y pøjmi'øjubø tsabas
kang'is pyøjkichoku te' anguimgu'y.

Kødujse jama te'se kødu te' jamsøjku'y, tsabas
kang'is ianima'omona tsøj'yu. Ijtubø na'ajk tyungøj'yi,
tum dum jama na'ajk jøyu'k køtpa, kyi'pspabøde na'ajk
nimeke kyanang'ajku'y ji' na'ajk wyøj'e obyaj'k tyu'ñe
tyøj'ista'm, ne'køj'is ji' na'ajk mujsi chøkø tum dum ø
tiyø, kyi'pspang juts kødu tida'm wi'na.

- Wøj ngøjma'nøjtya'mide ne' ñgañchu jinde mujsibø.
Nøjbyaju wenebøj' ijtyajubøj na'ajk tome, nøbu'nde
te':

- Wi'na ja kyødøj yøj'seda'mbø tiyø, wøjda'mbø jama.
Te'yi te' kanangmbø tsabas kang'is pyøjkichoku
suñityambøj tsabas kang'a uneda'm, midubøj'is
myañe te' peka tsame, sutpa na'ajk myujsha te'

ijtku'yomo tiyø maka kødi josisi'ka. Te' tsabas kang'is chabu jujche ame angui'mu yaju'ka chapke'dudi ke te'is kyødu mumu tiyø.

- U te'se mdsøjku `wit.

Ñøjayu tsabas kak une'.

- Mijt jene wø maka mdsøki 'wit, ujshangndide te' kobønda'm mujspabø'is chøjkya te' peka tsame. Te' jame'is ji' ma kyøba'de. Te' mujsø y ki'psø jamgujshchø'yø mgui'psokyu'yomo. Ñe'kø'is myujsu ke ji' wyø wa' pyoyu yøti y kyubo wyit wøbø køtku'y, juts na'ajk mujspa chøkø.

Ne' `idi, tødam wø wa' mujsu nø'idø ujshang ora, ji' wyø wa'de me'tsu wøbø tiyø jamndsøjku'yomo, jene suni wa'de kanang'aju y suñide ngomøbya unese. Y jene wø wa'de mbøjkisochoku tide mujspa ndsøkø ñe'køkoda.

Tida'm ijtubø angmabyabømode u ijtubø yø' najsakobajkomo, na 'iijspade y mujspade ndsamø jutstambøde mōja tōjka'mse, pōnda'm, ma'ada'm u mumu tiyø ijtubø mōja kupku'yomo.

Jayø ji'bikøjsi kye'babø tumdum kō'angwa'ke'is ijtujse witpø.

- ¿Tiyø iijspa te' angmabyabø une'is?

a) tyøda'm d) angmayotyøJk

b) angyayo'byabø e) todo jayeda'm

1. ¿Tiyø iijspa ñøwijpabø'is tseng'e'babø tønguy?

a) _____ ch) _____

b) _____ d) _____

2. ¿Tiyø iijspa ijudibø'is tsa'momo?

e) _____ i) _____

g) _____ j) _____

3. ¿Tiyø iijspa y chamba watpabø'is?

k) _____ m) _____

i) _____ n) _____

Muka'

Ne' ijtku'yomoda'm ijtyaju mukadam ijtyaju
wøda'mbø kø'skukyodada'mbø y ji' kyø'skutyambø.
Te' kø'skutya'mbø, te'de te' so'tsi, kujshu'ts, pana'
chø'di, muka y eyada'mbø.

Tumø pø'nis maku mye'tse muka tsa'momo,
yeng'yajpa'k y ji'nung iijspøki judida'mbøde wøbø
wa'de ngø'su, pya'du'kamung ñøtsung'u'una te
ji' wyøbø; nu'ku'kamung tyøjkomo, ñøjayu'ung
ngyomo wa' chøjku ku'tku'y suñityambø muka
pya'dubøbi'k.

Te' ngyomo'is ja kyø'angwa'kø tibøde u judø oyu
pyøki, te' yomo'is shojsu y shajksu, køku'ka wyejayaju
iuneda'm wa' maku kyø'she muka sojse, tumø te'
une' ja sunø iukø maku møjtsoyi, widu'ke'du'ka
tyøjkomo, midu iijsi ijtyajuse iatsida'm y ñana
ka'yajubø kyø'shajuangkø muka ji' wyøbø. Te'koda
wøbøde wa'de ngø'angwa'ku uka wøda'mbøde
tide maka ngø'si ji'nde 'ijspøki'k.

**Yø' jaye yajk onubø wiyunsesede kødubø ya'ajka
yø' ode ijtku'yomo, te'se ijtu mumu tiyø mujspabøde
'jaya wiyungse tujkyajubø. Te'sedike mujspade
ndsøjke'da tidam ji' wiyungsebsa ne'køde wa'
ngo'ki'psu.**

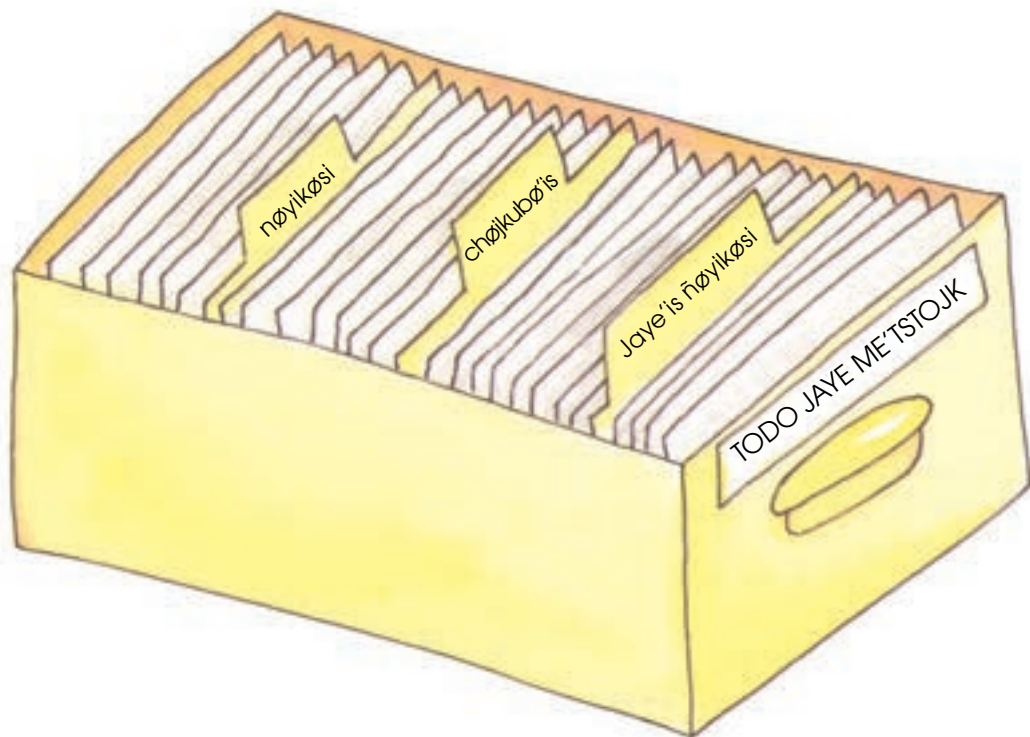
**Yøti tsøkø u kø'kipsø tijudibø kødubø mjakyu
tyodo'omo.**

Yø' todo jaye'is wøbøde wa'de nø'ijtyayu mubø'is ñøyi sunipø, yø' yojsku'y tsøjkubø wiyungsesede møja jojsku'y kyomikoda.

Ijtu'k wøwø todo jaye y wa' me'tsu ji'nde mba'de jø'nø, wøbøde wa'de ndsøjkjayu tyodo jaye me'tstøjk, te'se mba'tpade jø'nø nøde sundyo'yubø Te' todo jaye me'tstøjkomo makabøde ngode me'tstøjkta'm, te'yide maka ngøme'tse judibøde todo jaye nø me'tsu. Mujspade ndsøkø kajsha unebø. Yø'sebø yojsku'y wøbøde wa'de nø'ijtu judø ijtumø mø'chøki todo jayeda'm. Kø'yi ijtu tsøkibø jutspøde todo jaye me'tstøjk.

Ko'sa jutspøde.

Tsamjatyamø wa' ñøtsøjkta iangmatyambabø'is
todo jaye me'tstøjk. Te'yi mdsøjkta'ka tsøjkang
mbudø tsøkibø yø'ki kø'yi.

Tsøkø tsøkibø tiyø yajk yojsta mdsøjku'k te' yojsku'y.

Mdøjkomo tsøkø todo laye me'tstøjk, te'yi nønu'kø
m'angma'yotyøjkomo.

Køtpabø tiyø

Sunibø onøkyu'y

- Atsi nganang suñipø kayu mnø'ijtu.
- Msutpa'k ijs wa' ñøyojsu, mnøyojspa't øjt.
- Tøwø'y yø' tsunu'omo koda mdumin wa' jana tyokoyu.
- Tøjkø cho'tsa øn ndøjkomo po'ksa yø'ki.

Yø' ijtyajubø jaye, uka mdu'nu'a suñi oñajpa wa'de te'se nøjayaju u mbøjkischokyaju ndøda'm, uneda'm, sokada'm, tsame pønda'm, kanangda'm, yajkshu yajkshuda'mbø u yempe ida'm, suñide manmba y suñide tsa'mishajpa.

Te' une'is yajk tsøko sunipø onøkyu'y yø'ki kø'yi

Tsøjkang'ø mjakyu tyodo'omo te' suñ onøkyu'y.

9

Te' tukudujta køng'ubø pøt

Te' junguwi'ch yajkshubøt nungde na'ajk,
wiyungsengde na'ajk yajksuomo ijtubø ke
ja'idøng na'ajk ni pyama y ji'nung tiyø chøki,
kyi'pskokøtpa'ung tiyø maka chøki wa' myujsu iidø
pyama.

- ¿ Judø't maka mbøki øn mbama?

Nømba na'ajk, maya'ku'yis pidimønømø'neyajpa
møjada'mbø wyidøngnø.

Jøjsi'ka søngwidu'u wyidøng y te' wyit søng'u, ñe'kø
mø'shijku tsingmbø'ku'yis.

- ¡Mujspa'møjt!

Nøbu, maka't me'tse juktøkis pyøt. Chabubø chøjku,
maku tyu'ni te' juktøjk pøt. Wyinangndøjkim ijtu'k
chapcho'tsu juče m'ja ngyajksuajku'y y chøjku
wøbø tsøki mumuikoda, yempe'is na'ajk myanjabya
ngyajshu tsame, kyi'psokyu'yomo ijspa ke wøkubøde.

Te' eyabø pø'nis iijspa ke wiyungsede yajkshu ketpabø.

Yaju'ka te' tsaptsapnekyu'y, juktøjk pø'nis iijskuschøyu y ñøjayu:

-Ji'nøjt ma mdsi'i pama, maka't mdsi'i tukudujta køwida'm. Mne'kø maka mngøng'i `wit, te'bø maka mdsøki mbama, maka'k ngetpø'yi. Mijtsi ji'nde mumu jama ma mbyudibø maka ngyetpudi nam ngyaju'k te' tuj, jijkse'k ijsø ke mumu'ibø pø'nis maka shutñe' y møjabø pønse maka ngyo'she. Yøti maka mnøyibøki tukudujta køng'yubø pøt u junguwi'ch.

Yøti yempe is shutñajpa te' junguwi'ch, tsame pø'nistam ji' shutñe wa' ngui'psøyu, nøbyajpa ke kutpø'ba'un ne' ngø' une.

Tsapatspnekyu'y

Yø'sebø tiyø wøbøde wa'de ndsøjku, wa'de yajk ki'psu te' pønda'm, wa' wyø'angjamyaju y chøjkyaju tida'm.

Tumdum jama ijtpa tide wa' ndsabu u ndsøjku. Tijudibø maka'k ndsame ijudibøjing ngøma'nøbyade juts maka tsø'yi ne ndsame. Uka ne'køde maka'k nitsøki, witpø ndsamjabyade tide'e, te'yi ngøma'øbyade, jing'ømade ongue'tpa uka wø u ji' wyø iaktsokuse.

Te' une'is moka iiksi jutspøde te' tsaptsapnekyu'y, tumbø'is chamba y eyadi iatsokpa eyabø'is. Une'ista'm maka chabye judibøde wøbø nø chabjrajubø yø'ki, y tikodade te' wøbø.

-Pujtpamø te' junguwi'ch nøyajpa ke te'yi ijtyapa'ung møjja tsat.

-Eyada'mbø obyabø'is kyo'she nøyajpa ja'idøng nitiyø, sujchajpabø'ungde nøyajpabø te'se.

-Te' suñipa tsaptsapnekyu'y jenede wøbø.
-Te' tsaptsapnekyu'y wøbøde, chamba'k wø onmbabø ponis y ji' wyø chamba'k undsambø'is.

Mjakyu tyodo'omo tsøkø kø'angwa'ke, y yajk aktsowa ijudibø, te'yi tsamø tikoda mgø'angwa'ku te' y yajk tsamø tikoda te'se 'iaktsoku iste'e.

Tsamjakyu'y y tsaptø'yi

Yø'seda'mbø tsaptø'yi yajk yojspade wa'de yajk mujshaju tide sutpa.

Yø'is chamba tide'e maka chsnjkye judø'aje, tu'mgushebø, angmakyushebø u eyaku tiyø.

Yø'sebø todo jaye'is wø:

- Wa' suñi iijshaju.
- Wa' jana yajk ojktajsu jayebi'k.
- Suñi awa' chjyaju.
- Wa'de ne'kschø'yu køtnømbamø u oñømbamø nimeke.

Uka ndøkpø'bade iijtujse kujk fikøsi nande maka kømung sujkyøyi.

Tse'a mgø' wyidu'u'ka oyu'ka ñcha'mojk widi.

Tse'a mgø' maka'k 'iuki u maka'k mbøki ku'tku'y.

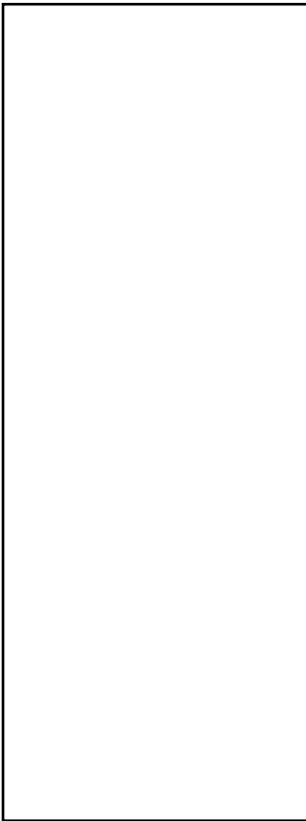
Ka'eba'tyajpa ji' che'yebø'ista'm kyø'.

Tsamjakyu'y te'de ndsaptajkjabyabøde ijudibø u tijudibøde ngøwejabya u ndsajabyade jayebi'k y 'odebi'kti.

Te' uneda'mis yajk tsøjky eyada'mbø tsaptø'yi yø'ki kø'yi, te'yi ijtuci'a tiste ñe' makabø chøjkjaye.

1. Wa' jana tyøktøchøjkyaju putsì.
2. Wa' jana ngyajkstøchøjkyaju nø'
3. Wa jana yajk wijtyaju kupku'yomo pø'nøkyutyam.

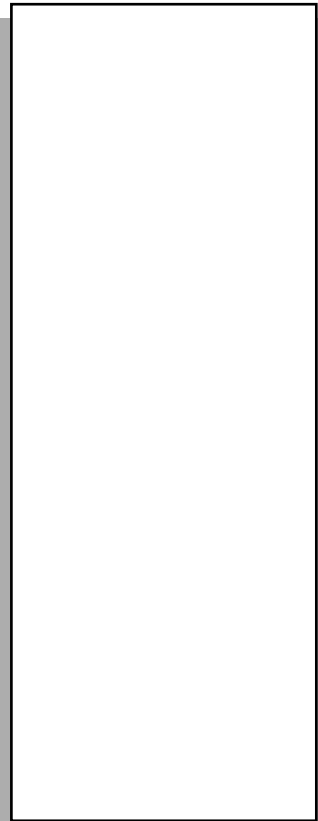
1.

2.

3.

Te' une'is maka chøki tumø'k ko'ki'psi. Ijtu'a ñøyi te'yi tibøde maka chøki.

Te' chongoya y te' pau tuwi

Yø'sebø jayebi'k mujspade jutspøde tumdumø tiyø
nø'de 'jayunø, uka suñi, juts kyene, kyøng'i u tyida'm.

Yøki maka iijsi une'is jutste ndsøjkpa tumdumø poyina
jaye y judibøde jaye'is kyotsame.

-Tumø wøbø pø'nis shaju sone pa'ajk.

-Tø'øjk yøjkpø tuwi'is kyø'su øn `atsi.

-On ndøjkomo suñityambø yom
une'ista'm ñømøjtsøyaju mumuibø unedam.

-Yu'ku øn mbama pobobø yojsu'køjtsi.

Uka m'ijisu pøyina jaye'is kyotsame judø ijtu, te'de
køji'byajubø. Yøti mijt maka mdsøki pøyina jaye
kyotsameji'ng.

10

Te' tanda'm

Suñipø tandan' une, y jene suñi kyoketpa wyit.

Mujspade ngui' psø ke ja'idø eyabø yø'
najsakobajkjøjsi te'se suñipø, ñe'kø'is wø iijspa wyit.
jJujchede møjabø køjømøbø ndata!

Ja'idøbøde na'ajk tyøj, nu'kpa ijjudibø che'mba y
myajkpø'ba na'ajk wa' jana ionmbøjkyaju.

- ¿Tiya'm mdsøjkpø øn 'wi'nangdøjki, myøjshkubyø
nga'e? Ji' nø m'ijsu ke ji'nø'jtsi mgøba'tje øn
suniajku'y.

Nimba na'ajk y chøjkmē'tspa na'ajk ki'shka'ku'y. Ni
iatsidam ji' na'ajk shutñe, ya'yi iijtsajkyaju jatsida'm
y tyatada'm, kyombya uka ja pyø'nabøde, ka
tsajpomode møy'nubø u makabøde chøki tijudibø
ni'isti ja chøkøbødi; ji'nande na'ajk mujsi yajk wø
ki' psø.

- Jø'ø, jene shuñi tandan' une, ji' yajk yojse yø' tida'm
jutste mujspa yajk yojsu.

-Ne'kø'is maku yaye.

Ñøjayu mujsobyabø' pø'nis myujspa na'ajk nimeke tide maka tuki. ñe'kø'is ja chøjkja kuenta tumø jø'nøk yømøjk te'møjk tsø'yu choko'yomo. Wyø'angjamu te' tsajpomo pøt, kyø'møyu ke myujspa na'ajk, te' tandan une yajk maku yø' ti'yøjk ki'psokyu'yomo kyobajkomo y chøjkwøtsøjkju juts na'ajk mida chøki. Tumø jama, te' peka tsame chabubø mujsobyabø pø'nis tujku, tumø une'is ñujkpabø'is tandan nujku soptøjkji'ng y ñe'aju. ¡Jenede tsi'ba toya `ijspa'kte te' tandan une nø pyi' myajubø akushabi'k y te'yi ijtu ijtyajumø eyada'mbø ñø'ijtumø une'is! Ñe'kødi mye'tsu. Ne'kødam mujspade mba'dø tide sutpa, jenede mujspa yajk kowapa'tya eyada'mbø ndø'is, ne' 'ijtku'y, tsajpomobø ndata'is, jø'ø tødam tumdumøbø'is chøjkpa te' tsajp u yatsi bø's iijku'y najsakobajkomo.

Te' kədubə tiyø mujspade ndsamø tumø u wəwə pənji'ngnda'm wa' myañaju, te'yi te'ista'm wa'di chamjayajke'du eyadambø.

Te' kədubə tiyø yempe ijste tsamjabya: ndata'is, ñganchu'is, ndatkana'ng'is u eyabø kanangmbø pət u yomo'is.

Te'sedide kədubo tiyø ijtke'dudi todo jayeomo.

Ya'ajka øjtsi
mijchedakmmjkma'tsi yø'
kupku'y ji'ndena'ajk
tye'sebø,
che'bødide na'ajk.

M'ijsu te' pənis nø chamjayaju kədubə tiyø kupku'yisñe te' uneda'm, mujspade ndsapke'da yempentisñe juts kədu po' nisñe, ndo'isñe'dam, mumu tisñe

Tumnaka yø'se kədu, mijtsi tuka poya 'iijtu'k øn ndata' maku yojse y ñəmaku, te'is chamba tsayi'ka jeju'ka na'mungde chung'uk...

Te' une'is yajk jayø kødubø tiyø tsøkijing,
nø chamjayubø ijudiba'is eyabø tyøj.

Mijt kø'angwa'kø kanangnda'mbø u kanangmbø
pøtkøjsi, tijudibø juts kødu u tujk mngupku'yomo
u emø', tsøkø tsøkibø te' achø y jayø tiyø
mgø'angwa'kubø, juts ñøjayu.

Ijs ji myujsi jyayø ode'omo chøjkpa yempe juts, ijtū ji'bi yojspabø ngajsñā ode'omo y ñe'køda'm jinde yajk yojestamebø. Yø'ki maka m'ijsi tumø ji'bi ji'nde yajk yojsøbø.

Ji' myujsibø'is jyayø yø'se'shø chøjkpa.

cobajc	cajwel	cuju	cuya'y
cayu	quejcu	cajcwe	cacawa
cucyaca	cobøn	cø'ajc	cø'
quejcu	acuju	quijpu	cyuju
cyø'su	quinø	macu	cyijpøjcu

Yø' i'ps jaye ijtyajubø ji' wyø jayuse, kø'yi jawyøtsøjku, te' "c" ji'nde yajk yojsø ode'omo, ijsø judibøde ñømakabø.

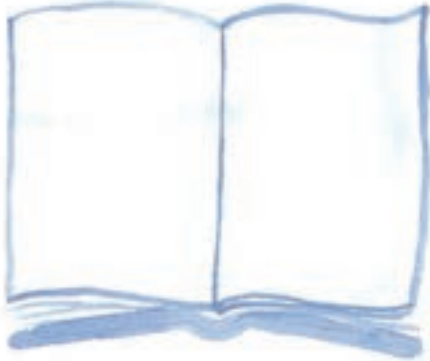
kobajk	kajwel	kuju	kuya'y
kayu	kejku	kajkwe	kakawa
kukyaka	kobøn	kø'ajk	kø'
kejku	akuju	kijpu	kyuju
kyø'su	kinø	maku	kyijpøjku

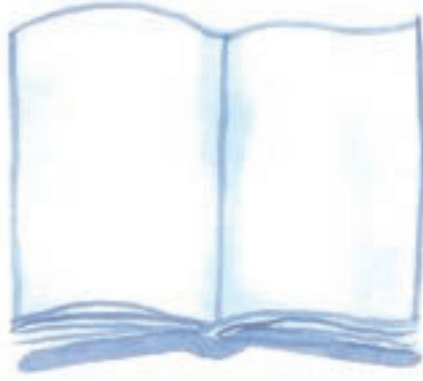
Te' une'is yajk me'tsa y yajk tsøkø jaye te'se
ja jyayøbø suñi tumbø'omo y te' eyabø'omo
yajk jawyøtsøkø suñi'k.

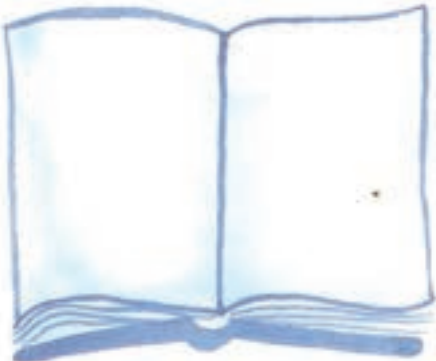
Maka tu'mye te' uneda'm wa' chøjkyaju tsøkida'm,
tumdomø tsøjkpujtubø todo jayekøjsi ijumø tsøki
maka chøjkye jyaye u ñøyi.

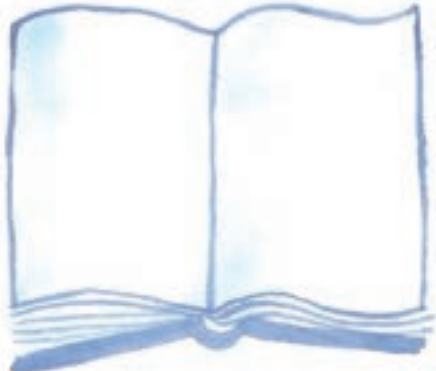
wøwø kujtya'm

mø'chøki jøyøda'm

Nø kyejku tuj nibi'omo:

koya, owi, china y
eyada'mbø tøjpta'm.

Yø'ki makade 'ijstame
jutspcade ji'nde 'wangjamdyo'yebø
tijudibø.

Maka idi yø'ki wewenekyu'y
tumøbø onmba eyabø'is iaktsokpa
y ji' wyanjamdyø'ye.

wewenekyu'y

- Nu'kchi'tsi tumin makabø'tside uki,
tsayi'kamøjt mdsi'widu'ba.

- Ji'n mujsi uka yø'ki'tsi ijtpa tsayi'ka.
- Nu'kchi'tsike jomi't napsu mida mdsajkje.
- Maka't ndu'nijsi uka nø'ijtu't, te'yimøjt
mdsamjabya.

Yøti une'is maka chøki wewenekyu'y judø pujtpamø
ji' wyanjamdyoyebø'is.

11

Te' sa'shapø pop mø'a

Tumø pop me'a'is chejkpa na'aj pa'ajk wa' mya'øyu y te'se na'ajk wa' jyamakødu. Tumdumø jama napsu kyojtnitsøjkpa u ñøbujtpa mya'a tsa'ma'is iakapoya'omo, pømi na'ajk nømba maka'k ma'ajmitsøki.

- Pa'ajk ombabø pa'ajk, ijs ji' suni pyøkø tumø'k ombabø pa'ajk yøti, ujshangdide kyoyowa, mandamø ujshangdide kyoyowa.

Ji' na'ajk mya'øyi wøwø, te'ande na'aj te' ngyojsku'y kyøtpabø'omo jama. Tumnaka napsu nø pyaka'kanø'k nu'ku tome tumø pau tuwi, che'bødi y yatsi ketpabø, chemba y ñøjabya:

- Jene'tsi nø ojsu. Tsi'bø'øtsi yøti mumu jujche mnø'ijtu pa'ajk, uka ji' msuni wa't mdumø aknaka'aju. Te' pop mø'a na'tsi'is pyøjkpa, chi'bo'u pya'ajk te' kye'jayubø'is. Te'yi tumdum jamam na'ajk obya kyøku'di pa'ajkpi'k ñø'ij tubø mya'a'omo pop mø'a'is.

Ja myawø wøwø jama te' chøtyødi ijtubø mya'a
kyi'psu ke ji' mujsi te'seojkødi wa' iijtu.

- ¿Tiyama'shø't mujspa ndsøkø?

Nøbu choko'yomo u kyi'psokyu'yomo,
kyi'pstonmbujtu.

- ¡Yøti jø'ø! ¡Yøse maka pyøki!

Te' pop mø'a'is chøjku pa'ajk, mya'tsu wøwø
moki mujspa na'ajk chøkø yempe tiyø, ujshangndi
kyojtjaju ombabø tiyø, pya'dubø tsa'momo. Eyaku
jama'a te' pau tuwi'is maku kye'e pa'ajk, pya'du
mumu jamase, kyu'du mø'chøki, jøjsi'ka janøwø
iangjamu chejk ndsø'dø'is. Nømba na'ajk.

- Kojtjayajuse'tsi ju'i øn ndsejkomo, te'se't
'angjamba, øn mbu'u nø jya'bøyu.

Te' pau tuwi'is ja myujsø kyu'dø eyaku tiyø ja
chøjkisøbødi, jeneng na'ajk tobya kyu'di.

Te' pop mo'a's mya'a tujke'dudi'ung witpø ijtujse,
ijs obya kyøku'di mya'abi'k mujspa'm na'ajk chi'ø
kyu'tku'y.

Tsoko juts ñøjabya yø'ki

- Tu'mø mndøji'ng me'tstamø tiyø maka mdsaptame.
- Mujspa ndsaptamø, judibønde kobøn økpabø nimeke, judøm tsungmba sawa u eyabø.
- Nø ñchapsapnetya'k mba'tpa u ijtu ji' mujsibø mdsamø, wøbøde wa'de ngøma'nøyu nø chabyajubø eyada'mbø'is u wøbøde wa'de ngø'angwa'ku.
- Tijudibø ji'nde sunibø, juts nø chabyaju wøbøde wa'de ndsabu tikodade ji' suni y tikoda ji' wyø.

i'nu'kande ndsamø u ndsaptamø ndøji'ngnda'm ijtyajpa wene ji' pyøjkischokyebø'is juts chabyaju eyada'mbø'is.

Te' oñajpabø'is:

- Chabyajpa tiyø myujshajpa.
- Tyumø ijshajpa iidida'm.
- lijspøjkyajpa eyada'mbø oñajpajse.
- langmayajpa eyada'mbø'is kyøtyajubø.
- Paki bøjkyajpa kyi'pshajpabø'omo y chabyajpabø'omo.

Mdsapta'ka tijudibø jayø mjakyu tyodo'omo juts tsø'yu yø' yojsku'y.

Che' bø: nama, tsi tsabu, pojkschi, chikspø, che' pø, tsimbu.

Jama: ñisøng' ajpabø' is najsakobajk.
Søngmbønømba' k pi' tsanømba
sheng' omo.

Obya: nu' kpa, mida, tijpa, oktajpa, minmba

Ma' a: ijtpamø tidam mya' øyajpabø. Ijudibø' is nø
myaj kpo' u' k.

Ujshang: chøtyø ø, ujshøjk, tsøtø, tsøtey.

Kyø' su: kyu' du, wyi' ku, iujku

Yø' sebø jaye ijtu mø' chøki ne' 'ode' omo, te' tumøbø
che tsama' is ijtpa sone ku kene chambabø, te' sedike
wa' ndsabu tumø ku kene ijtu wøwø ku kene wa
ndsabu.

Te' angmabyabø' is yajk me' tsa tyodo jaye' omo tibø
jaye ji' ñojktyoyi, yajk kø' angwa' kø tide chambabø
y yajk jayø jyakyu tyodo' omo.

Te' une'is maka jyatya'ne tumdumø pajina jaye, ijtyajubø kø'yi, maka mye'tsje judi judibø che' tsame kø'møjk ijtyajubø ñø maka.

_____ une'is oyu jyuyi jyayotyøjk.

Te' pau tuwi'is _____ kye'e pa'ajk.

Jene pijpa te _____ .

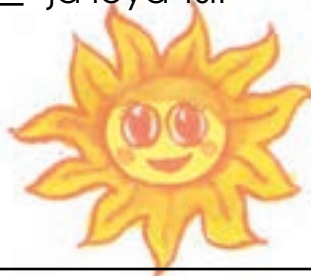
Te' tuwi'is _____ sis.

Jo'kijsø _____ utyem myidu.

_____ mdø'øt m'isø yo'ki.

Tsame pø'nis nø _____ tamali.

Te' _____ ja ioya'tsi.

chikspø'	jama	kyø'su
ma'a	che'bø	ujshang
wyi'ku	obya	tijpa

Me'tsa tibø che' tsame mujspa ke nø'yøbya metsa o sone tida'm jayø mjakyu tyodo'omo, y køjtja tidamde chamba. Te'sedike uka mba'tpa sone ku che' tsame'is chambabø tumø ku kenedi jakye'dadi.

Wane wøbø yojskutye, mujspade ndsøkø tsa'momo,
angma'yotyøjkomo, tu'møkyu'yomo, ijtyajpa
mujspabøde 'watña u 'ejtsu. Yø'ki kø'yi ijtu tumø
wane wa'de 'watnu.

Windsujpø nø'omo
womba woptøjkomo
sunipø punu'une'
obya pujtisi.

Suñi punu'une'
ji' shuni pyudø
ma'ya møjtsøtyame
nijpumø jøyø.

Øn `ijtku'y nø'omode
ji'tsi mujsi pudø
uka øjtsi pujtpa
maka'tsi ka'e'.

Suni punu'une' ji'
suni pyudø wa'
myøjtsu øjchjing
nijpumø jøyø.

Øn nana' is
nøjayu'tsi
umaku mbyudi uka
mijtsi mbyujtpa te'yide
ngya'ba.

Suñi punu'une'
øjt maka't, suni
y te' mim mnana'is
mujs'pa iangui'mø.

Te' wane ijtū yempe tishñe: kupku'yishñe,
kobø'nishñe, yomo'isñe y mumu ikoda ijtū.

Yø' todo jaye'is kyomi'is maka chøjkje wyane te'
tsøki'isñe'da'm ijtyajubsø kø'yi, te'yi maka iisangsaje
jutste 'watpa.

yøti

midabø

kyø'spa

maka

kyø'si

ujkpa

maka

uki

oñajpa

maka

oñe

shutpa

maka

shuni

mdo'ngmba

maka

mdong'e

sijkpa

maka

siki'

jøbya

maka

jøyi

ionjabya

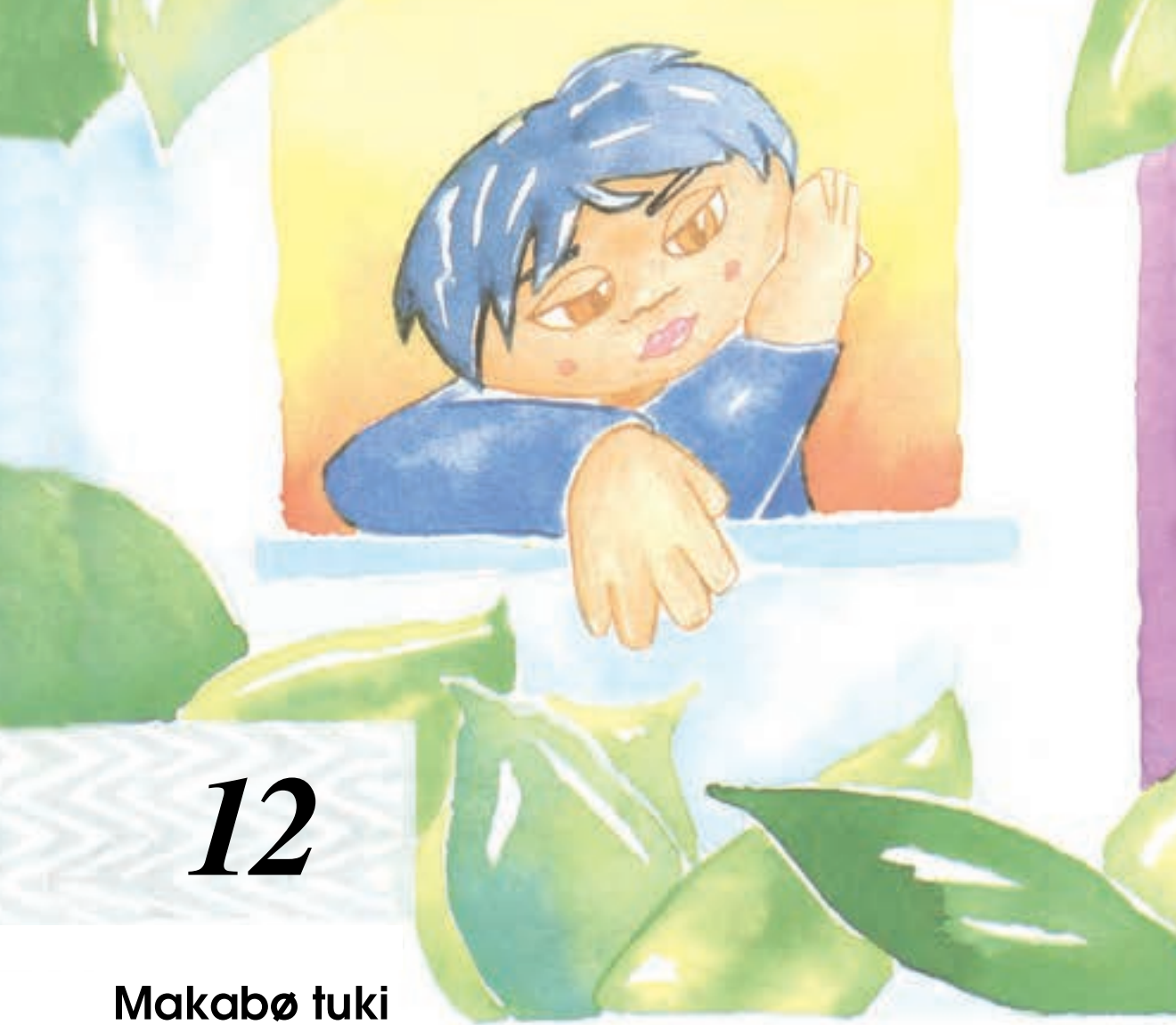
maka

ionje'

Te' une'is yajk jatya'nø ijtyajubø pøyina jaye, maka mye'tse judi judibø køjsi ijtyajubø che' tsame tajksabya ji'bikøjsi.

1. Te' _____ yøti.
2. Yempeijs _____ tiyø maka tuki jomi.
3. Tuwi'is _____ te' sijs, uka ji' mya'øye.
4. Te'is _____ mim 'atsi.
5. _____ uka 'jønø'bade ijjudibø.

12

Makabø tuki

Tumø une'is myanu nø chabyajubø ke maka mini tijudibø, te'yi kyøme'tsnitsøjku.

- ¿Tiyande te' tide'e?
- Tumø ti'yøjk maka mini.
- ¿Jujche'ka mida?
- Makam mini, uka mida suñide 'jo'kta'mi.
- ¿Tiyamøjt ndsøjkpa wa't `ijspøjku?
- Nu'ku'ka te' tide'e makabø mini, jijksekande ndsamba mumu tiyø. Uka manmba nam ñu'ku'k, te'se te'ande nø myidubø.

Te' une'is pyøjku po'kstøjk y te'yi maku jyo'ke, ni'iyø ja yajk maña, ni tyata, ni tyatyas tyøda'm, ni'iyø ja yajk mujsø. Jøjsi'ka pyøjku te' po'kstøjk y nømaku eyabø

tøjkomo judø ijtyajumo pekada'mbø tida'm. Te'yi nitiyø ja myanø, ujshang'omona jyo'ku, midu myane ka'ngna tome nø myidubø kyi'psu ñe'kø ke nam myidu tiyø nø jyo'ku, mye'tsu y pya'du tum tsujk une' ñøjayunde:

- ¿Mijtsija te' ti'yø'k makabø mini?

Ñøsjku tusjk une'is, te'is ñøjayu.

- ¿Ji' nø m'ijsu ke tsujk une' tside?

Nana'is ñømangjayajpa na'ajk kyu'tku'y te' ijtumø, ñe'kø ji' na'ajk suni chungø', sutpa angkø na'ajk kyo'sa te' tide'e makabø nu'ki. Kødu wøwø ame, y te'is te'yi jyo'ku, te'yi møja aju, kanang'aju, pobo ajusheng'omo iakway y wajy. Ja chøkø tijudibø wyøbø u ji' wyøbø' pø'najusheng'omo, ngyajkstochojku wyit, jyo'ku angkø tiyø makabø mini.

kø'angwa'ke

Yø' todo jaye'is, ijsangndsi'bade tide wa, sutnu mujsø kupku'yisñe, tiyø chøjkpa ijudibø'is, tiyø sutpa chøkø, tiyø kyi'psa ijudibø'is u ne'kø sutpabøde ngø'angwa'kø. Maka'k mdsøki kø'angwa'ke shutpa wa' ngojtjayu yø'da'm

- Judø maka mdsøki.
- Jujche'k mdsøjkpa.
- Ijs chøjku.
- Iji'ng maka chøki.
- Tiyø maka kyø'angwa'ke.

Mujspade ngø'angwa'kø tumø pøt ndumgø'yi, u wa' suñi pyujtu te' yojsku'y mujspade ndsøkø sonengmbø'nomø, te'se tida'mde ji' 'jame ndumgø'yi jikkse'k jyamamida eyabø'is.

Uka chøjku'a tumna'ktyiyø kø'angwa'ke te' une'is yajk jayø yø'ki

Te' une'ista'm yajk tsøjkya jyakyu tyodo'omo iyø sutpa chøjkjaya kø'angwa'ke, te'yi yajk ijsha tyøda'm ijsñe' tumø tsøjku.

Te' une'is yajk tsøkø kø'angwa'ku'y, yajk yojsa ijtyajubø kø'yi jayeda'm wa' pyujtu suñi maka'k kø'angwa'kcø'yoye.

1.Kupku'y judø makamø chøki; jama, poya y ame.

2.Tiyø maka kyø'angwa'ke.

3.Ijsta'm u ijs maka kyø'angwa'ke.

4.Juts maka chøki.

5.Jujche'k yajpa te' yojsku'y.

6.Nøyi iyø akabø mgø'angwa'køtyame y juts ñøyitsi'ba ngyojsku'yis.

Te' wenedide ñømakabø kø'angwa'ke'is, ijtu mø'chøki makabø m'ijsi emøjkang.

Yo'ki kø'yi ji'bikøjsida'm jayø, chambabø kosibø tumdum maye'omo.

- 1,- _____
- 2,- _____
- 3,- _____
- 4,- _____
- 5,- _____
- 6,- _____

Tida'm chøjkyajpabø ne' 'ijtku;yomo, tibi'k chøjkyajpa.

Wi'na ñømityajpa te'
najs, kyø'tyajpa, pya'yajpa,
mya'chajpa, chøjkyajpa
tida'mde, ngyøyajpa
pyoktøjchajpa y mya'øyajpa.

Wi'na moka mye'che sa'ni,
te'yi yajk tøjchajpa, ñama
tsøjkyajpa, kyøng'yajpa,
chøjkyajpa tidam,
te'yi maka'nde myaø'ye.

Ñømityajpa waka
tsajy niwo'shajkpa
yajk tøjchajpa, kiojtyajpa
nø'kø'mø, chøjkyajpa waka,
te'yi maka'nde mya'øye.

**Tsamø tiro chøkyajpa mijtsi
'ijtumø, tibi'k y tiyø chøjkyajpa
y tsøjkja chøki.**

Te' peka tsame'is chamba tiyø kødu u tujku tijudibø y ya'ajka kødubø ja pyø'na'ktide jinde 'wangjamdyo'yebø, ni'ijs ja jyaya, kanangda'misna chabyajpa jutspøde. Yø'ki ijtumø.

Wøbø ngomi

kubimø ji'nungde na'ajk te' yøti ijtubø 'jata San Markus kowi'nabø te' kupku'yomo, eyabønde na'ajk. Te' eyabø'is, wi'na ijtubø'isna'ajk ja myujsøbbø'ngde kyokibø kyupku'y, tumdum ame midang søng'anømi yempe judø tsung'yajpabø; yømø kø'yi najsomo ijtumø'ngde ñømitiyajpabø'is tuj søng'omo kejkpa'ung mø'chøki tuj jikkse'k ka'nømbang kubimø; te'ste'seng kødi ame tujkpa, na' mungde kya'bøyajju'k wya'kyajung eyabø ngomi kyokijpyajpabø'is, kyø'weyajju'ung yøti ijtubø. Te'is ja yajk mityamung ñønu'kyajpabø'is tuj, na' mungde myityajke'du'k tuk tsø'yaju'ung, pana'tsaju'ung kimø'omo, ki'mijshajpa'kung ji'nung kyimbujtye katsa mø'ñajpa'ung wyakas na'ka; te'ying widu'yaju.

Yajk køme'tsa une'is eyabø peka tsame y yajk jayø jyakyu tyodo'omo.

- Yø'de øn 'yojsku'y.
- Te' mijte mdøjk:
- Yø' øjte maka ngone'e.

Uka mnøjktyøyu, te' tukabyø pøyina jaye'is nø chabu u nøde tsamjaju tijudibø, te'koda yajk yojspade yø'sebø jayeda'm "yø, yø'de, jikø, jikte, te', te'de". Wa'de tsamjaju tijudibø na ngyøjtjabyadide yø' tujtabyø jakyu tyoto, uka ji'nde ngyøjtje ji'nde tsamje ti'de'e.

- Te'de' øn mbama.
- Jikø n nduwi ji'nde kyø'soyebø.
- Jikte mdsamjayubøt.

Te' une'is maka chøki yø'sebø kuya'y pøyina jaye, maka yajk yojsse te' tujtabyø che' jaye.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

Peka tsame

We'ngdsa kotsøjk

Ijtu tumø kotsøjk ñø'yøyajpabø wengndsa, te'kø'mø jene ijtu nandsinguy, ijtpak' tyøp obya pyingjaye mumuda'mbø kupkubyø'nista'm, ijtk'e'tpa'k tsayowi te'sedike obya pyikyajke'di mumuis, y te' tø'mayajpabø kujyis kyomi'is nityø'ji' chame. Ijtu pøt chambabø'is ke tumø jama maku mye'tse te' nandsing, naptсуди maku y tung'omo'a nam shøng'angwakøn'k ijsu tumø kobøn sø'ngmbabø nimeke u tsiu søngmbabø, tuk ti tuk y te'is myajkjo'yu ja pyo'yang'ø, te'yi nø myajkusheng'omo tokoyu. Te' kyøtjayubø midu chamjaye tyøda'm tiyø pya'du oyu'k pyiwi nandsing, y te' najsis kyomi'is jeneng ñø'ijtu wøwø wakas, nøbyajtke'tpa tumø pøt jing'ø na'ajk,yojspabø pya'du wakas møjabø y suñipø ni'ijs ja ñø'idøsebø te'yi, chabyajpa kotsøkijungde wyakas. Te'køda yempe'is chamba ke te' kotsøjk jojøyubøde u ij tubøde kyomi. Yø' mdu'nubø peka tsamede chabyajpabø yempe judø y yempeis.

Kø'angwa'kø mdatakøjsi, mnanakøjsi, mgañdchukøjsi u eyada'mbøkøjsi myujshajpabsø'is peka tsame, te'yi jayø mjakyu tyodo'omo.

13

Te' kak y te' pøt

Ijtu'ung na'ajk tumø møjja tsa'ma, te'omo
ijtyajpa'ung mumu tibø kobøndam, che'dambø
y møjada'mbø, yumida'mbø y no'dida'mbø,
iuneji'ngda'm. Te' møjja tsa'ma'omo ijtpa'ung kak
une ñanajing; yempe ista'mung ña'chajpa kaktam,
te'da'mungde anguimyajpa te'yi; kak une'is supang
myujsø uka ijtu ijudibø te'sedike pømi'øyubø wa'
ñøtsøjkijisu, ñana'is soñaka'mung ñøjayu ij tubø'is
pyømi nimeke pø'nisungde ñe'. Tumø jama maku'ung
mye'tse te' pøt; nø wijtu wini pya'du'ung kayu,
ñøjayu'ung:

- Yøti jø'ø maya ndsojkijisi, nøbyajpa pøt
pømi'økye'dudi'ung øjche.

- Ji'nde øjtsi, pøt øjte øn ngomi.

Ña'tse ñøjayubø'ungde kayu'is. Makung wyijtme'tse
judø pya'tpa te' pøt; tung'aju'ng chøtyøng'omo
pya'dung wakas, ñøjakye'dudi'ung:

- Mijtsite nø me'tsu, ma'yade ndsøjkijisi; mijtside pøt.

Te'is iaktsoku'ung:

Ji'nde øjtsi, pøt øjte øn ngomi.

Pyøjke'du'ung tyuk, ja tyug'aung nimeke 'ijsu'ung
jø'kpa kobøn nø tya'nø kø'subø; ionøyu'ung:

- Ji'nadeke mijtsi ñøjayajpa pøt, i'numøjt me'tsa
wa'de ndsøjkijisu ka mbyømi'øyubøde.

- Ji'nde'e øjtsi jø'kpa kobønøjtside, pøt øjte ngomi,
jikte pøt.

Kyipsøyjaju'ung pøt nø pyajkspajksneyubø,
ñøjyaju'ung:

- I'numøjt me'tsa sutpa't mnøtsøjkijisø nøbyajpa
mbyømiøyu'ung.

- Yø'ki'tsi ijtu, tiyø msutpa tsamødi'a.

- Øn 'ijtku'yomo ni'ijsøjtsi ji' køjtje, yempe iyøjt sutpa
yajk mujsø, ke øjtside pømiøyubø nimeke.

- Ndsøjkiside yøti.

Ñøjyaju'ung pø'nis, nø'ng na'ajk pyo'angwajku købi
ponis, møja kutyøngubyi'k, cho'ng'ung Jumø købi
kejsangwajkubø ujshang, ñøjyaju'ung.

- Uka mbyømi'øyu taktukø yø' købi.

Pyøjku'ung te' købi makumungde iawake kyø'bi'k
jyuknitsøjku'ung myejsangø'bi'k, ja chiø'mung

pyømi'is y tsø'yu'ung metsa kyø' tawe'omo,

jawsawitpang toya'is ji'nung mujsi ñøbude,

pø'nijung ñøbujtjaju. Maku'ung te' kang'a une ja
ionøchakø'mung sutnubø ñøtsøjkijisø.

Uka yajk onu'a kødubø jaye, mu'ijisu juts weweneyaju metsada'm kobønda'm, ijs witpø ionøcho'tsu tyøj, uka iaktsoku u ja iaktsowa, ida'm weweneyaju, jujche naka oñaju tumdumø. Wa' wyeweneyaju jaye'omo 'ijspøjkpade nøde ndu'nu'k, judi judibø u ijudibø weweñitsøjkpa'k ngojtpade ji'bi nø ionitsøjkumø, te'yi ñitsøjke'tpa'k eyabø'is ngojtjakyè'tpade ji'bi nø ionitsøjku'k; uka onmba chambabø'is tiyø nø kyødu, ji' ñømawe ji'bi. Yø'ki maka m'ijsi juts weweneyaju kødubø ko'ki'psikøksi, pøt y kok

Pøt y kak

- l'nu'møjt me'tsa, sutpa't mnøtsøjkijis nøbyajpa mbyømiøyu'ung.
 - Yø'ki'tsi ijtu, tiyø msutpa tsamøbdi'a.
 - Øn 'ijtku'yomo ni'ijstøjtsi ji' kojttje, yempe iyøjt sutpa yajk mujsø, ke øjtside pømi'øyubø nimeke.
 - Ndsøjkiside yøti.
- Te'seng iaktsaku pø'nis; te'yi ñøjayu'ung kak.
- Uka mbyømi'øyu taktukø yø' købi.

¿Tikoda ka'e ka'e ketpa te' une?

Ji' che'e angkø kyø ujkpa'k, ji' na'ajk ijsi

tso'yøbyabø'is, ji'nangkø na'ajk chiwi,..

¿tikoda'mas'shø kejku te' tøjku? jayø

Yempe tiyø yajpa'k, ji' wyø'e'k, kejpa'k, tsø'bya'k, ijtpa tikodade te'seajpa.

Tsøkø tsøki tijudibø'isñe' tsøyubø', yajubø' u ja wyø'abø', te'yi tsøjku tikoda te'seaju.

Te'sedike tijudibø wa' chøjkyaju, wa' tyujku ijtke'dudi tikodade.

Uka maka chøjkye etse møjtsøñømbamø.

¿Tikoda'ma'shø maka chøjkye?

Wa' shøng'anø, wa' ñøbujtyaju tumin y te'se mujsu iyuya u chøjkya shutñajpabø.

¿Tikodama'shø angmayobyabø'is nø iangmayaju uneda'm?

Mche'tsøjku'k møjabø jaye. ¿Jutsa'm mdsøku?
¿Jij'ng mdsøjakta? ¿'Wyøtsøjkjayu'shø `iangmabyabø'is?
¿Jutsa'm tsø'yu?

•Wa' suñi chø'yu, shutpabøde soñaka wa' ndsøj
angmayu, jing'øma pujtpa wø mumu tibø yojskushe.

•Mujspade tu'mdangue'da ndøji'ng u ndøji'ngda'm,
te'se ndsaptambade judibøde maka `jatyame,
judibø jì'ne; wa' suñi pyujtu ne' ñche' tsøjku jyaye.

•Ijtyajpa chøjkyajubø'isa te'sebø yojsku'y, mujspade
ngø'angwa'køya te'køjsidam u wa'de
ijsangndsi'øyaju jutste ndsøjka.

•Te'sedike 'iijt'pø'dajse mujspa mdumø tsøjktamø,
judibø pøyina jaye maka, wa' te'se mdsøjakta'ka
che'bødi, te'di wa' chapke'du te' mø'chøki jayumø.

Uka mujspa mijt eyabø jutste angmabya yø'sebø
yojsku'y joyø yø'ki.

•

Te'che' tsøjku jyaye yø'sede ndsøjka.

Ijtpa møjabø jaye: kø'ki'psi, peka tsame, kødubø
tiyø u yempe tiyø, makade 'jawyøtsøki ne' 'jakyu
tyodo'omo, pe jì'nande mumu ma ngojtpø'yibø,
weneda'mbø che' jayeda'm jì'nande ma
tyøjkøyebø. Tujkpo'uka make yajk one, te'dideke
maka chapke'di møjabø jayese ankede ja
ngyojtpøjabø ijtujse che' jayeda'm.

**Yøti tsøkø che' jaye te' ko'ki'psi'ishñe, ñøyibø'is te'
kak y te' pøt.**

Tsapku'y najsis cha'mangwajku'y.

Wa'de ndsabu najsis cha'mangwajku'j pyøjpøba wa' ijtujse tyidam ndsamjayu ñajsheng'omo pyijkø'y, ñø', tidam; ijt pabø najsakobajkjøsi; pønda'mis: kyeneda'm, iode, tyidam; kupku'yista'm chowe'ke, jutspøde najs, juts ijtø jamajing y matsajingdam.

Maka mgode so'møkyukyøjsi maye tumø u metsa, judibø jaye'is chamba ka najsiste cha'mangwajku'yomo tsø'bya u ji' te'omo chø'yi.

1. Najsis cha'mangwajku'y.
2. Ji' najsis cha'mangwajku'y

() Pijnømba'k tøjchajpa nø'da'm.

() Tøjkomi nø kyijpyaju ma'ayajpabøjingdam.

() Tsayi'ka makaiejche nganang etse'.

() Ijtade møjja kana nø'meya angujkmø'.

() Yempe judø ijtyaju chabyajpabø'is ñe'iodeda'm.

() Øjtsi maka'tsi møjtsøyi.

14

Metsabø tuk

Mbancnu nga'e majkostøjka amebø' jene na'ajk yatsi, mabajshøyu ñanchu'we'is ñø ñømakubø majsandøjkomo, te' ji'nø sutnu myangjo'ya; te'yi ijtyajusheng'omo te'is ñujkpa ujsu y yajk jøkø'jabya kyobajkta'm, te'ste'se wa' kya'yaju.

Myabajshøbya ke te'yi ijtusheng'omo ja ijsø tsung'uk ñañdchu'we midung kendene na'mung pyi'tstøjkøñø, te'yi ijtubø mamañchu'we nøng myijksu, suñing ketpa, ñøjabya'mungde.

- Mbanchu, tikoda 'yatsi', uyam myajka'yaju kobøndam saba'yajpabø, uyam myajkstsøjkyaju tuwidam, mi'shuda'm y mumu tidambø kobøn, maka't m'ijsangndsi'øyi metsa tuk y judø nu'kyajpa Ñømaku'ung ijtyajumø metsa tuk, tumø suñing wiyung y pøyi, eyabø to'wi'ung y koñodi'ung. Te' wiyungmbø'omo ijspa'ung jaye nømbabø, yojsku'y, na'tskuy tsajpomobo ndatakøjsi, sutkuy ndøkøjsi, toya' . . .

Tumdumøding ijtyaju y suñing kenømba.

Eyabø to'wibø tung'omo, ijtke'du'ung jaye, te'yi nømba'ung kijpku'y, yajka'kuy, nu'mngu'y y mumu tiyø ji' wyøda'mbo tsøki; te' tung'omo janøwong kenømba. Te'yi mamañdchu'we'is ñøjabya'ung:

- Uyam te' to'wibø tung'omo myaku, wøtsøkø `wit, manoyjaya 'ianguimyajpabø'is. Nø mangde myabajshøyuk yajk ksau'ung ñañdhu'we'is; chamjayu'ung juts mabajshøyu, te'is te'seding ianguimgue'du. Maku'ung angmaye, iangma'yotyøjkomo chamjayajpabø tyøj te'istam iangushijkøyajpa jo'yung. Tumø tyø'is ngyach angui'mu'ung tumnaka wa' ñu'myaju y wa' pyoyaju, te'sheng chøjkyaju ñotsung'yajung te' tumin ñu'myajubø eyabø kupku'yomong oyu tya'ks yajye. Ngyajyaju'ka, kijpnitsøjkyaju'ung jinglø ngyajkau'ung te' tyøj, jijkse'kting ñujkyaju wa' maku shobye'. Chi'yaju'ung i'ps ame soptøjku'y, ta'nba sheng'omo lame wa' ñøbujtyajke'du; tsu'køjsi miduding myabajshøkye'di te' mamañdchu'we oyubø ijsi sone ame'a, che'mba'ung myabajshø'omo ne'kø'is ji'namung ña'tse aktsowe. Temø ijtu'k mayaba'ung tikoda ja myanoya, uka te' na'ajk wiyung tuk pyøjku ja kyojtya na'ajk judø ijtu. Uka ji'nde manoyjaye anguimyajpabø'iste te'sede køtjabya.

Tijundibø tu'mgu'y chøjkyajpa'k ijtpa iste maka chøki, itnø'ka chamba tikodade nø chøjku, chabu'ka jyokpa ijs sutpa chamø u kyø'angwa'kø tijudibø. Te'sedike angmakyu'yomo, angma'yobyabø'is chamba tijudibø sutpa'k chøkø, chamjayajpa une'da'm, te'ista'm kyi'pshajpa uka wyømø'yajpa wa'pyøjkischokyaju y wa chøjkyaju.

Yo'ki jayø uka m'ijsu'a tijudibø tumgu'y, judø chøjkyaju, uka m'angma'yotyøjkomo sutnu'k chøkø iangmabyabø'is, jaye suñi'k.

Yø'ki kojttja ñøyi ijs chøjku tu'mgu'y iste chabu tiyø nø chøjkyo'yu.

Kødubø jaye'omo mdsøjku juts m'ijisu tu'mnø'k u iangmatyambabø'is ndyu'mda'k, yøti maka m'ijisi jutste onmba. Uka tijudibø nø chabyaju'k y jinde suni, jinde ma wejwidibø, yajk ki'mbade ngø' wa'de aktsong'oyu. Te'sedike uka wø tijudibø nø chabyaju'k, yajk kimgue'tpade ngø'; uka eyadambø'is yajk kimyaju wi'na 'jo'kpade njayajpasheng'omode wa'de onu.

Jayø yø'ki juts 'iaksong'otyambø kyø'angwakøbya'k tijudibø 'iangmatyambabø'is.

Uka ijudibø mdø'is ngyi'tstenjabya mdsamba angkø jì' shutñebø, jì'nde te'sedike ma m'aktsowebø, mijt tsamø tikøda ñøbu. Teyi manø u tsapke'da juts shutñajpa eyada'mbø'is.

Yø'ki jayø jujche'k ja shutña mdsabubø.

Yempe tibø ode' omo ijtyaju tsame' isñe ieya tsapku'y.

suñi - møjskuy

wøbø - yatsi

sijkpa - jøbya

tsanga' - kayi'

pyi'tstøjkøñø - shøngmbø'nø

ko'da'ku - ko'daka'

jome' - peka'

chøjkpa - ngyajpa

Yøti mijt maka mdsøki yø'sebø jaye, ijtujse witpø'.

pobabø

yøjkpø,

Wa'de tsingmbou musjpade ndsøkø u ndsamø
tjudibø, wa'de ndsabu yempe tiyø, tumø
mujstambabøde wanede iispøjkyajpabø mumu'is.

Tøjk uneomo makta'mi
ne' yojskutyam yaju'a
'yuschi'da'mide ndata
'jochpøjta'mide nana
y ke jomi jene napsu
yø'kide widu'dami
y ke jomi jene napsu
yø'kide widu'dami.

J. FARELO E.

Te' wane ñø tunda'ka y ñø wanda'ka
'iangmatyambabø'is, tsøkø mijt eyabø y wanø.

Ijtke' du ndsaptambabøde ñøyibø'is suñi tsame
yø mukikøjsi ijtpa, ijtu juts wa' ndsabu y ivaye tum
ko'yajpe Yø'sebø

Uka sutpa mujsø m'angmabya't
uka ndyoya jak tsingmbø'ba't
ka mdumgø'yi 'ijtu m'ak ijtpa't
ji'nøjtsi one uka nø iøndyo'yu.

Angmatyamø jøyødam øjchkøjsi
køtpabø tø'øjk yøtisheng'omo
tø'øjk ijtu'tsi tsingmbø'ku'yomo
yøti ni ji' nøjtsi kømung.

M'angmayu'ka jutspøde tsøkø tumøk.

Wa'de me'tsu todo jaye jinde mba'de uka makabøde makpa me'tse, te'koda sutpa'kte me'tsa todo jaye u jaye, wøbøde wa' ndsøjku jaye me'tstøjk. Ijtpa sone ku kenebø; te'isñeda'm ijtyajpa kyojtokyu'y, wa'de me'tsu todo jaye'is ñøyikøjsi, chøjkubø'is ñøyikøjsi u jayubø'is nøyikøjsi.

Yøti maka m'ijsi jaye me'tstøjkis kyojtokyu'y.

Tsøjtamø jaye me'tstøjkis kysajtokyu'y, nøjatyamø wa' ñøtsøjkta 'iangmatyambabø'is.

15

Mumude yojstamba

Mumu judøda'mbø kupku'yomo yempe tide ndsøjta'mbø une'ista'm, tsame pø'nista'm, soka'ista'm, tsame yomo'ista'm, achø'ista'm y mumu'is na chøjkyajpadi tijudibø.

Tsame pøndam, ijtyajuse maka yojshe wa' iijtyaju tyumin, te'se mujspa jyuya kyu'tkuy, pyama u tiyø yajk yojshajpa. Tsame yomo'ista'm chøjkyajke'tpa mumu tiyø tejkomo; che'yajpa ne' mbama, chejkyajpa ku'tku'y, pyejtyajpa tøj k u che'yajpa. Achø'ista'm, te'sedike chøjkyajpa eyaku yojsku'y, ji' nimeke pyakibø, te' nimeke kanangda'mbø'is ñøtsø'yajpa tøj k, uneda'm uka ji'na'm jujsi ngyojsha, pe tijudibø chøjkyajpa. Soka'istam mye'chajpa yojsku'y tibø pya'tyajpa, myujshajpa ke ji'na'm tyata'is ma pyø'nøyadøyi ko'døjkayajpa'k; te'sedike

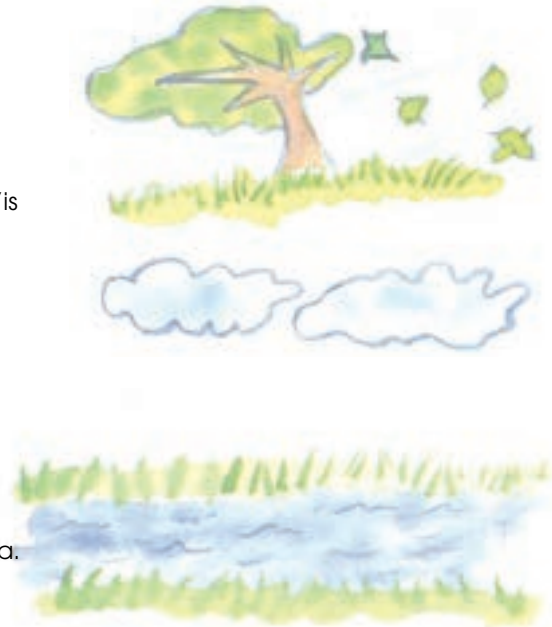

ko'dojkayajpa'k; te'sedike pabiñomo'ista'm,
 kyotsokyajpa ñanada'm u ijtyajpa tumø u metsa
 obyabø angrnaye eyada'mbø kupku'yomo
 pujtyajpa'k mye'tsnitsøjkyajpa, uka pya'tyajpa,
 yojshajpa'nde. Une'ista'm kyotsokyajpa ñana, tyata,
 iatsi u tyøda'm; kubimø, wa'kanø'mø, masunø'mø
 mumu judøbøse che' kupku'yomo makyajpa
 angmaye, oyaju'ka angmakyu'yomo mida ujkye;
 ujkangjeyaju'ka kyotsokyajpa tyata tijudibø
 nø chøjku'k, u ñana maka myetsjaye købi wa'
 kyøne'møyaju wi'kuy. Yajpa'k angmakyu'y, tumø
 jama chøjkyajpa yojsku'y, maka købyaj'ye, maka
 mojkøkø'ajye, obya wyijshe y kyanajkshe søjk. Møja
 kupku'yomodambø'is te'sedi chøjkyajke'tpa pe mas
 yokø'kpø yojsku'y.

**Te'de wa' ndsabu ndøjingndam, yempe judibø
ki'psang mbudi, ji'nde wa' ndumøna tsabu, makabø
'iisi judib maka chame tumøbø'is y te'yi eyabø'is.**

Shka'e'

Nchanu'is... shka'e' mnø'yøya te' kujy.
Shmalga'is Y poñmbo'ñi, yengmba te' kyuj,
iojktajspa te' sawa,
Tsujs sængnømba
Shchona'is ... tsujtsi widu' basheng'omo `widøng'is
shøngøy.
Shka'e' mnø'yøbya te' tsajp,
Y te' tsajp, te' pobobø o'na,
Mbejña ... naptsubø sø'ngø'y.
tøsjkøbya kujkpajkomo
Luwish... windsujpø tsajp yajk
widu' basheng'omo,
Shka'e' mnø'yøbya te' nø',
Nchaka' Y te' nø' womba, ji'n mujsi judø
Shamali' ... yajk tsikpa yøjk najjs,
tsujch widu'ba jøyyø, sængmba
'lijtpos' dajse ... akyøjsi y nø'is jyokøjsede yajk tujkpa.

**Yøti nøm m'ijsu, mujspa mdsaptamø 'ijtyajse
m'angmakyutyøjkomo ko'sa ijtumø nøyi te'yide
maka onitsøki tumø, ije' tpam eyabø nøyi, te'yi
ñitsøjke'tpa eyabø'is, juts ñchamjabya u chamba
ide'e maka one, te'iste ñitsøjkpa. Te'sedike maka
yajk mijkstame mgø'dam nø mdsapta'k te' ki'psang
mbudi.**

Yøti ko'sa y jabyudø yø'ki kø'yi kødubø ki'psam mbudi, te'yi tsaptamø mdøji'ngnda'm, ji'bø makabø mdsame mijt y eyada'mbø'is, kojtyaya ñøyi wa' jana mjambo'u kø'angwa'kø jutste yajk mijkspa ngø ndsamba'kte yø'sebø ki'psang mbudi angma'yoye køjsi.

Yom une'

Yempe judøbø ijtuku'yomo mba'tpade ke tidambø'is
ñø'yida'm te'yide kyojtyajajpa, kotsøjkisñe', ñø'isñe',
tu'ng'isñe, kupku'yisne' u yempe tisñe', ndsa'mijspa't
me'tstyia'k yø'kie

- Kubimø ijtū najs tuk wa' maku kending jøngmø, po'yonø'mø u Wa'kanø'mø, ngødu'kande Tokpajk nø' køtpade nømnømbamø "Ketsakø' mø" .
- Wa'kanø'mo ijtū najs tuk ki'mbabø wa maku pokyø'wa'yis ñajsomodam ñøjayajpabø "pokya'tyuk".

• kubimø ijtke'du che' kupkuy ijtuangkø nimeke tunas kujy chi'jayaju ñøyi "Tunajs Tøjk" ; ijtke'du kotsøjk ñøjayajpabø "Tsi'sa'."

Yøti jayø mijt uka m'ijspa u mujspa judø te'se yø'kibø
u te'yibø jaye ñø'ijtu.

Jayø yø'ki tiysn msutpa jayø.

Mjabyo'ku'ka ko'swøtskø jujche naka yajk yojsu "s" y "j"

Wi'nadambø jaye'omo yajk yojshajpa na'ajk wene "s" y wene "z", pe wa' jana jatyokoyu yøti yajk yojstambade "s"

Tsøkø jaye nømakabø'is "s" yempe judø.

Køjsi 'jayumø me'tsa jujche naka ijtu yø' ' ' ' te'yi jayø yø'ki.

Yø'is " ' " mumubø jaye u tsame wø yajk onmba y maka jaye'is wyi'nang'omo, kyujkmø y kyo'yajku'yomø ijtujse yø'ki:

'ijsut ngødu'kande tsu'

Tu'nsø judibø une' nø ionu suñik y køngja pyama.

M'ijsu'ka jutspøde y judibøde wø te' jaye, mijt maka mdsøki te'se wødambø jaye ijtuse witpø'.

tyong'u

si'ng'anga'mu

16

Yojshajpa ne' ndsejkanjo

Wa'de suñi ijtu wøbøde wa' ujku nøde øjsuk, y mbøjku mumu tibø ku'tku'y ta'nøbø suñi tse'yajubø, wø wa'de maku ndu'nijshe tso'yøyoajpabø ne' ngupku'yomoda'mbø u emø tsungyajpabø midabø tso'yøyoye yøki, uka ji'nde mamoyjaye te'da'm ka'bya'tpade y yu'kyajpa ne' 'yojstøjk ijtyajubø jojmo ngobajkomo y ndsejkomo, tumdumbø ijtu tibø yojsku'y chøjkyajpa. Ijtu yukyaju'ka judi judibø mujspabø ñøbujtya y kyojtwøtsøjky eyabø; ijtu tumø ji' mujsibø kyojtwøtsøjky eyabø nimeke yajspabø; ngo'chamang, yø'de nimeke yøjspa wa'de ijtu, wa'de ki'psu y mumu tikoda yojspa; nitibø kobøn y ni'ibø pøt u yomo ja'iidø jana ko'chamanbø'. Ne' ndsoko'y yojske'tpade wa'de ijtu wø,

te'is ngojsku'y eyabdideke, pyøjkpa nø'bin yajk
maka yømøjk temøjk, ne' ndsa'yomo køtyajpa
makyajpabø ngø'omo, ngojsø'omo y mumu
judøjkang, mumu jamase mijkspa, uka tsøbya
ka'bade, ijtu yu'kyajpabø'isñe'da'm chakoy uka
ijtyajubø'ista'm tyuminda'm kyojtjayadøjpa eyabø
pø'nis chøjkyajubø tøngubyø'. Ijtke'du ne' se'yuda'm
'jø'ktsøbya'omode sawa wa' shuj pujtjaju nø'bi'nis
pyutsi u ji'na'm ngojshebø mojtjajubø nø'bi'nomo.
Te'sedi tsokojshene' se'yuda'm ji' ngojsangjeye
mumu jama yojspa, ji' tyøjkøyi'k sawa u tyøjkøbya'k
nø'is su'kska'bade. Ijtyajke'du kobø'nisñe'da'm
jaijtyabø'isñe'da'm she'yu yempe tibø
punu'isne'da'm ja'ijtya y yempe tibø to'tisne'da'm.
Te'se ijtu ndidam ndsejkomo yojsajpabø: ndsoko'y,
nse'yu, mba't, ndsujs ñi y tida'm.

Maka'kte ndsøki tijudibø ku'tku'y, møtsi'k u møjtsøkyu'y sutpade ijs wa' 'ijsangndsiøyu, uka ji'nde mujsi juts chøjkyajpa ji'nde mujsi ndsøkø:

Yø'ki ijtumø møjtsøkyu'y wa' mdsøjku, yø'kidike ijtumø juts wa' ndsøjku u tsaptsøjku'y

- Ji'ptamø polyatsøkibø najskøjsi, iakpoya'omo jojmøjkang jatyamø kupku'yistam ñøyi.
- Tumdumbø'nis yajk koda tumø'k kyojsø kupku'yis ñøyikøjsi.
- Tumø maka nømi: sutpa't nøkibø... (chamba kupku'yis ñøyi jayubø.) chamjayajubø'is kyupku'y tøjptøjkbabya kujkmø y nømba tsøyø'.
- Ja ionøyadøbbø poyajpa, myañajpamø tsø'yø, tsø'yajpa.
- Tsø'yubø'is kyobikpa judi judibos y chamjababya jujche kangna ijspa, kang'uk myañitsøjkpa uka wiyungsede chamjayujse, tokobya pyo'yang'øyajubø y te'am ongue'tpa wa' chabu ijing sutpa kibø.

Yøti milt maka mdsøki tsaptsøjku'y, tijudibø
møtsi'kisne' u tijudibø ku'tku'yisne' m'ijspøjkpabø
milt.

Yø'ki tsøjka chøki tsaptsøjku'yisne'.

- *kobøndayu'is yajk pokye'tpadi chongoya,*
- *Ji' myane'bø'is anguimgu'y ji' kyanangnu'kl*
- *Ang'øbya'k nø' mønmbabø fludibøde ñomida.*

Yø' jaye ijtyajubø tsamedamde sutpabøde yajk nøjkyø tijudibø.

Witpø'is yajk nøjtyøbyade ke mumu iyø tokobya

Tsøkø tiyø mnøjkyøbya metsabø'omo.

Tsøkø tiyø mnøjtyøbya tukabyø'omo.

**Yø'ki maka mdsøki yøtibø, kødubø y midabø'omo
mnøjkyøyu'ka, ijsø wi'na'k**

Yøtibø

(watku 'y)	øjt' <u> </u>	<u>watpa't</u>
(sutku 'y)	mijt <u> </u>	<u>msutpa</u>
(tsemgu 'y)	te'is <u> </u>	<u>che'mba</u>
(sijku 'y)	ne'kødam <u> </u>	<u>sijktambade</u>
(tøjpkimgu 'y)	mijtam <u> </u>	<u>mdøjpkimdamba</u>
(tsapku 'y)	te'dam <u> </u>	<u>tsabyajpa</u>

kødubø

(kojtku 'y)	mijta'm	<u>mgota</u>
(nø'ijtku 'y)	øjt	<u>nø'ijtijsu't</u>
(mabashøkyu 'y)	te'dam	<u>mabashøyajju</u>
(nømitku 'y)	mijt	<u>mnømidu</u>
(ke'ku 'y)	te'is	<u>kye'u</u>
(na'tsku 'y)	ne' kedam	<u>na'tstade</u>

Te'sedide ndsøjke'tpa midabø'omo.

**Uka mnøjkytsayu'a tsøkø mjakyu tyomo'omo,
køjsisebø' wa' jana mjambo'u.**

Midabø'

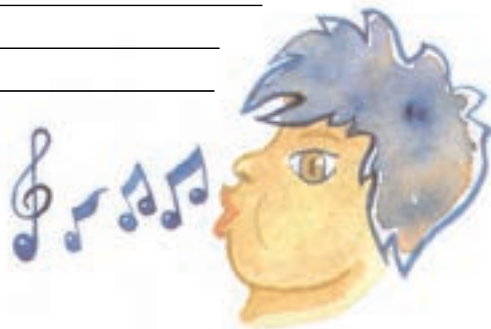
(jakyu'y) te'is _____
 (mitku'y) mijta'm _____
 (pokyu'y) te'da'm _____
 (wi'ku'y) øjt _____
 (pujtku'y) ne'køda'm _____
 (kowijtku'y) mijt _____

Yøtibø'

(pingu y) øjt _____
 (tø'kpø'ku'y) mijta'm _____
 (tongu'y) te'da'm _____
 (pejtku'y) ne'køda'm _____
 (wetku'y) te'is _____
 (pidi'ku'y) mijt _____

Kødubø'

(jepku'y) te'is _____
 (jawajsku'y) te'da'm _____
 (sujsku'y) mijt _____
 (jakyu'y) ne'køda'm _____
 (møjtsøkyu'y) te'is _____
 (ejtsku'y) øjt _____

Wa'de maku `ijsangsaje tijudibø, shutpa wa' ndsøjku u nømaku makabøde yajk yojse.

Uka makade `ijsangsaje juts te' kupkubyø'najpa:

- Wi'na makade ngøme'tse anguimyajpabøkjsi u todo jaye'omodam jujche'k nøyibøjkyajpa kupkubyø'nayajpabø.

- Nømakade todo jaye wa'de jana 'jambo'u y uka kyø'angwakyajpa tijudibø wa'de mujsu 'aktsokya.

- Metspade juts wa' jana pyo'ñaju, wa' chøjkyaju y chabyaju sutpabøde mujsø y manø.

Maka m'aktsowe yø' kø'angwa'ke, uka ji' mujsi, køme'tsa ijudibøkøjsi.

1. ¿Jujche amem pyøjkpa wa' kupkubyø'naju?

2. ¿Mujspa'shø angui'mø kupkubyøt?

3. Kupkubyø'nøjka pøt ¿Tyatakø'møma'shø ijtpa?

17

Najs tuk

Wi' nadambø odepøndam najs wijtyajpa na' ajk wa' myakyaju eyada' mbø kupku' yomo, ñe' køda' m iijspøjkyajpa na' ajk judøde maka tung' ajye ja' ijtya' kma tseng' eyajpabø tø' nguy, jijkse' k ñøijtyajpabø' is kayu te' køjsi na' ajk wijtyajpa, ja ñøijtyabø' is kyojsobi' k na' ak yempe judø makyajpa; ijtyajumø nø' kuy nøjtubø pyo' kshajpa wa' jyajkyaju u wa' myakyaju ya' yi.

Kechulang tsungba mumu judø makabø tuk; mojsa lewa iispa' ung Ojkjamø, te' yi mujspade mawø Kuyatemø' (yajubø' a yøti) tsø' bya' shø mamajtasku lewa, te' yi makade mojsa lewa nu' kpade kejchøk' mø. Ojkjamø tsungmbade wa' de maku kubimø y Pokyø' møde køtpa, yø' is iispa tuka lewatiyø Ojkjamø.

Kubimø tsungue'tpa eyabø tuk nu'kpa Amø, te'yi tsungue'tpa eyabø makabø kuyatemø, u Kubimøde tsungba mujspadide nu'ke'da Kuyatemø; Kubimø'is iijspa tujta lewa Amø y yø'is chajkpa te'sedike kuyatemøbø kupku'y, te'yi yø'kikangdideke kətke'tpa wa'de maku Pobajkmø, tsø'bya mojsa lewatiyø, ngøtpade ki'mø y wanakø ujshtyam jøng najs.

Tujta lewati'omo na iijshadøjpa Pokyø'mø y Yumitøjkmø, yø'is iijspa majka lewa Kowatøjkmø; y yøjt ko majkshku'y. lewa chajkpa Pikumø u Pikumøbø kupku'y.

Jene na'ajk ñømaka jama wa'de maku ya'yida'mbø kupku'yomo, yøti, ji'nam tye'se pe ijtyajuma wenedambø kupkubyønda'm najs tung'ayajpabø makyajpa'k Kubimø, Kønø'mø, Amø u te'yidi wijt widuneyajpa'k.

¿Tiya'm nø chøjkyaju une'ista'm?

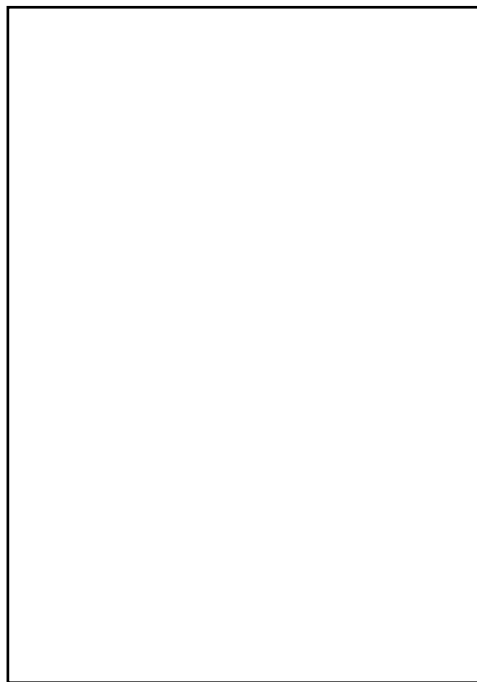
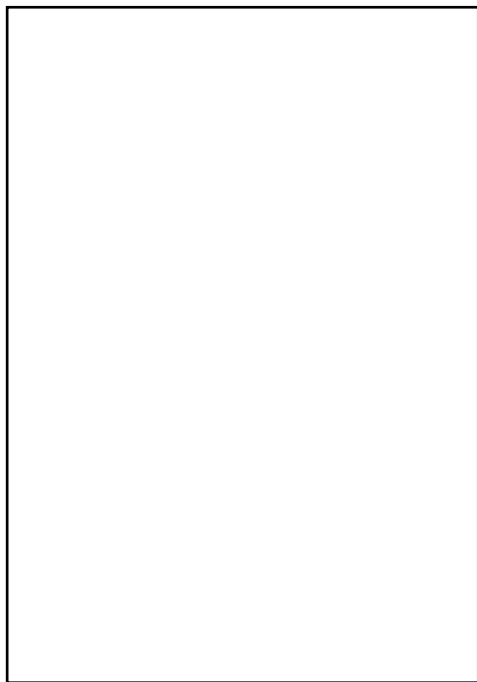
¿Tiyam nø chabyaju?

M'ijsu'a wi'na weweneyajpa'k jayebi'kti juts te' ndsøjpa; yøti nø m'agmayu juts te'e weweneyajpa tsøki'omo y jayebi'k.

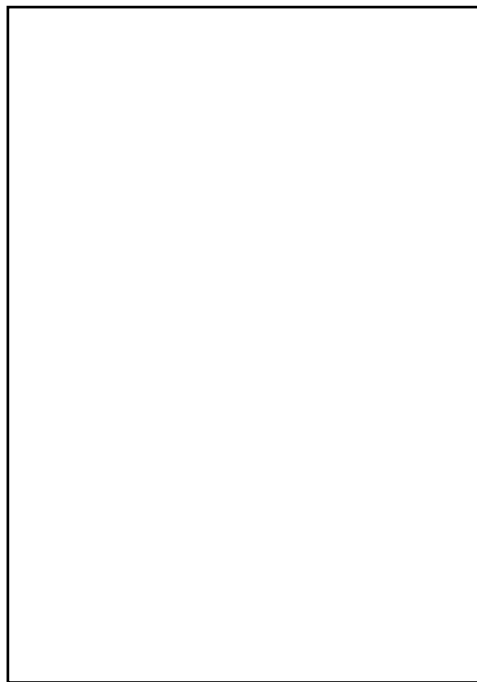
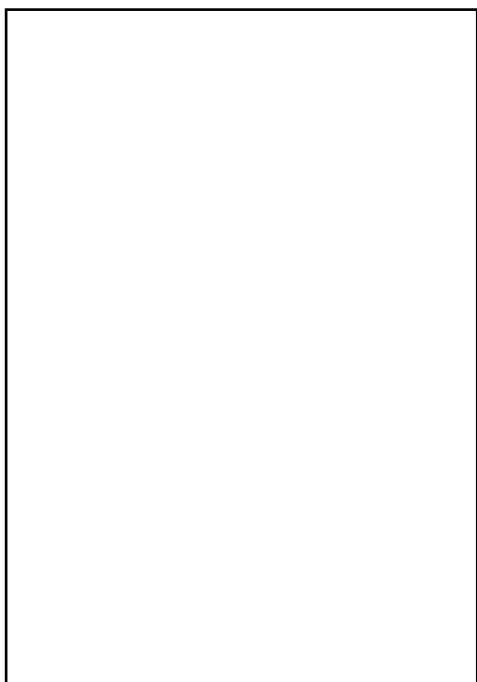

¿No'shø wyeweneyaju yø' tsøkikøjsi? _____ ¿Tikoda?

Yøti maka mdsøki nø wyweneyajumø pøndam u yomodam chabyajpamø yojsku'y.

Yø' kø'yibøomo tsøjke'da eyabø nø wyweneyajumø metsa nga'eda'm.

Maka'k idi tijudibø wewenekyu'y ijtpa ijs wyindenmba.

Wyindenmbabø'is yø'de chøjkpa.

- Ji' ma kyotsokye nijudida'mbø.
- Maka chame tide makabø ijshe'.
- Chamba jutste' maka ijshe y jujcheda'm.
- Uka nø ion mbijtøjkøyaju'k te'iste maka yajk kowanajkye wa' ioñaju.
- Iyø sutpa ana, te'de chamjayajpa.

Jayø yø'ki uka tijudibø wewenekyu'yomo oyu'm 'ionindyøjkøyi, u m'ijsu'a nø chøjkyaju'k tijudibø wewenekyu'y.

Ne' nana'is, ndatas'is tsi'yajpade wøbø tiyø,
 sutñajpabø'iste 'atsise, ndsøtsøjse u jempe judibø
 ndø'is te'sedike sutñajpa, ijtu tsi'yajpabø'ista'm
 tida'm makabøde yajk yojse jøjsi'ka. Anguimgu'y
 tsi'babøde pane'is nimekede wøbø y te'
 angmayoyajpabø'ista'm ijsangndsi'øyajpabøde
 tida'm mø'chøkide kotsokpa, pujtpa'kte wa' maku
 eya najsomo; te'køjside 'ijspøjkpa todo tu'ngu'y,
 makyu'y y mumu tiyø.

Te' 'iangmabyabø'is tibø mujsokyu'ya ñchiang'øbya,
 jayø.

Ñchibabø'is ku'tku'y, sutku'y, tse'ubø pama y mumu
 tiyø wøbø. ¿Ijsande? Køji'bø.

tata'is
 koyomo'is

anguimbabø'is

nana'is
 muki'is

Te'sede uka maka saje tijudibø wøbøde wa' msaju
 wøda'mbø tiyø, te'se ijs jyamba, yøskodoya ñøjabya.

Uka msajtø'u'a tijudibø wøbø, jayø kø'yi.

Jatya'nø yø'ki kø'yi.

Øjt oyu't ngue'e n ndatakøjsi _____ wa't
 'juyu ja'yuityøjk, jakyu tyodo y mumu tibor yajk
 _____ angma'yotyøjkomo.

Mumu judibø uneda'm angmayajpa møja
kupku'yomo y che' kupku'yomoda'm.

¿Tikoda'ma'shøde ijsangdsi'øyajpa?

¿Tiikoda'ma'shø anguimbabø'is kyoyojpa
iangmayajpabø'is uneda'm?

•Yø'ki angmayajpabø pønda'm ode tsapnømbamø
yempe judibø'is mujspa chamø ode, te'koda yø'ki
midu yojshe, wi'na tøjkyaju ji' myujshebø'is ode,
ñøjayadøju, ke maka chi'døyi yojsku'y pe jing'ø maka
iangmaye te' unestam jode.

•Ijtpa ji' pya'tyebø'is iujkangsa'ku'y, uka chi'ba
ijudibø'is pe makabøde ngyojsje.

•Te' ode tsabyajpabø uneda'm, angmayajpabø
ijtu chi'yadøjpabø tumin, pe makabøde ñøbudi
wøda'mbø maye tyodo'omo.

•Nibi yojsku'yomo ijtu ñøjabyabo'is tyøj, maka
ñøyojsje pe ñitsøjkuka yø'is ngyojsku'y wa'di maku
ñøyojske'di.

•Ja'idø'k mdata'sta'm tyumin wa' 'jyuyjatya ku'tku'y,
jakyu tyodo u tida'm maka ñu'ksi ijudibøkøjsi, te'is
ñu'kshchi'ba pe tumdum poya wa' maku chajkje
tumi'nis 'une.

•Te'sedi ijtyajubø'is kyajweltøjkta'm, jitu ji'na'm
tyujkjayebo'is tyøp, ja ño'ijtyabø'is obya kye'ye,
kajwei komi'is yajk tujkpa pe makabøde chi'i kujkmø
jujche tyujkpa jama'omo.

**Yøti une'is yajk tsøkø yø'sebø jaye, uka ja ñøjkyø yajk
keYangwa'kø iangma'yobya pøtkøjsi.**

Wa'de 'ijsu ne' ndodo laye, te'is te'omo 'ijspade ke tsamjabyade tida'm wa'de mujsu, tsa'magwajkjabyade, tsamjabyade juts u tsamjabyade jutspøde, te'sede ijsands'ba

Yø' ji'bi'omo jayø jutspøde y juts te' china

Yø' eyada'mbø ji'bi'omo maka mdsa'mangwake m'angma'yotysøjk.

18

Te' ianguma'køyajubø

Tumø sopku'yomo ijtpa na'ajk tumø nchibu une yumibø, kyo'spa kayu une'is wye'ke'omo anguma'køyobyabø pau tuwi'is, midu ionøyi tumø jama, na'tse na'tse ñøjayu:

- Tiya'm nø me'tsu, tiyam msutpa.
- Midut me'tse øn mbau tuwi tøj. Te' ta'nø yengbabø tsa'momo y te' windsujs nø wøbabø, wøbø `ijtku'y nø ij tubøde, tsi'ude juts wa' ijtu mumu iyøjse.
- Øjt mujspa't ke mijt mdongba nø'bin mno'di'ajkubyi'k.
- Te'de na'ajk wi'nabø ijtku'yomo, pe yøti nguinspa't te' tsøkida'm, ñøjtyajubø na'ajk yatsida'mbø øn ngowi'na'ista'm, øjt ji'namøjt ma ndsøki te'se, maka't ngø'si tsøbø, watsi ku'tkubyø, jøyø omomyajpabø, tøptam y mumu tiyø ta'nøbø'

Yø'se nøbu ñdchibu' une.

- Wø'aju 'wit.

- Utsi mgomaya'u, yøti ngosasa'ajpa't wa't angmayu
juts itnømba, ji'namøjt suni yajka'ku'y,
ngui'nispa't nu'mgu'y wø'ajku'yomo ijtpa øn
ndsingmbø'ku'y; jikø jøng najsomo, mujspa'tsi
mdsøjkisø wa' 'wangjamu; 'istø'umøjt ya
ta'nøda'm y nø' paka'kpø, mu'k
kø'sta'mide atsida'mse.

- ¿Ji'nande 'yatsibø mijtsi?

Nøbu nchibu une. Y pujtu, te'yi we'ke angomo
kyø'su pau tuwi'is.

Uneda'm, ki'pstamø ngyajtsojkyajubø
ñdchibu'unekøjsi, u wangjamda yatsida'mbø'is
chamedam.

KO KI'PSI

Mdu'nu'a kədubø jaye mnøjktyøyu ke ko'kipside'.
Ko'ki'psi'is ji' pyøki wa'de 'ja myujku 'jabyabøde;
yø'køjsi, oñajpa kobønda'm tyøji'ngda'm,
pønji'ngda'm u mumu iji'ngda'm; ijso y yajk ona

Te' tuwi y te' wedu'.

Te' pø'nisñe wiyugsesebø tyøj tuwide. Tumø jama
maku'ung kobøn me'tse pøt no'dibø tyuwiji'ng, nø
wyijtyajusheng'omo pya'tyaju'ung.

SUÑ NGO' KI' PSI

Yø'ki ijtke'du eyabø jaye ñøyibø'is suñ ngo'ki'psi,
yø'omo te'sedi weweneyajke'tpa mumu iyø, mujk
jayu, tumguene jaye ko'yajpa'k yajk nøjktyøbyade
tijudibø

Te' tsat y te' pojtt.

Ta'nø tsejtspabø'is tyøjkomo
tøjkøyu tsat tumø naka
kø'switpa kyø'spa naka
tumø pojtt tøngubyø'omo.
ñøjabya pojttis: Te' yachajku'y
maka mijchøksie'.
¿Jutsamøjtisi sutpa mnoda
mbo'yo tsøjkpabø't tø'nguy?

Te' puntu y te'yidike, yojspa wa'de ngojtjayu jaye tome te'dike chamba'k eyabø'is makabøde jañitsøki. Te' puntu emøjkangmbø chamba ke eyabøndeke ki'psnitsøjkubø maka 'jaye. Te' puntu ko'yajpabø yojspa wa'de ngojtjayu jave yaju'ka

Ijsø, yajk ona y angusho'ma mba'tpamø puntudam (.)

Kønø'møbo tsame

Rogelio Valencia

Wi'na kønø'mø jalde' na'ajk ñøjayajpabø tubø nø', po'ksenø'omong na'ajk obya nø'bøjkye pabiñomodam.

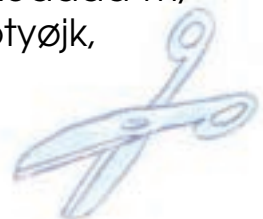
Chabyajpa pø'nistam ke tumnaka pujtu'ung tumø pabiñomo, makubø nøbøki pi'tstøjkønø'ka, nøbyajpa ja wyiduø'mung, jyø'kyajpa'ung ñana'is y tyata'is ja ñu'kø'mung. Sokajing'ung poyu suñi pobobø ajshe, kotsøjkomong maku ñø'idi.

Jayø jujche naka mba'du puntudam y tidambø.

Angusho'ma tsujtsi bøbi'k judø mba'tpa komadam (,).

Tø'øjk mityaju øn 'atsida'm, ñømityaju tida'm yajk yojstambabøde angma'yotyøjkomo, øjchkodada'm; jakyu tyodo, køng'otyøjk, tsajotyøjk, ne'psotyøjk, ja'yotyøjk, tsunu y wo'sotyøjk.

**Te' koma ngojtpade ijtpamø ma'yokyubyø jaye.
Yojske'tpa wa'de jana yajk tu'mu tsame.**

**Mnøjktyøyu'ka jujche'k yojshajpa komada'm
y puntuda'm maka mgode miyt judibø ñømaka
tum dum angusho'møtyøjkomo.**

Te' tuwi y te' wedu'

Tumø jama pø'nis maku mye'tse kobøn kya'momo ()
napsudi puvtu tyuwijing () ñømangue'du tujtøjk ()
ta'nøtsejtstøjk () wøjkotyøjk () witpajk () jebe tsunu
y kyo'køyi () Nu'ku'ka kya'momo pya'du wedu nø
wyijtubø nibi 'omo () judø ijsu tuwi'is myajknitsøjku ja
ijsøsheng'omo'a kyomi'is ()

lamebik maku wijtpø'yi te' pøt wa' maku mye'tse
tyuwi () tomedi pya'du kukyø'mø nø kyi'mdyo'yubø
kukyøjsi y køjsi ong'ongneyu wedu' ji mujsibø
myø'nø () Te'is kyønu'ku tome maku ijsi ka
ka'yajubø'nde myejchkø'yi kobønda'm ()

Wa'de ngo'su suñi'k ijtpa sujeto y predicado
che'da'mbø y pøyida'mbø. Ko'sa judibøde sujeto y
predicado wa'te'se mdsøjku.

Te' pøt poyu tyøji'ng.

Tumø møja kujy tsu'tsibø y yeng'ubø tyøkyaju tø' øjk.

Øn mi'shu'is ñujku jo'mabø tsujk iunejingda'm
che'da'mbø.

Tsøjkta'nø jayebi'k wa' ngojtjaju shujeto u predicado
pøyidambø u che'da'mbø, juts ijtu u kye'ba ji'bi'is.

Øn ngayu _____
kejku tø'øjkse.

_____ kyø'su tyøj mø'chøki kyø'køjsi.

_____ maka'tsi øn angma'yotyøjkomo jomi.

Woski'a te' pomibø tuj y tsadu. _____

_____ ejchaju
ang'omod'am.

Te' pøt. _____

Te' une tsangabø y wøbø _____

Wa'de maku ngø'angwa'ke tijudibø shutpa wa' ndsøjkudi'a tida'mde makabøngøme'tse. Uka ndumø tsøjkpade ndøji'ngnda'm suñi wø pujtpe

Uka makade ndu'nijsi møjtsøbyabø y sutpade mujsø jutspøde ngyojsku'y yø'ki ijtu tuka'y kø'anwa'kotyøjk wa' m'ijskojschø'yu jutste ndsøjkpa,

1. ¿Jutsande mnøyi?
2. ¿Judø'm myøjtsøbya?
3. ¿Mbyajkjejtu'ma'shø tumna'ktyiye møtsi'komo?

Tiyø chøjkpa u tide maka ngø me'tse ikøjsidde, te'de ngø'angwa'kpa ji'nde ma yajk tsame eyaku tiyø.

Tsøajktamø mdøji'ngda'm kø'angwa'kotyøjk y te'yi jayø yø'ki.

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____
- 7) _____
- 8) _____
- 9) _____

19

Nøwa yomo

Ijtum wøwø ame kødubø yø' tsøki; kyøtjayubø tumø pøt Kubimøbø, ji'nøjt ma ndsamje ñøyi, y yøti ji'na'm yø'ki nø iijtu; ñe'ko chabu juts kyøtjayu. Nømba, ijtung na'ajk wyitkotsøjk yøti ñøko'døjkajubø; obyan ionøyi tyøjkomo køtpase naka te'yi. Tumnaka oyu'ung kowidi te'yijkang, tsayi'ka kødu'ung te' yomo'is tyøjkomo iijsu'ung nø kyajwel tse'yajubø, jijksek ja mujsøng ionø te'ying ijtut tyata, tsaptsapneyu'ung eyada'mbøji'ng y te'yi tsungue'du'ung, jing jing'øjjang tsaptsø'kye'du'ung eyada'mbøji'ng, na'mung pyi'tstøjkøñø'k tsunguedu'ung, tung'omonde nijsistøjpa'ung makajse pya'de tijudibø, y suñing nø iakangndajsu poya; tome'mung maka'k kyødi nø' iijspa'ung nø che'oyubø yomo, nu'ku'kamung tome iijspøjku'ung ka wyitkotsøjkte nø che'ubø kajwel waka'omo, ñøjayu'ung;
- Øjtsi'tside, yø'ki't nø mjo'ku wa'de weweneyu, umya myaku.

Te'is ji'nung juts iaktsowe, te'yi ñøjaju'ung:
- Ma'a, jomi'møjt mida mnøwene jamoji,
tsu'bønde yøti, maka ñche'mye mdøjkomo, øjchpi'k
Te' yomo'is pyaki nøjabya'ung wa' jana myaku,
choko'yomo u kyi'psokyu'yomo kyi'pstonmbujtu'ung
ke ijtyajpa yomoda'm anguma køyoyajpaba
ñøjayajpabø nøwayomo, myandøu'mung
nømnømbabø tyikøjside 'iispøjkpa. Kyo'sjaju'ung
kyø'une majkshkutying ijtu, eyada'mbø tyikøjside
wa' 'iispøjku ja tyanbø'øung, te'ying midu iispøki ke
nøwayomode, pyøjku'ung tsa' pyung'u'ung te'bi'k;
tsat widu'ung te' yomo, sijku'kung maku. Kajwel
nø che'ubø waka'omo namñcha'ungde ij tubø
møjabø a'yomo wakase iisubø, te'ying pochung'u
nu'kusheng'omo tycøjki, chamjaju'ung tyata
tiyø kyøtjaju tung'omo; jyo'bikse oyung tyu'nijshe
te' n'omo, pya' tyaju'ung namcha akyøjsibø,
kyo'ngme'chaju'ung judø mang'øyu te' tsat,
tomeding pya'tyaju møjja nøtsat.
Te'sheng'omo ji'namung na'ajk wyidi ya'yi nø
pyi'tstøjkøñø'k.

Yøti nimeke'm ijtyaju chøjkangmbujtyajpabø'is yempe iyø, juts yojsajpa u ti'judibø chøjkyajpabø'is. Uka ijudibø'is chamba'k ko'ki'psi, kødubø tiyø u peka tsame mujspade ndsøkø te'yi juts chabyaju. Wa'de ndsøjku ijtu tuka'y me'tsjabyabøde wa' suñi pyujtu te' yojsku chøki, yø'da'mde: ñøyi, tsøjkangmbujtøyobyabø, makamø yojshe.

Nøyi

Yø' makabøde mye'che tide maka chøjkangmbutøye pya'tjayaju'ka kyojtjayajpa'nde' juts maka ñø'yøye.

Tsøjkangmbujtøyobyabø

Yø'omo mujspa tøjkøya pønda'm, yomoda'm, uneda'm u yempe ida'm. Maka'ka chøjkye judibøde kyi'pshaju myujshajpa'ktinde jutste makabø oñe, ijtye u wijtye; uka sijkpabø u jøbyabø kye'base tsøjkangmbudi'is te'sede maka sijkye, jøye u ka'ebøjse chøjkye wyinda'm. Te'sedike iode makadi kyøkajkye'di oñajpajse kanangda'm, tsame pønda'm, uneda'm u yempe ijse.

Uka te'se chøjkyajpa suñi pujtpa te' tsøjkangmbudi.

Maka yojshe

Makamø yojshe jinde yempe judø; uka te' ko'ki'psi'is, peka tsame'is u jaye'is chamba ke

tso'yøyobyabøde maka mdsøjkistame juts yojspa,
ji'nde angma'yotyøjk ma ngyojsebø makabøde
ndsøjkje chø'yøtyøjk. Te'sedike uka makade
ndsøjkpudi chøjkpabø yomo'is tøjku yojsku'y,
me'tspade yomo u shka'e' sutpabø'is chøkø,
ndsøjkjabyade jyuktøjku, ioktsa, nøminjabyade
iandya'ktøjku, pyejtku'y, wyatyøjk, iaka'ng u mumu tiyø
yajku yojspabø' yomo'is tøjkomo, te'sedike shka'e'is
maka ngyame tsame yomo'is iajsa, tsame yomojse
chøjkpa jikkse'k wyit, iyø nø chøjkangmbujtyaju
te'iste pyama, tida'm yajku yojspabø te'de makabø
me'tsjatyame.
Uka yø'sede ndsøjkpa suñi pujtpa yø' tsøjkangmbudi.

M'angma'yotyøjkomo tsøjkangmbujtamø ke maka
mdso'yøtyame angmayajpabø uneda'm.

Tumdumø jaye ijtubø kø'yi ijtutiyø chamba, tu'nø tumdumø.

Koyowa, tsa', nimejku'y, sone, pya'du, jawajsu, awajku y ejaju.

Wa'de wi'naseda'mbø 'jaju ji'bikøjsi. yø' køjsi ijtyajubø, yø'se tsø'bya:

awajku
ejaju
jawaysu
koyowa

nimejku'y
pya'du
tsa'
sone

Mijt maka wi'naseda'm jyi'bikøjsi mjaye, yø'ki ijtyajubø kø'yi.

Ndu'nu, jøyø, sejksu, øngu'y, onu, pyi'ku, widu'u, wetnu, yu'ku, pe'sme'tsku'y, maku, sajchkupedejt, ondøjkøtyøjk y undsame.

Toya

Ijtum sone ame ni'is ja kyi'psø tide maka tuki, midum iishe ke pøku te' møjja kotsøjk, chøjku toya mumuikoda.

a	b	t	a	K	s	t	d	u	ñ	i	j	p	u
l	i	p	p	k	i	p	t	ø	t	ø	l	a	a
k	a	ø	i	l	u	i	s	'	o	l	l	m	p
s	e	n	e	w	a	k	a	s	t	a	m	ø	r
j	e	d	s	u	ø	e	'	ñ	o	s	ø	g	e
ø	r	a	e	u	d	ø	'	ø	y	b	u	i	o
o	a	m	k	a	'	j	ø	'	d	ø	r	a	e
l	J	y	i	a	o	y	ñ	i	j	g	i	m	t
t	o	n	ø	'	'	ñ	m	u	m	m	o	a	r
M	a	'	n	a	j	ø	'	n	g	u	w	'	a

Yø'ki kø'yi jatya'nø ji'bikøjsi, makabøde me'tse che' jaye te' møtsi't jaye køjsi y angusho'ma.

1. Pøku'k te' kotsøjk ka'yaju _____
2. Jijkse'k poku kupku'y nøyibø'is _____
3. Mujsubø tsu'ng'ya _____ poyaju.ja myuøjsbø chung'ya te'yi ka'yaju.
4. ¿Tiyam kejku jijkse'k? _____
5. Ja shøng'ø te' _____
6. Kuyatemøbø kupku'y _____ te' Tsitsung Ngotsøjkis.

Wa' mdsøjkta kə'angwa'ke shutpa'a wa' mgui'psta:

- Tikoda maka mdsøjktame u tide'e sutpa mujstamø.
- Iyø maka mgobiktame wa' mdsøjkjatya te' kə'angwa'ke.
- Y mdsøjktadi'a 'ijsnømakabø jaye' omo wa' ngə'angwa'ku.

Yø'ki tsøkø tsøkibø iyø sutpa mgə'angwa'kø mijt, te'yi aktsokya yø' kə'angwa'keda'm.

¿Tikoda te' mgobiku?

¿Mujspa'ma'shø mdsøkø 'ijsnømakabø jaye'is?

Mdsøjkubø pəñdchøki. ¿Tiya'm sutpa mujsø te'is chøjkpabø?

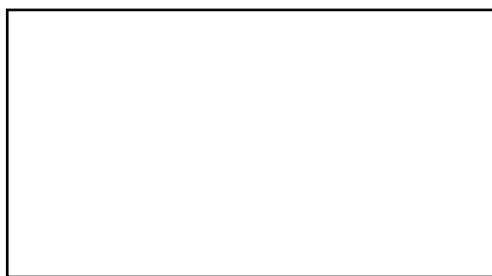
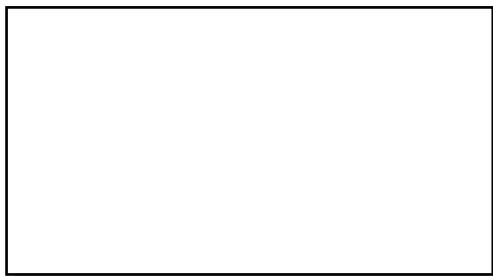
Mgui'psukande u mgui'psta'kande ide
mgø'angwa'køtyame jayjatyamø ñøyi.

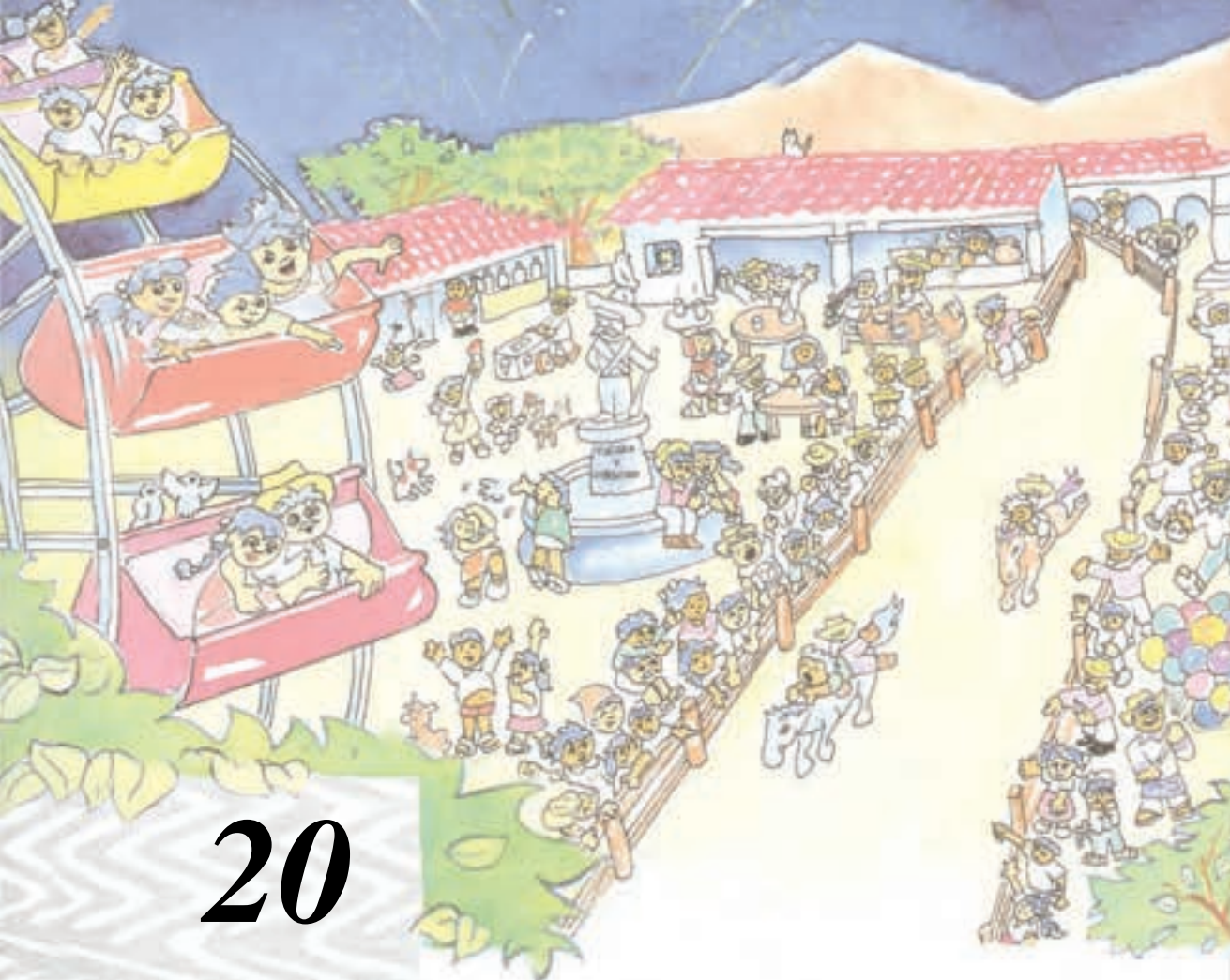
¿Ijsam maka kyø'angwa'køyi? Kojtja ñøyi.

Uka ji' ñuki te' jama. ¿Ijsam maka chøki?

¿Mnømaktamba'shø iangmatyambabø'is ma'ka'k
mdsøjktame kø'angwa'ke?

**Tsøkø tsøki nø kyø'angwa'køyajumsa anguimbabø,
tso'yøyobyabø, ma'ajpabø y tsa'momo yojspabø,
tsøjkye'da juts pa'møbya te'da'm.**

20

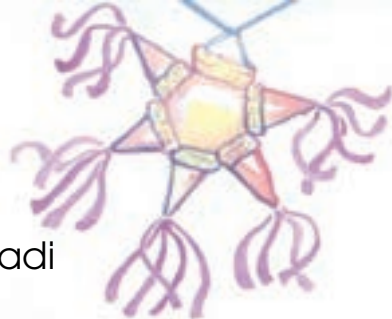
Jinde 'jambø'tyo'yebø søk.

Tumnaka sa'u'tsi nam shøngmbø'nø'k,
tendonchung'u'tsi midu'tsi ketpudi itnø nimeke
øn ngupku'yomø, nø shøng'anø `ispat ijtyajubø
kayuda'm sone, kayupoye'ungde maka idi, pe ya'yi
makabø nu'kye, ijsung kyojtpa, chiyajpa'ung mets
mone kø majki's jome pejsu. Øjtsi ja wyinche'atsi
maku't ngo'se juts maka ñitsøjkye, minømba mumu
judøda'mbø midabo ko'soye u midabø tøjkyajke'di
wa' chøjkijshaju; nu'kyajpa kyayujingda'm.
pangujkjama tsung'yajunde Wa'kanø'mø makyaju
Kubimø, te'yi tsung'yaju makyajke'du Kønø'mø,
te'ste'se køtyaju ñøjayajpamø Jome Eskipula
Wayabal, nu'kyajpa sheng'omo ijtumø kupkuy ñøyibø
ode'omo Jome Tsitsung Ngotsøjk.

Wa' ñu'kyaju temø ñømangjayaju majkshku jama;
 te' mø'chøki kyayukøjsida'mbø, tumøbbø'istide
 ñøbujtu tumin, wene tsø'yaju tung'omo, po'ñajubø'is
 kyayuda'm, te'ste'se we'nmbø'yaju y chøtyna
 tsø'yaju, wa' jana kyishka'yaju nu'kyajubøma
 chi'yadøjuma eyaku tiyø. Te'se kø'yaju kayu poye
 widu'wøtstsøjkyaju oyumø tsung'ye, møjada'mbø
 tseng'eba tøngubyi'k ñømityaju, mets jamabi'k
 tu'mbønønguedu, chøjkyaju etse, ku'tkuy, ijtu møjja
 søk, yempe iyø tsi'ngmbo'u te' jamadam, jyambø'ya
 ngyøsku'y, tyoya, tyida'm nø na'ajk chøjkyajubø
 jikkse'k, tsu y jama kanangda'm, tsame yomoda'm,
 tsame, pønda'm, sokada'm, pabiñomoda'm,
 uneda'm yempe judøda'mbø tumnø te'yi, juts tim
 shutñajtø'ø w a' jana ngyayø te' søk.
 Midu'tsi sa'e tsayi'a pochung'utsi wa'tsi maku øn
 'yøjsku'yomo, nøbu'tsi mabashødide.

Ejtsangui'mø

Yempe judøbø kupku'yomo iejchajtø'byadi
 ñøjayajpabø
 Kubimø ejtsangui'mø, ijtu ji' iejcheme pe
 kyojsøng'ayajpa eyadi, ijtu søng'ayajpabø tujta
 u kuya jama, ijtu ji' te'se shøng'ayebø, metsa
 tuka jamadi, kyosøng'ayajpabø'is te'yi yajpande.
 Yø'sebø søk ji'nde ode tsapnømbamødi chøjkyebø,
 chøjkyajke'tyajpa mumu judøbø kupku'y ij tubø yø'
 najsakobajkøjsi. Te'sedike ijtyaju søk chøjkyajpabø
 u ndumø tsosjktambosde mumu judø'bø
 kupkuyji'ngda'm.

**Tsøjktanø che' jayebi'k kø'yi ijtyajubøbik, yø'
 chambabø'is ssnkta'm**

SØKTA'M

Majkojstøjka'y jamakøjsi majkojstøjka'y poya'omo
 _____ tumø mamañdchu'we ñøyibø'is
 _____, yø søk chøjkyajpa ne'da'm
 _____ najsamo; ya'yi najsomo
 eyabø'isa ianguimyaajpabø _____ ñe'da'm
 ngyomi _____ mumu judø'm
 najsakobajkøjsi kyojamyajpa emøda'm te' jamada'm
 ji' oye ngyojsnømi, nitiyø ji' _____
 emosda'mbø jijkse'ktike ji' oye ngyojshe, te' jama
 maka _____ nø' akpoya u oñømbamø.
 Ijtke'du eyabø søk chøjkyajpabdike jijkse'k yø'
 najsakobajkøjsi ñøyibø'is _____, te søk
 tsi'ngmba nimeke, shajyajpa pa'ajk, ño'yajpa
 tsiu'døjk, yajpa'k te' ame ijtpa yø' søk.

søng'ajpa	pø'najku'y	yø'
Mejiko	pajchøjkye	chøjkye
tobyabø jama	Lyupita	kyosøng'ayajpa

Tu'mi

Jaye'omo ijtké'tpadi tu'mi, metsakukenebø "u, y".
Yø "u" yojspa wa'de ndsabu tijudibø, ijudibø, uka
linde tye' mujspade ndsaowtsøkø: yø'se.

- Ne' søkta'm makade ndsøjktame
angma'yotyøjkomo u nu'kstambade moja tøjk.
- Nøminø majka'y powa u i'ps ka ijtü te'se.
- Ko'sta'nø te'de'e u ji'nde tye'.

Yø'ki tsøksø tuka'yøjk tsame ijtubø'isñe tyu'mi.

- Te' kayu'is chømba tsømi y te' tuwi'is ji' mujsi
chømø.

- Kejku'k tuj mujpo'u'tsi y øn ndodo ja myuj'ya.
- Te' pøt- y te' kak.
- Tø'øjk widu'u'tsi tumnaka y yøti widu'u'tsi
soñaka.

Te' eyabø tu'mi yø'de'e "y". Ijtü'k judijudibø
ang'øbyabø ji'bijing yese onmba, tyumgø'yi ijta'k ijsa
yojspa.

Tsøkø jujche mbatpa u mujspa mdsøkø jaye
ñø'ijtubsn'is tu'mi yø'se bø "y".

'øjtu't

'u'tsu't

'ojkmojku't

Wi'na kətande judøde 'ijsta yø' ' ' ', yøti makade ngo'swøtsøjktame juts onmba jaye ji' nømawe'k y juts onmba nømaka'k

-Tijjudibø ngo'spabøde nømbade 'iisu't ji'nde iisu't.

-Ejajpa'kte y nøbujtpade tijjudibø nømbade 'ejpujtu't ji'nde ejpujtu't.

-Uka ijtpa ndata'is y nana'is iuneda'm wi'nada'mbø ke ne'kødan ¿Ndida'mande? 'atsida' m ji'nde atsida'm.

Tsøjkta'nø yø' jaye wa' ionu.

_____ jtsjayu'møjt

_____ njayu't

_____ sjayu'møjt

'i'n _____

Maka ngojtje tumdum tsøki'isñe ñøyi, ko'sa judibø pyøjkpa kø'yi ijtyajubø.

kanga une
kang'a une

tung'ajpa
tungajpa

Te'sedike yø' "ng" wa' gojtjaju " ' " eyadi onmba, uka ji'nde ngojtje, ji'nde nøjkyøyi tiyø sutpa chamø.

Kø'ngndamø judidambø wø oñajpa.

køng otyøjk

sønganø

kong'o'ba

angøbya

ang'øbya

tseng'e'ba

tsungø

køngotyøjk

søng'anø

kongo'ba

tsung'ø

Jayø majka'y tsame mjakyu tyodo'omo ñømakabø'is "ng"

WANE

Mumutis wyane ijtpa u chøjkjayajpa, manmbade wyanjayajpabø sutku'y, ijudibø'is chøki, tijudibø kyøtjayubø, makyajpabø ya'yi u emø, kobøndam, kupkutya'm u yempetiyo wyanjayadøjpa.

Yajk ona suñi'k y wanø yø' wane.

Te' nchi'luku.

Judø myaka.
Jø'nø y na'm mbyo'nubø,
te' nchi'luku
yø'ki makabø.

Temø tsajpomo
maya'ubø ijtpa
mye'tspa wa' ñu'su
y ji'nung ma pya'de.

Temø øn ngujspajkms
maka pya'de ño'se
judø myujsпамø
jo'kotyøjk wa' kyødu.

Ijtke'dudi'tsi
tokoyumø te' ijtku'y
jo! tsajp suñipø
ji'tsi mujsi saba'ø.

Uka mujspa jujche'k wyatñajpa, jayø yø'ki.

21

'Ijspojku jomedambø tsame

Tumø pøt kubimøbø maku Ma'najøng'omo, ñe' kyupku'yomo tsø'yaju iuneda'm y tyøda'm, temø na'ajk yøjspa, sone poya'm maku'k idi; widu'u'ka chambam na'ajk tida'm oñajpajse jing'øda'mbø, tata ñøjabya na'ajk janda, tsima' ñøybya poshuelu, wa' ñøbu tiyø, nømba na'ajk tishke y te'se sone ku kene eya eya na'ajk ñø'yøbya. Jinde na'ajk te'yidi wijtu, ñe'kø nømba myujspang na'ajk juts ñøjayajpa tida'm Pokyø'mø, Ojksamø, Kekpyamø, Kønø'mø y mumu judø chabyajpamø ode. Pokyø'mø wa' ñøbyaju judø maku mdsøtsø, nøbyajpa jundø mang'u mgøse; Ojksamø nøbyajke'tpa'ung tø ndøwøta'm oye

miñaju, y kubimøda'mbø nøptmbade u nøbyajpa ne
ndødam suñi mityaju; kekpyamø ko'køyi
ñøjayajpa'ung sumi; kønø'mø wa'ng ñøbyaju
kajshidam, nøbyajpa'ung' kasiyumu.
Te'se mumu judøda'mbø kupku'yomo ode
tsapnømbamø ijtu tida'm eya ñø'yøyajpabø ji'nde
nøjkyøyibø, wene u mø'chøki nøjkyøbyade wa'de
nøweneyaju. Uka myaka Amø aktsokya ñøjayajpa'k
jurø tsung'u mim jara; uka 'ji mnøjtyøye
pokyø'watya'm ki'psø møchøki'k ñøjayajpa'k, kunu
mis mbotso; u Kuyatemø'is ñajsomo ñøjayajpa'k
a'mø mduku, u maku mgui'psi eyaku tiyø. Te' sede
angkede ji'nde nimeke nøjtyøtyame ne' 'ode tøda'm
pe na atsi ajtambade ne' 'odebi'k.

**Mujstamba'a ke tumdumø jaye'is chambabøde
tjudibø' ijtujse yø'ki kø'yi angusho'møyumø.**

Pojkshi: pøt ja ngyeng'abø

Sa'ni: ta'nø møja'ajpabø, yojspabø wa' chøjkyaju
pada, pejtkey, ko'køyi y mumutyø.

wøjpa: omomgø'y janøwøbø.

**Tu'nø suñi'k yø' jaye, witpø ijtut same'is
cha'mangwake mayeji'ng, emøjkang mba'tpa same
so'moyeji'ng; maka me'tse judibøde tsa'mangwake'is
chame y mgojtpa te' maye so'moye'omo.**

1. Køwi, ta'nø'is kyenesebø.

() ka'ngna

2. Tøjkøkyu'y pø'nisñe'da'm
y kobø'nisñe'da'm
kyobajkomoda'mbø
kyojtyajpamø ku'tku'y wa' iujkyaju.

() tsowe' ke

3. Punu che'bø
ijtpabø nø'omoda'm.

() tsujtsi

4. Mijksku'y chøjkyapabø
kyojsobi'kta'm pø'nista'm
y kobø'nista'm wa' wyijtyaju.

() aknaka

5. Judø tsokpamø
eyabø'is kyone'ajpabø
najs.

() sajsi

Uka mnøjkyøyu'a jutste ndsøjkpa, yati tsøjkja tumdumø'isñe cha'mangwake.

Kotse'u : _____

Jøø': _____

Ka'ku'y: _____

Tsu'ni: _____

Wi'ku'y: _____

Nebu : _____

Mumu tibø kø'ki'psi nøjkyøbyade tsamjayajpa'kte,
ijtpa yempe tibø: kobø'nisñe'da'm, pø'nisñe'da'm,
anguimyajpabø'isne'dam y mumu tisñe.
Kø'yiseda'mbø.

Te' wi'na anguimyajubø

Te' jø'kpa kobøn y te'
pau tuwi.

Te' chongoya y te'
tsame yomo.

Te' pokpa chu'we.

Myujkyajpabø'is tumin.

Ja myujsøbø'is
pyø'nøya iuneda'm

M'ijisu'a ko'ki'psi'is ñøyida'm y chøkidam ijtyajubø
sonekukenebø. Yøti mijt makabøde mjaye
judidambøde kobø'nis kyo'ki'psida'm.

Jujche ijtu pø'nisñe'da'm jayø yø'ki.

Kø'angwa'kø mdøksajsida'm, ndata u mnanakøjsi
tida'mbø kø'ki'psi myujshajpa wa' ñdchamjayaju
ñøyi y te'se mujsu tista'miste ñe', te'yi jayø.

Kobø'nisñe'da'm _____

Yajk maya'babø'iste _____

Unekodada'm _____

Pø'nisñe'da'm _____

Ko'ki'psi

Tumnaka mø'a'is y najkis chøjkishaju pokyubyi'k, te' najkis chamjayaju tyøda'm ke maka chøjkijse, tyø'ista'm kyotsokyaju, makamø køtye tsø'yaju tomodyome y tumdumø najkta'm.

Ñitsøjkyaju'ka pokyu'y te' mø'a'is nøjabya'ung te najk:

- Wi'na'a najk.

Te' najkis iaktsøkpa'ung wyinang'omo.

- Wi'najumøjtsi.

Te'ste'seng poyajpa y te' najk wi'nang'omong aktsong'obyas, jinung myujsi uka eyabøde, nukyaju'ka te' najkung witpø nu'ku y tokoyung te' mø'a.

ko'ki'psi

Tumnaka tumøbø kupku'yomo poyu'ung nimeke sawa, tyøku'ung kujtya'm ngyajung nø'da'm, te' punuda'm pujtyajung naskøjsida'm, wijtyajpa'ung y nøbyajpa'ung;

- Sutñajpa't nø' ni'ijsø'tsi ji' tsi'ye.

Ka'yaju'ung te'kodang oyu idi abijt y te' ijtku'y yøti nøjayajpa abijt pajk.

ko'ki'psi

Tumø pø'nis ijtu'ung na'aj ngyomo suñipø, te'is shutpa'ung na'ajk nimeke y kyøjongmbang na'ajk; naka'k yojse u widi ñøjabyang ñana wa' iijsjaju wa'jana pyujtu.

Tumnaka ñøtsung'u'ung ñømaku'ung ngyojsku'yomo, tung'omo'a shitjabya'ung iste'e, nøkijpu'kung ñømaka ngyomo te' ponis y te'seng te' ide'e te'ji'ngda'mung maka, mineke'mungde ki'shka'u'k ngyajka'ung ngyomo, te' tung'omo maku'mungde mye'tse n shitjayubø'is, pya'du'ung, mængñchuni'ungde. Kyøjongu'yis ñøtokoyu.

Te' une'is maka ijsi, maka chame y jyaye idam yojshajpa ko'ki'psiomo y judidambøde ñøyi tumdumøisñe'.

Oyu'ka mdsøjktame kø'angwa'ke mdøji'ngda'm,
mnømindajuts `iaktsøktøjta.

Kø'angwa'ku'yomo ngømetške'tpadide juts kyi'pspa
tjudibøkøjsi.

Iyø oyu mdsøjkjatyame kø'angwa'ke jayja juts ñøyitsi'ba
ngyojsku'yis.

Jakye'da uka chabubø wø, u ji' wyøjse mandamba

mijtam _____ ¿Tikoda?

Wewenetyamø u tsaptamø uka te' yojsku'y mdsøjktabø
mijta'm. ¿Wø'aju just msunda mijta'm?

jayø yøki _____

Uka ja wyø'a, tjsam ja yajk wøYa, jakye'dadi yøki

Tsøkø tsøkibca iyø nø mgø'angwa'ku y mijtsi

22

Ndsingndsingonidam

Peka tsame chabyajpa yø' ne' 'ode
kupku'yomoda'm y eyaku ode kupku'yomodike,
ke ijtyajpa tida'mis kyomida'm ji' yø'seseda'mbø;
ijtyajpa'ung sawa'is kyomi, najsis kyomidam, tu'mubø
nø'ista'm kyomi, kotsøjkista'm kyomi.

Nømnømba ke møja tsadøjkomo pujtyajpa tsadøjkis
kyomida'm tsukøjsi, mø'chøki'ngde wijtyajpa
tsi'tsa'uk, y ñøjayajpa ndsingndsingoni; chabyajpa
uka pa'tyajpa ungde jønøyajpangde yajka'yajpa
sheng'omode.

Emø nøbyajpa pujtyajpa'ung pangujkjama'omo
wangde mboyjayaju ndsi'yajpa'ungde juki no'ubdi'a,
kyødumyajpa'ung wa' jyukyaju te'ojtyingde
pobya, uka nø'ijtungde tijudibø ndøtsiyajpa'ungde
kyødumyajpasheng'omo mujspande poya. Yø'se
chabyajpa emøda'm.

Tumø che' kupku'yomobø pø'nis; nømba, tumnaka
iijsu'ung ya'ajka pangujk tsu'omo, yajk sa'u,ung
tsi'ch wejku'yis, myanbang nø chi'ts wejyajubø
mø'chøki uneda'm, tom dyomemung nø myityaju,
na'tnitsøjku'ung, pe tyøjkømø køtpa tuk midabø
ñøjayajpabø pokya'tyuk, te'ying køtyaju, oyu'ung
ketpudi sudu'omo, iijsu'ung nejksuk køtyajpabø
wøwø chøtyøtya'mbø uneda'm ta'kshidambø,
janøwøng tsi'tsa'yajpa; køtyaju'ka oyuma'ng
kyo'ngjaye kyosangndøjk, køtyajumø ijtumø po'yo
suñing kejpa. Kupku'yomo tumø pøt yajk sa'u'ung
ang'økyu'yis oyu'ung ñu'mchu ko'se, iijsu'ung
metsa chøtyøtya'mbø uneda'm y ta'kshidambø
poyu'kung køtyajpa te'is iangomo, jyoboyajpa'ung
chøtyøtyambø tidam.

- Te'pø'nis tya'ksu jambi'k tyøjk.
- Tyø'kpo'u tyumin atsi Nguang'is tyø'is.
- Chøjkyajpa'k sæk unekodada'm tyong'yajpa pa'ajk nø,mumu tiyø wyi'kyajpa kyu'tyajpa pa'ajk, te'yi tyøkpjayajpa tyodo u motnubøbi'k.

Uka mba'tpa yo'sebø "ty" køjsibø jayekøjsi, køji'bø y mayø jujche naka jayu.

Ngajsña ode'omo ja'idø yø'sebø ang'økyutya'm aknakaomo wa'de ndsabu tijudibø. Ne'køda'm yajk yojstambade nimeke wa'de nøpta tyata, atyøjk, tyijtpo'u, matyøkoyu y eyada'mbø.

Tsøjktanø jayebi'k u tsøkø tsøki, juts shutpa.

ty _____
 ty _____

ja'yotyøjk

tyu' pspo'u

ty _____

wyejabya

wyo'spa

Te'sedike yø' "wy" ja iijke'dadi ngajshña ode'omo, ne'køda'mdide yajk yojstamba y te'sedike ndø'ista'm ji' chabyebø'ista'm ngajshña ode ñe' iode yajk yojshajpabø'is.

Jatya'nø kø'yibø jaye, yajk yojsa yø' "wy" jabyøkø yø'ki. Wyi'ku'y, wyøjchajubø, wyo'shaju, wyejaju, wyaju powyenwe'neyaju, wyi'chtøjhta'm y wyidøng'is.

_____ iatsi'is Ngajshstu'.

_____ ijtyajubø na'ajk angomo nø

_____ yomoda'm kodu'k wakas.

Kayu'isñe poku _____ nitiyø ja

chøkø _____

Kojtangne'kja _____

Tø'øjk metsada'mbø une'ista'm _____ kujy

wa' kyojtjayaju _____

Uka nojayajpa'tsi koda mgø' juktøjkomo, nømba'tsi ji'ne.

Ijtu sone ku kene wa' nøbu: ji'ne, u, ji'n, ji' y ja.

Tu'nø suñi'k yø' jayedam.

-Wajsø te' tsa'.

-Ji'ne.

-¿Tsojku'shø mgayu' ka'ebø na'ajk?

-Ji'ne.

Ji' shuni.

Ji' pya'de nø mye'tsubø.

Ji'nøjt nøjkyøyi tide'e.

Ji'namøjt a'ngjame.

Ji'nung shuni myinø.

Ja pya'dø.

Ja myujsø mye'tsa.

U mnømaku nityø.

U mgø'su tsujtsibe tøp.

Uka ijtu eyadide wa' ndsapke'du ja jyayøbø yø'ki, jayø.

Ji'ne, yajk yojspade te'dide ndsamba'k tyumgø'yi.

Køjayø judibø wø onmba.

Ji'ne shuni pyoya - Ji'ne -Tø'øjk ji'ne myawe.

Tsøkø jaye yajk yojsa tsø'nang'omo ijtubø, ijskobøkø witpø ijtubøkøjsi.

Tø'øjk ja shunø myinø

ja
ji'n
u
ji'
ji'n

Yajk ona yø' nø ioñajubø

Jø'ø te'sede

Wiyungsejade ja myinøbø

Jø'ø wiyungse

Tø'øjkande tujku etse

iangmaye.

Tyungø io'yidide mujspa ndsamø jø'ø u mujspade ngojtja ne' 'ode'omo te'se, te'sede, wiyungse u jeke', te'yi uka sutpa mbøyikotsøkø tsame u jaye mujspadide ngojtang'øyja.

Tsøjktá'nsa witpø ijtujse.

Jø'ø jeke pobobøde iajsa.

Jø'ø jeke

Jø'ø te'sede tujkubø møtsi'komo.

jo'ø wiyungse

Jøø' te se pujtpo'u.

jø'ø jeke

Tu'mdamø mdøji'ngda'm y mandamø ijsñe eyada'm
pujtyajpa iodeda'm y jayjaya ñøyi kø'yida'mbø
ji'bikøside'm juts kye'ba.

Kayidambø'is iodeda'm: _____,

_____, _____, _____,
_____, _____, _____,

Tsangadambø'is iodeda'm

_____, _____, _____,
_____, _____, _____,
_____, _____,

Mujsta'ka ida'mis ñe' iode kayi y tsanga, yøti
kobiktam u me'tstam iyø mujspa iona tsame pøne, u
judi judibø yom une' ka mujspa ona tsame yomojse,
ma'ajpabøjse, eyanastamse, u yempe ijse y jayja
ñøyi ji'bikøjsi.

Mujspabø u makabø oñe:

Achøse: _____

Watpase ijudibø _____

Ma'ajpabøjse _____

Jayja ijudibø'is ñøyi mujspabø'is chøkø iode kobøse y
tsøkø tibøn kobønde chøjkangmbujtpa iodebi'k.

Ma'yokyu'y yempe judøde yajk yojspa, ijs maka ijsangsaje tide' ma'yakyu'y shutpa wa':

- Tyu'nu todo jayedam ma'yokyu'yisñe.
- Ñømaku tida'm yojspabø ma'yokyu'yomo.
- Ijsang ndsiøyajpabøbi'k jujche'k yojspa.
- Ñømaku møjada'mbø todo jayubø iisang ndsiøyajpabøbi'k.
- Kyø'angwa'køyaju y eyada'mbø'is wa' mujsu iaktsokjaya.

Tsøkø yojspabø ma'yokyu'yomo.

Ji'ptsu'ng'ø nømbama yojs Hajpa y ji'pnu'kø ijtyajumø tida'mis ñøyi, yojs Hajpabø 'angmabya'kte ma'yokyu'y.

Ma'yokyu'yomo yojs Hajpa:

waye	powadam
najs	tuj
tša'une	tumin
sawa	køng'otyøjk
nø'	ja'yotyøjk

23

Suñ ijtku'y

Kubimø ja'idø na'ajk wø ijtku'y kødubø ame'omo; ji'nde na'ajk mujsi widø nimeke tsukøjsi wa' pajchøjku, unesedam y yomoda'm ji'na'm na'ajk wyijtye, nimeke'm pi'tsø'ka, jenede na'ajk no'tnømba kødi tsu'; wyetñajpa midabø'omo tsojy, wijtyajpabø kyojsh ñaka'omo ñøjkmang'øyajpa; angmayajpabø obya chøjna'chadøyi notyajpabø'is u ijtyaju na'ajk angmayajpabø pønda'm obyabø no'tye, te'yi kijpyajpa u ñøkijpyadøjpa. U ijtu na'm ño'tyaju wityajpa ta'notsejts tøjkpi'k tumø kupkuy, nitide ji' tsøjkjaye pe na'chajpadide na'ajk. Sone ame itnø te'se, yøti yø' majkshku mone ko

yøjtis ko majktajsis ko majkostøjkay ame'omo, mityaju pønda'm kotsong'oyajpabø wa' wyø itnø kupku'yomo tumgu keneda'mbø'is pyamada'm.

Te'sheng'omo yøti wø'anø'a notnømba pe ji'nande na'tse, ji'nande `ijsi uka kijpyajpa, jana na'tsku'yande mujspa widø tsukøjsi kupku'yomo, uka ndsokyajpade pønda'm nø ño'tyajubø suñide nøweneyajpa, ji'nde nøkijpye u onjaye wi'najse.

Uka yø'se itnømba tsi'ngnømba nimeke ne' ngupku'yomo, ji' na'tse na'tse iitnømi, suni kenømba mujspade suñ idø.

Yøti kødubø søk majkshku poya ame'isñe'omo kødu suñi, ja kyødø toya eyada'mbø ame'omose; emøda'mbø oyub sø'ng'ajye suñi kyøtyaju søk, makyaju'k chabyaju ke wø ijtyaju te' jamada'm y eyaku ame'omo mityajke'tpa.

Uka mdu'nu'a "sun ijtku'y" m'ijisu'a juts ñitsøjku, tiyø chabu, juts maku kujkmø y juts ko'yaju. M'ijske'du jujche møjja, ijtyaju eyada'mbø jaye che'dambødi, yø'kø'yibøjse.

Nijpta'mide Kujoy

Ever Esteban Guzman.

Nijpta'mide kujoy, 'awajkta'mide najs, makabøde ndø'ajtame, yø'ki maka yeng'e y tumø jamdyiyø midade me'tsjatyame jyøyo, tyøp u kyømung. Wøbsø tsajpijs shejkpa te' ta'nø, tuka poya ame'isñe'omo jama'is pyijkøchi'ba, najsis chi'ba nø' wyatsimø; maka idi iajy y chujtsiajku'y.

Nijpta'mide kujoy, iakmang a'yø'yajubø yømøjkang yajk mida, tumø jamdyiyø midade me'tsjatyame jyøyo, tyøp u kyømung y makade tsi'i.

Yø' kødubø jaye che'bøde, mets naka we'nu y tijudibø tsamjabya wa' ndsøjku. Te'se kyi'psu' chøjkubø'is, pe ijtu chøjkpabø'is mø'chøki kødubø jayese.

Me'tsa jaye che'bødi y jayja ñøyi, uka mba'tpa sone wødike

_____,

_____ , _____,

_____ , _____,

Ijsø ida'mde ijtyajubø te'yi y tiyø nø chøjkyaju. Ijtpa sonekukenebø tsøjkanmbudi weweneyajpabø u chøjkyajpabø wiyungse nø tyujkujse.

Eyanajsomoda'm obya kyo'she, wa' yajk tøjkyadøju kyoyoajpa, oñømba nimeke, wyinang'omo po'kshajpa ko'soyajpabø, yaju'ka n chøjkyajubø ianguda'kyajpa.

¿ Tida'mande yø'da'm?

Mgo'su'a juts ijtyaju metsabø tsøkiomodam te'se maka mdsøjktame m'angma'yotyøjkomo.

- Kobiktamø iyø maka mdsøjkangmbujtame.
- Me'tsjatyamø tide yajk yojspabø ngyojsku'yomo, uka ji' mba'tjatyame tsøjkpujtjatyamø yempe libø. Uka tso'yøyobyabøde, me'tstamø pama pobobø møjabø tsamepø'nisñe'.

- Te'yi tsøjktamø ke ijudibø ka'e,ka'ebøjse yajk tsøkø wyit, eyada'mbø'is ionøyajpa tso'yøyobyabø y te'is cho'yøbyajse chøjkpa, u eyaku tiyø wa' ndsøjku.

Tsøkø tiyø nø mdsøjkangmbujtu

Kojtjaya ñøyi ida'm ijtyaju tsøjkangmbudi'omo.

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Wa' ne'aju tijudibø, ijtu juts wa' ndsabu.

øjne, øn
mijne mim
ñe'
øjne'da'm, ne'da'm,
ne' mijne'da'm
ñe'da'm

Tsøjktanø judi judibø pyøjkpa køjsi tujta'y ijtyajubø, ijskobøkø witlpø ijtujse.

1. Ta'øjk midu øn `atsi, te'yeng'ubø.
2. _____ mdsømi ji' jyeme'ts.
3. ¿Yaju'ma'shø _____ yoskuy?
4. Øjt ji'nøjt ma mbøjkje _____ chøki.
5. _____ ndodo jayeda'm ja ngyajyadi.
6. _____ iangma'yotyøjk nø chøjkjayajubø.
7. _____ mbama yu'ku nguiniya'is tyonø'is.

24

Manokyu'y

Yøti eyada'ma mumu' ista'm iijtku'y, ji'na'm wyi'najse, nømnømba wi'na yempe'ijsung na'ajk yujschiba y eyading na'ajk. Makat ndsa'miysi jutste na'ajk kubimø y yø'is che'kupku'yomoda'm; ya'ajka pya'tyadøjpa'k na kyø'tsong'yadøjpa'ung, te' che'bø'is ñøjabya'ung shokta atsi y shukjabya'ung kyø, te'sedike eyabø'is, shokta tøwøy iaktsokpa'ung, shu'kjakye'padi'ung kyø. Mumu ijsung ngyujschiba yempe iyø, ji'nung ma shuni wyinøjkødøyi yøti chøjkyajpajse; na'm myaku'k judi judibø ñø kø'tsonguetpama, ñøjabyang køsmøbø ndataji'ng tsø'yø, eyabø'is yø'seng iaktsokpa: køjsibø ndata'is ñødung'ajpa; shukjayadøjpa kyø' makyajpa'nde. Yø'seda'mbø tsøki ngombyade ka sutside, pe yø' kanang'ista'mdide muspa chabya iijshajubø'isma, y ja iijshabø'is ji'ndi chabyajke'di. Te'yi mitke'du eyaku tsame kanang'is yajk

yøjshajke'tpabdike, manbamade yøti y
weneda'mbø'isna chabyajpa, ushtya'm ustya'mna'm
ngyajangndokoyubø.

Mida'k u nu'kpa'k ijudibø tøjkomo nømba kowidi, j
jojmo ijtyajubø'is iaktsokyajpa mi'na. Yø'sebø
yuschi'kuy ji'nande mane nimeke; yøti tsame
pø'nista'm y tsame yomo'ista'm eyadide
yujschí'yajpa; napsu ñøjayajpa: na diyas atsi, na
diyas tsøni, na diyas kabay u yempe iyø, wa'de
manu suñi'k ngajshña ode'omode ndsambabø;
tsayi'ka nøbyajpa, tas atsi, tas tsøni, tas kabay;
myojtyajpabe'nde ne' ode ngajshña odeji'ng u
eyada'mbø'is chaptujkyajpa ngajshña ode'omo.
Wi'na suñi na'ajk itnømba, soka'ista'm ji' na'ajk
iangushijkøye achøda'm. Yøti `ijspade nga'eda'm,
køtyajpa'k kanang'is wyi'nangndøjki ni ji'na'm
suni ñike'nøya, ji kyi'pshe ke ñekøda'm makadi
kanang'ayajke'di.

Limeta, ñøjayajpa pojkse jyu'mbabø'is tida'm
y ketkøtpabø'omode, pe uka me'tspade
køme'tskuchame omo 'ijspade ke ngajshña ode,
u nøptangue'tpade mejsha, te'sedike ngajshña
ode'omo mbøjktabø te' nøyi chøtyønade
ngøkajtjatyaabø.

Køjtja ñøyi tumdumø tsøki isñe' jutste jome
nø'yøtyamba.

Nøyitsi'ø ijtyajubsa te'yi

Uka mjayu'a, y mba'tyaju ñøyi wøbode, uka ji'ne, jayø juts manmba. Te'se ijtyaju yempe tisñe ji'nande mujsjebø nøyi ode'omo, ngajshña ode'omode ndsamba.

Køjta'nø tiyø shutpa yø' jaye' omo.

1. Ndsijpabøde wa'de ndsøjku juktøjk, mya'øyajpa ma'a'omo, ñøjayajpa _____
2. Koben ijtyajpabø'is shaj, yempe tida'mbø, che'da'mbø y møjada'mbø ñøjayajpa.: _____
3. Psa'nøkyu'y wejang sa'yajpabø'iste na'm shøngmbø'nø'k y kashi une'ista'm tyata, nøjaya jpa _____

Jayja juts mnø'yøyajpa miit ode' omo, judida'mbø ijtyaju mya'yokyukyøjsi.

1

2

3

Yø'ki ijtu metsakukenebø jaye, maka m'ijstame mija'm y maka m'angmatyame jutspøde.

Tsapkubyø y che' tsøjkubyø

Jaye tsapkubyø:

Te'de chambabø'is juts tujku u juts kødu, jyayajpabø jujche tøjkbøya ngyatna jayajpamø, te'yi jyanitsøjkyajke'tpa eyabø'omo.

Ki'psang mbujtkubyø jaye:Yø'sebø, te'de

mumuda'mbø jayeda'm suñi che'di yatna jayubø. Chøjkyajpabø'is shuñ, ngui'pspujtyajpa.

Yø'ki ijtyaju metsa nitsøjkubø jaye ja kyo'yaj'yabø, wa' m'ijspøjku judibøde tsapkubyø y ki'psang mbujtkubyø.

Tumdum jaye kø'mø ijtu jyi'bi, te'yi mgojtjabya tibøde.

Witpø angma'yotyøjk

Te' majksku mone ko yøjtis ko i'ps ko yøjt ko metsa ame'omo nitsøjkpa witpø angma'yotyøjk ñøyibø'is wi' nang Angma'yotyøjk Estaduisñe "Mbeñi Nguares", yø' amgma'yotyøjk yojspa na'ajk...

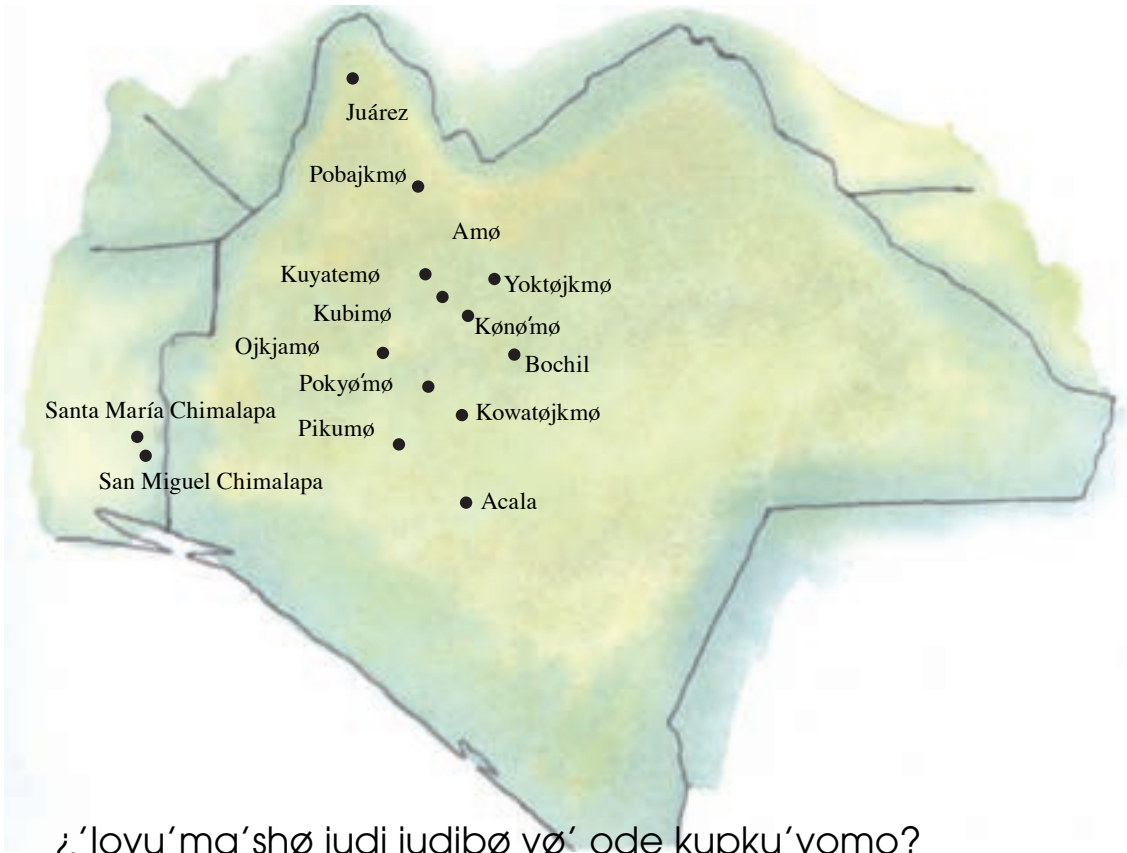

Ne 'odedam

Mumu ishñe'da'm ijtyajpa ñe' iodeda'm chabyajpabø wa' ioñaju, uka ji'nde mujsi'k judi judibø eyaku ode ji'nde nøjkyøyi onøyajpa'kte.

Ne' 'odeda'm ndsaptambabøde yø'ki chabyajke'tpadi eyadambø kupku'yomo, pe tumdumøbø ode tsapnømbamø ijtū tida'm eyadi chabyajpabø pe nøjktøtyambade.

Mumudambø eyaku ode ji'nde nøjkyøye, ijtyaju ñøjayadøjpabø popoiukada'm, te'ista'm ijtū tida'm ne'kø nøjatyambasede, te'sedike ñøjayajpa, angke eyadambøde.

¿'loyu'ma'shø judi judibø yø' ode kupku'yomo?

¿Judøbø odem mnøjkyøbya mijt?

Wa'de jayu suñi, wa'de mujsu yajk ona y nsajkyø ne' u yempe tibø jaye, wøbøde wa' ñø'ijtu puntu'sta'm shignu yo'seda'mbwø (.,:;...¿?¡-)

Te' tuj

Ijtu ijtpa'k tuj mumu judø tuj shawa o'ñdyu namaduj u sakajkpabø. Ijtke'du tsayi'ka kejnitsøjkpa'k te' tuj y søngmba jama nømnømba jikkse'k nøngde pyo'u'k mø'a une.

Suñi'shø yajk onu te' jaye; yøti mak m'ijsi jutste 'wø 'jabya.

Te' tuj

Ijtu ijtpa'k tuj mumu judø, tuj sawa, o'ñdu, namaduj u sakajkpabø. Ijtke'du tsayi'ka kejnitsøjkpa'k te' tuj y sø'ngmba jama, nømnømba, jijske'k nøngde pyo'u'k mø'a une...

Maka m'angmaye tikoda yojsajpa jaye'omo te' singnuda'm.

- '' Yø m'ijstangue'dubø'nde tikoda yojspa.
- : Metsa puntu yojspa maka'kte 'jañitsøki ma'yokyubø jaye', yø'se. Oyu't 'juyi ma'a'omo: china, tunajs, pa'ajk y koya.
- ; Yø' yojspa i'nu'kande yajk yojsa te' koma, jikksekande ngojtpa.
- ... Te' tuka puntu, ngojtpade jaye'omo ijtu'kma tida'm pe ji'nande 'jatyoye'k, yø'se. Nø'ijtu't: kayu', wakas, nchibu...

¿? Yø' yojspa ndsøjkpa'kte kø'angwa'ke.

¡! Yø' eyabø yojspa ndsamba'kte y 'jabya'kte tijjudibø nøde ki'shka'uk, tsingmbo'u'k u eyadide ijtuk.

Mjakyu tyodo'omo jayø jaye, yajk yojsajpamø yø' signuda'm.

Lengua zoque de Ocoatepec, Chiapas
Cuarto grado

Se imprimió por encargo de la
Comisión Nacional de Libros de Texto Gratuitos
en los talleres de
con domicilio

México, D.F.
El tiraje fue
mas sobrantes

